

Złożenie pracy online:

2013-08-26 09:56:29

Kod pracy:

10297

Lidia Graban
(nr albumu: 20939*Z/SUM)

Praca magisterska

Podatek dochodowy od osób fizycznych w działalności Urzędu Skarbowego w Gorlicach w latach 2009-2011

Income tax from individuals in the activities of the Tax Office in Gorlice in the years 2009-2011

Wydział: Nauk Społecznych i Informatyki

Kierunek: Zarządzanie

Specjalność: rachunkowość zarządcza - CIMA 2

Promotor: dr Ewa Babuśka

Składam serdeczne podziękowania
dla Promotora pracy dr Ewy Babuśki
za wyrozumiałość, cierpliwość
oraz pomoc i cenne wskazówki
w trakcie pisania pracy

Abstrakt

W pracy podjęto temat podatku dochodowego od osób fizycznych, którym opodatkowane są wszystkie dochody uzyskiwane przez obywateli. Wpływy z tego podatku stanowią część dochodów własnych gmin i powiatów oraz odzwierciedlają dochody mieszkańców, dlatego oddziałują na warunki ich życia i możliwości rozwojowe jednostek terytorialnych.

Analizę podatku dochodowego od osób fizycznych, w tym ulg i zwolnień podatkowych przeprowadzono w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach, wykorzystując literaturę przedmiotu, akty prawne, dane Ministerstwa Finansów i Urzędu Skarbowego w Gorlicach za 2009-2011.

Analiza wskazuje, że korzystanie z ulg podatkowych jest powszechne i coraz szersze. Zaobserwować można w niektórych przypadkach obniżoną efektywność stosowanych ulg podatkowych, co wynika z faktu, iż z preferencji korzystają pośrednio bądź bezpośrednio inne grupy podatników, niż założył ustawodawca, lub też wielkość wsparcia jest znacznie zróżnicowana w zależności od dochodu. Stosowanie przywilejów podatkowych w postaci ulg podatkowych niesie ze sobą skutek w postaci obniżonych wpływów budżetowych.

Słowa kluczowe: podatek, podatek dochodowy od osób fizycznych, ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, karta podatkowa, ulgi, odliczenia, dochody budżetowe.

Abstract

This dissertation undertakes the analysis of tax income from individuals, which covers all types of income gained by its inhabitants. All revenues from this tax constitute an essential part of local governments and the second level of local governments' revenues reflecting in general revenues of its inhabitants, which influences on their living conditions as well as their abilities of development of local authorities.

The analysis of income tax from individuals including tax reliefs and tax exemptions was carried out in the Tax Office in Gorlice based on reference books, legal files and data from The Ministry of Finance and Tax Office in Gorlice for 2009-2011. The study indicates that, the application of tax reliefs is common and is becoming more and more frequent. In some cases lowered effectiveness of tax reliefs may be observed as a result of using of these preferences directly or indirectly by different groups of taxpayers then the legislator founded or the amount of support is more diversified depending on income. Application of tax privileges such as tax reliefs, tax deduction in consequence brings some negative effects on the national budget lowering its revenues.

Key vocabulary: tax, income tax from individuals, tax on registered income without deductible costs, fixed amount tax, tax reliefs, tax deductions, budgetary revenue.

Spis treści

Wstęp

1. Ogólna charakterystyka pojęcia podatku.....	8
1.1. Istota i cechy podatku.....	8
1.2. Funkcje i cele podatków.....	10
1.3. Zasady podatkowe.....	12
1.4. Elementy konstrukcji podatków	14
1.5. Klasyfikacje podatków	17
2. Podatek dochodowy od osób fizycznych	21
2.1. Ogólna charakterystyka podatku dochodowego od osób fizycznych	21
2.1.1 Podmiotowy zakres opodatkowania.....	22
2.1.2 Przedmiotowy zakres opodatkowania	23
2.1.3 Podstawa opodatkowania	24
2.1.4 Skala podatkowa	26
2.2. Ulgi i zwolnienia w podatku dochodowym od osób fizycznych.....	27
2.2.1 Odliczenia od dochodu.....	28
2.2.2 Odliczenia od podatku.....	32
2.2.3 Zwolnienia podatkowe	38
2.3. Formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych.....	38
2.3.1 Opodatkowanie na zasadach ogólnych.....	39
2.3.2 Uproszczone formy opodatkowania.....	42
2.3.2.1 Karta podatkowa.....	43
2.3.2.2 Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.....	46
2.3.2.3 Zryczałtowany podatek dochodowy od przychodów osób duchownych	50
3. Charakterystyka Urzędu Skarbowego w Gorlicach.....	53
3.1. Ogólne informacje o Urzędzie Skarbowym w Gorlicach	53
3.1.1 Zasięg terytorialny.....	54
3.1.2 Struktura organizacyjna	55
3.1.3 Zatrudnienie	58
3.1.4 Majątek urzędu.....	59
3.2. Wpływy podatkowe w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009 do 2011	60
4. Analiza wpływów, zwrotów i ulg w podatku dochodowym od osób fizycznych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011	62

4.1. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011	62
4.2. Zwroty z podatku dochodowego od osób fizycznych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011	65
4.3. Analiza ulg i odliczeń w podatku dochodowym od osób fizycznych w 2009-2011	65
4.4. Zmiany w systemie odliczeń i ulg w podatku dochodowym od osób fizycznych w 2013 roku	73
4.5. Wysokość podatku należnego przekazanego na rzecz Organizacji Pożytku Publicznego w latach 2009-2011	76
4.6. Znaczenie podatku dochodowego od osób fizycznych w wysokości wpływów podatkowych do budżetu państwa.....	78
4.7. Podsumowanie i wnioski z przeprowadzonej analizy.....	81

Podsumowanie

Spis rysunków

Spis tabel

Spis wykresów

Bibliografia

Wstęp

W każdym państwie istotną częścią systemu finansowego jest system podatkowy, na który składają się podatki pobierane przez władzę państwową w danym czasie. Sprawne funkcjonowanie tego systemu zapewnia państwu środki finansowe niezbędne na pokrycie realizowanych zadań i potrzeb publicznych. Płacone przez obywateli podatki trafiają do skarbu państwa, województwa, powiatu bądź też gminy.

Obecnie, ze względu na dużą ilość i różnorodność podatków, konieczne jest dokonanie ich klasyfikacji, z uwzględnieniem wielu kryteriów. Klasyfikacji podatków można dokonać według stosunku podmiotu opodatkowania do źródła podatku, wyróżniając podatki bezpośrednie (np. podatek dochodowy od osób prawnych, od osób fizycznych, podatek od nieruchomości itp.) i podatki pośrednie np.(VAT, akcyza). Ze względu na budżet uprawniony do otrzymywania podatku, można wyróżnić podatki budżetu państwa oraz podatki budżetów samorządowych. W zależności od rodzaju przedmiotu opodatkowania podatki dzielą się na dochodowe, majątkowe, przychodowe i konsumpcyjne.

System podatkowy, będący podstawowym elementem obowiązującego w danym państwie systemu finansowego, obejmuje w swej głównej części podatek dochodowy od osób fizycznych. Do polskiego systemu podatkowego podatek ten został wprowadzony 1 stycznia 1992 roku Ustawą z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych. Jest to podatek bezpośredni, obligatoryjny i zwyczajny. Podstawę opodatkowania stanowi dochód podatnika, pomniejszony o ulgi podatkowe, czyli różnorodne zwolnienia, obniżki, odliczenia i zmniejszenia. Wprowadzanie tych ulg ma na celu ukierunkowanie podatników na oczekiwane przez państwo zachowania. Poprzez swoje działanie ulgi podatkowe powinny mieć na celu pobudzanie inicjatyw społecznych i przynosić Skarbowi Państwa określone korzyści.

Celem pracy jest przedstawienie podatku dochodowego od osób fizycznych, w tym ulg i odliczeń obowiązujących w tym podatku na przykładzie działalności Urzędu Skarbowego w Gorlicach w latach 2009-2011. Cele szczegółowe pracy obejmują:

- 1) zbadanie, które ulgi podatkowe stosowane w podatku dochodowym od osób fizycznych w badanych latach były najwyższe,
- 2) zbadanie, na rzecz których organizacji pożytku publicznego w badanych latach wpływy z odpisu należnego podatku były najwyższe,
- 3) zbadanie, jaki udział w dochodach Skarbu Państwa mają wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych.

Podstawową hipotezą badawczą pracy jest wykazanie, że ulgi i zwolnienia podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych mają duże znaczenie merytoryczne oraz rzutują w istotny sposób na wysokość wpływów z podatku dochodowego uzyskiwanych przez Urząd Skarbowy w Gorlicach. Analiza została skupiona głównie na przedstawieniu wpływów, zwrotów oraz ulg i odliczeń w podatku dochodowym od osób fizycznych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach, obejmującym swoim zasięgiem teren powiatu gorlickiego, w skład którego wchodzi Gmina Miejska Gorlice, Gminy Miejsko-Wiejskie – Biecz i Bobowa oraz Gminy Wiejskie: Gorlice, Lipinki, Łużna, Moszczenica, Ropa, Sękowa i Uście Gorlickie.

Niniejsza praca ma charakter teoretyczno-praktyczny i składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy, wprowadzający rozdział, poświęcony został ogólnej charakterystyce podatków, wyjaśniona została w nim istota podatku, jego podstawowe cechy odróżniające go od innych danin publicznoprawnych, funkcje, zasady oraz cele jakie spełniają podatki. W dalszej części tego rozdziału przedstawione zostały również elementy konstrukcji podatku oraz spotykane najczęściej w literaturze przedmiotu klasyfikacje podatków. W rozdziale drugim dokonano szczegółowej charakterystyki podatku dochodowego od osób fizycznych ze wskazaniem przedmiotowego i podmiotowego zakresu opodatkowania, podstawy opodatkowania, skali podatkowej oraz ulg i zwolnień występujących w podatku dochodowym od osób fizycznych. Scharakteryzowana została również uproszczona forma opodatkowania. Trzeci rozdział zawiera ogólne informacje o Urzędzie Skarbowym w Gorlicach, jego formie organizacyjno-prawnej, strukturze organizacyjnej, zatrudnieniu oraz majątku Urzędu. Ponadto zawiera informacje o wpływach podatkowych z poszczególnych rodzajów podatków w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach. Rozdział czwarty obejmuje zagadnienia podatku dochodowego od osób fizycznych odniesione do Urzędu Skarbowego w Gorlicach. Zaprezentowana została w nim analiza wpływów oraz zwrotów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych oraz analiza ulg i odliczeń. W rozdziale tym przedstawiona została również wysokość podatku należnego przekazanego na rzecz organizacji pożytku publicznego oraz udział i znaczenie podatku dochodowego od osób fizycznych w wysokości wpływów do budżetu państwa. Analizą objęto lata 2009, 2010 i 2011. Ostatnia część tego rozdziału zawiera podsumowanie i wnioski z przeprowadzonej analizy.

Praca została napisana w oparciu o literaturę książkową i obowiązujące akty prawne dotyczące problematyki podatków, w tym podatku dochodowego od osób fizycznych. Badania empiryczne polegały na analizie dokumentów udostępnionych przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w Gorlicach, jak również danych ogólnopolskich ze stron archiwalnych Ministerstwa Finansów.

1. Ogólna charakterystyka pojęcia podatku

1.1. Istota i cechy podatku

Współcześnie szczególną formą danin publicznych w postaci pieniężnej są podatki. Pierwotnie mianem danin publicznych nazywane były różne świadczenia pobierane przez władzę państwową od osób zamieszkujących bądź przebywających na danym terytorium. Pobierane świadczenia przeznaczone były na utrzymanie osób sprawujących władzę oraz grup społecznych ją chroniących. Początkowo daniny te ponoszone były przez wybrane grupy społeczne, z upływem czasu jednak stały się świadczeniem powszechnym. Wykształciły się wówczas podstawowe formy danin publicznych tj.: daniny pieniężne, osobiste oraz rzeczowe.

Najistotniejszym rodzajem danin publicznych, która przybrała postać pieniężną stanowią podatki. Jako kategoria ekonomiczna podatek jest najważniejszym źródłem dochodów państwa, stanowi o jego sile oraz zdolności do działania. Formalnoprawne ujęcie istoty podatku odnaleźć można w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i w Ordynacji Podatkowej z dnia 29 sierpnia 1997 r. Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej¹ nakładanie podatków i innych danin publicznych oraz określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania, stawek podatkowych, kategorii podmiotów zwolnionych od podatków i zasad przyznawania ulg i umorzeń podatkowych, może następować wyłącznie w drodze ustawy. Według Ordynacji Podatkowej² podatkiem jest publicznoprawne, nieodpłatne, przymusowe oraz bezzwrotne świadczenie pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, wynikające z ustawy podatkowej.

Zdaniem J. Głuchowskiego podatek jest nieodpłatnym, przymusowym, bezzwrotnym i pieniężnym świadczeniem o charakterze ogólnym, które jest nakładane jednostronnie przez związek publicznoprawny³. B. Guziejewska definiuje natomiast podatek jako przymusowe obciążenie publicznoprawne, pieniężne, ogólne, bezzwrotne i nieodpłatne, pobierane przez państwo lub samorząd terytorialny na podstawie przepisów prawa, które szczegółowo określają elementy konstrukcji oraz warunki i terminy jego płatności⁴.

Doktrynalna definicja pozwala na szersze ujęcie podatku. Definicja ta odnosi się do jego generalności, nie koncentruje się również na odwoływaniu do konkretnych jednostek organizacyjnych, zakładając, że jest to świadczenie pieniężne o charakterze bezzwrotnym, nieodpłatnym, przymusowym, jednostronnym na rzecz podmiotu publicznoprawnego.

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997, Nr 78 poz. 483 ze zm.), art. 217.

² Ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2012 poz. 749), art.6.

³ J. Głuchowski, J. Patyk, Zarys polskiego prawa podatkowego, LexisNexis, Warszawa 2009, s.9.

⁴ B. Guziejewska, Finanse publiczne wobec wyzwań globalizacji, Poltext, Warszawa 2012, s. 53.

W sensie ekonomicznym podatek jest formą przejęcia na rzecz państwa lub związku publicznoprawnego, od podmiotów im podporządkowanych, części przychodu, dochodu lub majątku tych podmiotów⁵. Aspekt ten wiąże się nie tylko ze zmniejszeniem dochodów czy też majątku podatnika, polega również na przejmowaniu rezultatów działalności gospodarczej, bądź też przysporzeń majątkowych indywidualnych podmiotów przez państwo, skutkiem czego jest zaspokojenie potrzeb publicznych przychodami z tytułu tych danin.

Najistotniejszymi oraz najczęściej występującymi cechami (elementami stałymi) podatku pozwalającymi odróżnić go od innych danin publicznoprawnych są:

- 1) przymusowy charakter – wyraża się on w możliwości stosowania przez podmiot uprawniony do pobierania podatków środków przymusu państwowego w celu wyegzekwowania należnego świadczenia⁶;
- 2) nieodpłatny charakter – oznacza, iż podmiotowi który uiścił podatek, nie przysługuje świadczenie wzajemne ze strony podmiotu publicznoprawnego, na rzecz którego podatek ten został zapłacony;
- 3) bezwrotny charakter podatku – uiszczony w należnej wysokości świadczenie podatkowe ma charakter definitywny, nie podlega zwrotowi; podmiot publicznoprawny nie ma obowiązku zwrotu środków pieniężnych uzyskanych z podatków;
- 4) pieniężny charakter podatku – świadczenie podatkowe jest wyłącznie o charakterze pieniężnym;
- 5) publicznoprawny charakter – cecha ta wynika z wymienionych powyżej, które ostatecznie eliminują możliwość uznania tego świadczenia za prywatnoprawne, oparte na stosunku zobowiązaniowym wynikającym z woli stron⁷;
- 6) jednostronny charakter – wysokość świadczenia podatkowego określana jest przez państwo, nie podlega negocjacji pomiędzy podatnikiem a państwem;
- 7) ogólny charakter – wyraża się w tym, że zarówno obowiązek podatkowy, jak i wymiar podatku, ustalane są na podstawie ogólnie obowiązujących norm prawnych, jednolitych w odniesieniu do wszystkich podmiotów podlegających opodatkowaniu z tego tytułu. Obowiązek podatkowy nie może być ograniczony do konkretnej osoby fizycznej lub prawnej⁸.

⁵ A. Gomułowicz, J. Małecki, Podatki i prawo podatkowe, LexisNexis, Warszawa 2008, s. 134.

⁶ B. Brzeziński, Prawo finansów publicznych, TNOiK DOM ORGANIZATORA, Toruń 2010, s. 220.

⁷ A. Nowak-Far, P. Zapadka, A. Mikos-Sitek, A. Partyka, R. Oktaba, J. Sokołowska, Finanse publiczne i prawo finansowe, C.H.Beck, Warszawa 2011, s. 374.

⁸ B. Walczak, Systemy podatkowe: Teoria i stan obecny polskiego systemu podatkowego, PTE, Szczecin 2003, s. 20 – 21.

1.2. Funkcje i cele podatków

W gospodarce państwa podatki są najważniejszym narzędziem służącym do gromadzenia przez władzę publiczną środków zasilających dochody budżetowe. System podatkowy jest elementem systemu finansowego państwa, dlatego też uwzględniać musi w swojej budowie wymogi z niego wynikające. Zadania polityki poboru oraz ustalania podatków skupiają się na trzech zasadniczych obszarach. Są to działania na rzecz stabilizacji gospodarki poprzez dążenie do stałego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego, alokacja czynników produkcji oraz redystrybucji dochodów między poszczególnymi grupami społecznymi i jednostkami⁹. Na podstawie przyjętych obszarów można wyodrębnić 4 zasadnicze funkcje pełnione przez podatki: fiskalną, redystrybucyjną, stymulacyjną oraz alokacyjną.

Najważniejszą jest funkcja fiskalna, nazywana też dochodową. Jest to jedna z najstarszych funkcji podatków, wynikająca z samej istoty podatku, jako świadczenia pieniężnego, którego zasadniczym celem jest cel fiskalny, związany z przekazaniem władzy państwowej środków na pokrycie wydatków państwa. Funkcja fiskalna podatków oznacza, iż podatki pobierane są przez uprawnione podmioty publicznoprawne (państwo, jednostki samorządu terytorialnego) od podmiotów zobowiązanych prawnie do ich uiszczania, w celu budżetowego finansowania usług publicznych¹⁰. Funkcja ta, w szerszym rozumieniu, zawiera także elementy polityki ekonomicznej, społecznej, jak również formy podziału dochodu narodowego.

Kolejną ważną funkcją, jaką pełnią podatki jest funkcja redystrybucyjna, zwana również rozdzielczą, przejawiająca się w przekazywaniu dochodu oraz majątku narodowego między podatnikiem czynnym a biernym. Czynnikiem wpływającym na zakres dystrybucji jest udział sektora spółdzielczego, prywatnego i państwowego w całej gospodarce, stopień centralizacji, koncentracji oraz zakres i cel wydatków budżetowych¹¹. Funkcja ta ma na celu wyrównanie dysproporcji społecznych.

Trzecią z wymienionych funkcji jest funkcja stymulacyjna, zwana również funkcją interwencyjną. Funkcja ta ma za zadanie pobudzenie podatników do właściwego zachowania. Związana jest z funkcją fiskalną i regulacyjną, a polega na wykorzystaniu podatków w celu stymulowania działalności gospodarczej¹². W tym celu państwo może wykorzystać wiele form bodźcowych zachęcających do rozwoju działalności gospodarczej, jak np. ulgi inwestycyjne jako zachęta do inwestycji oraz tworzenia nowych miejsc pracy, ulgi

⁹ W. Wyrzykowski, *Polski system podatków i opłat w zarysie*, Scientific Publishing Group, Gdańsk 2004, s. 3.

¹⁰ R. Lipniewicz, *Prawo podatkowe zarys wykładu*, PWSZ W LEGNICY, Legnica 2011, s.9.

¹¹ L. Dorozik, J. Stanielewicz, B. Walczak, *System podatkowy Polski*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Szczecin 2008, s. 37.

¹² E. Jarocka, *Finanse przedsiębiorstw systemu bankowego, budżetowego, ubezpieczeń*, Difin, Warszawa 2009, s. 67.

podatkowe, zasiłki macierzyńskie, bądź tzw. „becikowe” stosowane w celu utrzymania odpowiedniego poziomu przyrostu naturalnego.

Ostatnią z wymienionych funkcji jest funkcja alokacyjna. Funkcja alokacyjna podatków wyraża się w pośrednim oddziaływaniu na czynniki produkcji w sektorze prywatnym, oraz w tej części sektora publicznego, który poddany jest regułom sektora prywatnego, i w ten sposób oddziałuje na zmiany w strukturze PKB¹³.

Oprócz wyżej wymienionych funkcji często wymienia się również wiele innych, równie istotnych funkcji, jak np.: funkcja informacyjna, umożliwiająca poprzez odpowiednie konstrukcje podatkowe stworzenie takich mechanizmów, które dostarczą informacji, pozwalających dokonać analizy oraz kontrolować przebieg procesów gospodarczych, funkcja kontrolna, umożliwiająca ocenę stanu oraz kierunków rozwoju gospodarki poprzez obowiązek prowadzenia ewidencji podatkowych, składania deklaracji podatkowych i inne.

Funkcje podatku utożsamiane są z rolą podatku oraz określają miejsce, jakie zajmuje podatek w gospodarce. Poprzez przypisane podatkom funkcje rozumieć należy przypisane przez władzę publiczną cele, jakie realizować mają podatki. W związku z utożsamianiem funkcji podatków z celami można również podzielić funkcje pozafiskalne podatków na cele:

- cel społeczny – polegający na traktowaniu podatków jako instrumentu służącego adekwatnemu dopasowaniu interesów publicznych i prywatnych, w celu zapewnienia możliwie sprawiedliwego opodatkowania (obciążenia) różnych rodzajów podatników i różnych grup społecznych, a tym samym wywołania pozagospodarczych skutków obciążeń podatkowych¹⁴. Cel ten wiąże się zatem z łagodzeniem nierówności występujących w społeczeństwie poprzez np. progresywne opodatkowanie dochodów, wyłączenie artykułów pierwszej potrzeby spod opodatkowania, wysokie opodatkowanie artykułów luksusowych itp.;
- cel gospodarczy – polega na kształtowaniu siły nabywczej poprzez oddziaływanie podatków na sferę gospodarczą w sposób selektywny bądź ogólny. Oddziaływanie selektywne polega na użyciu procedur podatkowych w celu przyspieszenia rozwoju, zahamowania, bądź też likwidacji wyznaczonej dziedziny gospodarki. Natomiast działania ogólne najczęściej wykorzystywane są do walki z inflacją, pobudzania gospodarki poprzez zwiększenie bądź też zmniejszenie skali zobowiązań podatkowych.

¹³ L. Dorozik, J. Stanielewicz, B. Walczak, System..., op. cit., s. 36.

¹⁴ A. Nowak-Far, P. Zapadka, A. Mikos-Sitek, A. Partyka, R. Oktaba, J. Sokołowska, Finanse..., op. cit., s. 392.

1.3. Zasady podatkowe

Zasady podatkowe są postulatami nauki, określającymi warunki, jakim powinien odpowiadać poprawnie zbudowany system podatkowy i poszczególne podatki¹⁵.

Na przestrzeni wieków, wraz ze zmianą spojrzenia na funkcje państwa, zmianie ulegała również treść zasad podatkowych oraz ich ilość. Przyczyniło się do tego wiele czynników m.in.: ustrój społeczno-gospodarczy, przemiany w życiu społecznym, przemiany w życiu politycznym i gospodarczym itp.

W literaturze przedmiotu jako pierwszy zasady podatkowe usystematyzował Adam Smith w drugiej połowie XVIII wieku. Smith sformułował wówczas cztery podstawowe zasady podatkowe, które przedstawione zostały na rysunku 1.

Rysunek 1. Zasady podatkowe A. Smitha (Źródło: opracowanie własne na podstawie A Krajewska, *Podatki w Unii Europejskiej*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne S.A., Warszawa 2010, s.60.)

Pierwszą z wymienionych zasad jest zasada równości podatkowej nazywana również zasadą sprawiedliwości, powszechności opodatkowania. Zasada równości głosi potrzebę zachowania równości obciążenia podatkami, co najłatwiej jest osiągnąć, zdaniem A. Smitha, drogą powszechnego i proporcjonalnego opodatkowania dochodów, jakie obywatele uzyskują pod opieką państwa¹⁶. Kolejną zasadą jest zasada pewności opodatkowania, która głosi, iż wysokość podatku, jaką płaci każda jednostka, powinna być z góry określona. Wedle tej zasady podatek powinien być stabilny, wyraźnie określony powinien być również termin płatności oraz sposób zapłaty. Trzecią z kolei zasadą jest zasada dogodności, według której ściąganie podatków oraz warunki płatności powinny odbywać się w czasie dogodnym dla płacącego np.: podatki akcyzowe pobierane w momencie wywozu wyrobów, podatki od dóbr konsumpcyjnych w momencie dokonywania zakupu.

¹⁵J. Głuchowski, J. Patyk, *Zarys...*, op. cit., s. 12.

¹⁶R. Rosiński, *Polski system podatkowy : poszukiwanie optymalnych rozwiązań*, Difin, Warszawa 2008, s. 31.

Ostatnią jest zasada taniości poboru podatku odnosząca się do podatników i państwa. Według tej zasady podatek powinien być tani dla podatnika i państwa¹⁷. Smith z taniością opodatkowania połączył postulat oszczędności poboru podatku¹⁸. Zasada taniości w tym przypadku, przejawia się maksymalizacją dochodów podatkowych uzyskaną dzięki ograniczeniu wydatków na utrzymanie administracji skarbowej (m.in. przez ustalenie optymalnej liczby urzędników skarbowych). W przypadku podatników chodzi o zmniejszenie kosztów, towarzyszących zapłacie podatków, a w przypadku państwa chodzi o zmniejszenie wymiaru poboru świadczeń podatkowych oraz ewentualnej egzekucji tychże świadczeń.

Równie istotne ujęcie zasad podatkowych przypisuje się niemieckiemu teoretykowi finansów A. Wagnerowi, który zaprezentował szersze podejście do podatków, rozszerzył oraz uporządkował zasady podatkowe. Wagner ujął zasady podatkowe w cztery grupy: 1) zasady polityki fiskalnej, 2) zasady ekonomiczne, 3) zasady sprawiedliwości, 4) zasady techniczne.

Do pierwszej grupy zasad Wagner zaliczył zasadę wydajności, elastyczności oraz stałości. Zasada wydajności głosi, iż wydajnym źródłem dochodów władz publicznych powinny być podatki. W myśl zasady elastyczności podatek jest elastyczny, jeśli decydujące o wysokości wpływów elementy można łatwo przystosować do potrzeb budżetu w danym czasie. Według zasady stałości konieczne jest unikanie wprowadzania zmian w istniejących podatkach oraz wprowadzania nowych podatków. Do grupy zasad ekonomicznych zwanych też zasadami gospodarczymi zalicza się zasadę nienaruszalności majątku, która głosi iż podatek pokrywany winien być z bieżących dochodów oraz nie powinien zmniejszać wartości majątku podatnika.

Istotną rolę w katalogu zasad podatkowych odgrywa zasada sprawiedliwości podatkowej¹⁹. W myśl tej zasady sprawiedliwy system podatkowy to ten, który zapewnia powszechność i równość opodatkowania. Wśród zasad sprawiedliwego opodatkowania najmniej kontrowersji budzi zasada powszechności, według której ciężary podatkowe winny mieć charakter powszechny, czyli każdy obywatel, przedsiębiorca itp. powinien być objęty podatkiem, jeśli spełnione są warunki powstania stosunku podatkowego, np. wszyscy rolnicy, posiadacze nieruchomości, samochodów, psów itd²⁰. Równość opodatkowania oznacza, iż ciężary podatkowe rozłożone winny być równomiernie między wszystkich podatników.

Ostatnią grupę zasad A. Wagnera tworzą zasady techniczne, do których zalicza się zasadę pewności, dogodności oraz taniości. Pierwsza z wymienionych zasad zakłada, iż pewnym

¹⁷ R. Wolański, System podatkowy w Polsce, Wydawnictwo Oficyna, Warszawa 2009, s.54

¹⁸ Fiedor B., Rymarczyk J. (red.), Ekonomia i międzynarodowe stosunki gospodarcze, AE Wrocław, Wrocław 2007, s. 10.

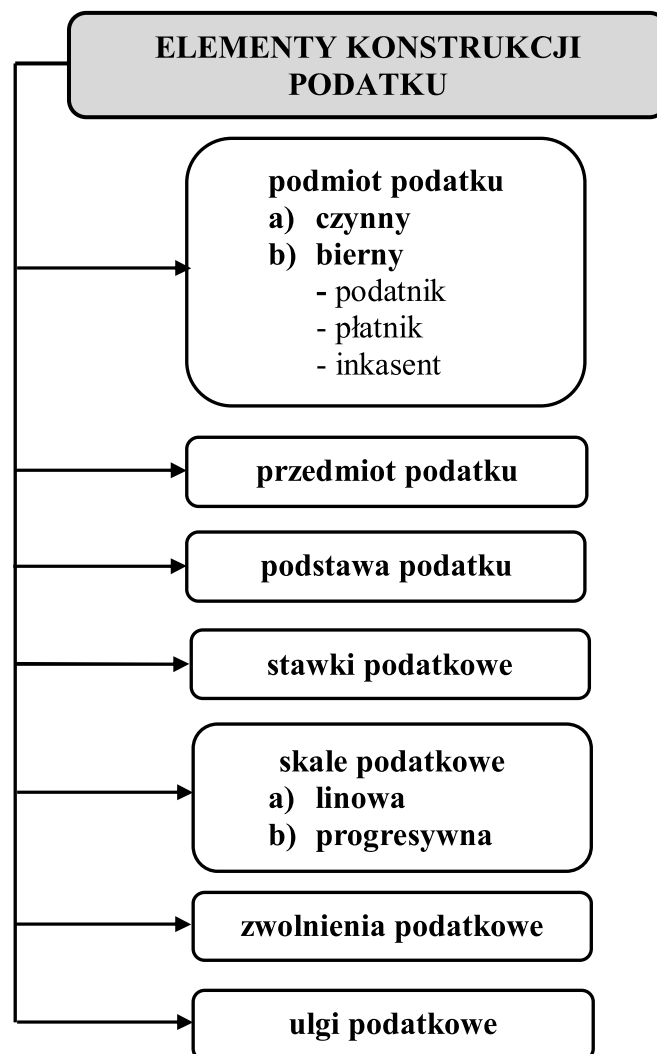
¹⁹ A. Majchrzycka - Guzowska, Finanse i prawo finansowe, LexisNexis, Warszawa 2007, s. 123.

²⁰ R. Rosiński, Polski..., op. cit., s. 33.

źródłem dochodu państwa winny być podatki, natomiast podatnik, w związku z prowadzoną działalnością bądź też osiąganymi dochodami, powinien wiedzieć jaki będzie płacił podatek. Zgodnie z zasadą dogodności pobór podatku uwzględniać powinien warunki finansowe podatnika, a także przedmiot opodatkowania, charakter jego działalności itp. Ostatnią z zasad technicznych jest zasada taniości przeniesiona z katalogu zasad podatkowych Smitha, wedle której zaleca się ustanawianie podatków tanich w pobieraniu i kontroli. Większość obecnie formułowanych zasad podatkowych rozwija lub modyfikuje zasady A. Smitha i A. Wagnera.

1.4. Elementy konstrukcji podatków

Elementy konstrukcji podatków przedstawione zostały na rysunku 2.

Rysunek 2. Elementy konstrukcji podatku (Źródło: opracowanie własne na podstawie Jarocka E. *Finanse przedsiębiorstw systemu bankowego, budżetowego, ubezpieczeń, Difin, Warszawa 2009, s. 168*).

Każdy podatek jako konstrukcja prawna opiera się na schemacie, w którym jeden podmiot (zobowiązany) płaci na rzecz innego podmiotu (uprawnionego) kwotę, której wysokość jest ustalana wg obowiązujących reguł dotyczących parametrów tego, co ma być opodatkowane, oraz założonego poziomu obciążeń podatkowych²¹. Elementy konstrukcji podatku (elementy techniki podatkowej, cechy zmienne podatku) służą przełożeniu myśli podatkowej na język przepisów prawnych²². Wiąże się to z przestrzeganiem reguł tworzenia racjonalnego prawa podatkowego, które decydują o skuteczności opodatkowania.

Pierwszym elementem konstrukcji podatku jest podmiot podatku. Podmiotami podatku są z jednej strony związki publicznoprawne uprawnione z tytułu podatku (państwo, jednostki samorządu terytorialnego) reprezentowane przez właściwe organy, z drugiej podatnicy i inne podmioty, na które prawo podatkowe nakłada obowiązki lub ewentualnie przyznaje pewne uprawnienia²³. Rozróżnić można podział podmiotu podatku na podmiot czynny i bierny.

W myśl przepisów czynnym podmiotem podatku jest związek publicznoprawny (władze państwowe, lokalne), stanowiący prawo podatkowe. Podmiotami biernymi są podatnicy, płatnicy i inkasenci. Podatnik jest to osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka nieposiadająca osobowości prawnej, na której ciąży obowiązek podatkowy²⁴. Podatnik odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania podatkowe²⁵. Płatnikiem jest osoba prawna bądź fizyczna obowiązana do obliczenia, pobierania i wpłacenia podatku we właściwym terminie organowi podatkowemu. Przykładem płatnika może być zakład pracy obliczający podatek dochodowy od płac zatrudnionego pracownika. Inkasentem jest osoba fizyczna, prawna lub jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej. Osoba ta zobowiązana jest do pobrania od podatnika podatku i wpłacenia go w odpowiednim terminie do urzędu skarbowego.

Kolejnym elementem konstrukcji podatku jest przedmiot podatku. Przedmiotem podatku są zjawiska, zdarzenia, rzeczy, stan faktyczny lub prawny, z którymi prawo łączy powstanie obowiązku podatkowego²⁶. Przykładami takich zdarzeń mogą być dochody osiągnięte z tytułu wynagrodzenia, lub otrzymania spadku albo darowizny itd.

Równie istotnym elementem konstrukcji podatku jest podstawa opodatkowania, tj. przedmiot podatku ujęty ilościowo, czyli w jednostkach miary (wagi, objętości, powierzchni, ilości sztuk), bądź też wartościowo wyrażony w jednostkach pieniężnych (wartość rynkowa, księgową, dochód, przychód). Wybór przedmiotu opodatkowania ujętego ilościowo lub

²¹ B. Brzeziński, Prawo..., op. cit., s. 221.

²² R. Wolański, System..., op. cit., s.21.

²³ B. Brzeziński, Prawo..., op. cit., s. 222.

²⁴ G. Szczodrowski, Polski system podatkowy, PWN, Warszawa 2007, s. 17.

²⁵ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 137, poz. 926 ze zm.), art. 26.

²⁶ I. Dorozik, J. Stanielewicz, B. Walczak, System..., op. cit., s. 24.

wartościowo jest kwestią techniki podatkowej. Określenie podstawy opodatkowania jest konieczne do określenia wielkości świadczenia podatkowego.

Obok podstawy opodatkowania ważnym elementem konstrukcji podatku jest stawka podatkowa. Jej znajomość konieczna jest do określenia wysokości świadczenia podatkowego. Stawki podatkowe albo stopy opodatkowania, stanowią ilościowe wyrażenie wysokości podatku w odniesieniu do podstawy opodatkowania²⁷. Stawki podatkowe ze względu na technikę obliczania wartości podatku dzieli się na kwotowe oraz procentowe.

Stawki kwotowe wyznaczają kwotę podatku na daną jednostkę lub część podstawy opodatkowania (np. na jeden hektar przeliczeniowy czy na jednego psa)²⁸. Stawka ta może być wykorzystywana zarówno w przypadku, gdy podstawa obliczenia podatku wyrażona jest wartościowo, jak i ilościowo. Występują one m.in.: w podatku leśnym, rolnym, od środków transportowych, w podatku od gier itp. Stawki procentowe zaś wyrażają stosunek między wielkością świadczenia podatkowego a wielkością podstawy obliczenia podatku. Odnoszą się one do wyrażonej wartościowo podstawy opodatkowania. Występują głównie w podatkach dochodowych, w podatku od towarów i usług, od spadków i darowizn itp. Stawki te podzielić można na: stałe i zmienne. Pierwsze z wymienionych stawek charakteryzują się tym, iż pomimo zmian w podstawie opodatkowania pozostają niezmiennie. W przypadku stawki zmiennej wraz ze wzrostem bądź spadkiem opodatkowania stawki zmieniają się. Wyróżnia się dwa zasadnicze rodzaje stawek zmiennych: stawka procentowa progresywna oraz stawka procentowa regresywna. Stawka procentowa progresywna występuje wówczas, gdy następuje wzrost stawki w miarę wzrostu podstawy opodatkowania. Natomiast stawka regresywna występuje w sytuacji, gdy w miarę wzrostu podstawy opodatkowania stawka maleje.

Następnym elementem konstrukcji podatkowej jest skala podatkowa. W jej skład wchodzi zespół stawek oraz podstaw podatkowych. Skala podatkowa stanowi tabelaryczne zestawienie podstaw podatkowych uporządkowanych w sposób rosnący lub malejący z odpowiadającymi im stawkami podatkowymi. W praktyce stosuje się dwa zasadnicze typy skal podatkowych: liniowa (proporcjonalna) i progresywna. Pierwsza charakteryzuje się tym, iż należność podatkowa jest wprost proporcjonalna do wielkości podstawy obliczenia podatku, a druga, iż należność podatkowa rośnie relatywnie szybciej od wielkości podstawy opodatkowania.

Do elementów konstrukcji podatków zalicza się również zwolnienia i ulgi podatkowe. Głównym celem zwolnień oraz ulg podatkowych dla podmiotu obciążonego jest zmniejszenie ciężaru podatkowego bądź też zniesienie całkowite zobowiązania podatkowego.

²⁷ Dorozik, J. Stanielewicz, B. Walczak, System..., op. cit., s. 25.

²⁸ Prawo finansowe, praca zbiorowa pod red H. Litwińczuk, Oficyna Prawa Polskiego, Warszawa 2012, s. 17.

Zwolnienia podatkowe zmniejszają zakres podmiotowy podatku poprzez wyłączenie pewnych grup podmiotów oraz zakres przedmiotowy poprzez wyłączenie pewnych grup przedmiotów z ostatecznego opodatkowania²⁹. Wyróżnić można zwolnienia o charakterze:

- podmiotowym, najczęściej odnoszące się do sytuacji ekonomicznej lub też prawnej podatnika,
- przedmiotowym, ustanawiane ze względu na określone cechy przedmiotu, są to np. zwolnienia z tytułu odszkodowań, rent inwalidów wojennych, diet itd.,
- mieszanym.

Ulga podatkowa polega natomiast na zmniejszeniu obciążenia podatkowego w razie zaistnienia określonych sytuacji. Podobnie jak zwolnienia wyróżnić można ulgi o charakterze przedmiotowym, podmiotowym bądź też mieszanym.

Zasadniczą różnica między zwolnieniem a ulgą podatkową jest to, że w przypadku pierwszej, ustawodawca podatkowy definitywnie rezygnuje z opodatkowania określonej kategorii podmiotów lub przedmiotów, natomiast ulga podatkowa jest tylko częściowym zmniejszeniem ciężaru podatkowego³⁰.

Państwo wykorzystując wyżej wymienione elementy konstrukcyjne podatków, może wpływać na zachowania podatników. W celu osiągnięcia określonych efektów bodźce te mogą zarówno stymulować jak i działać antymotywacyjnie na pewne zachowania, mogą powodować wzrost napięcia oraz eliminować określone zjawiska.

1.5. Klasyfikacje podatków

Każdy system podatkowy składa się z dużej liczby poszczególnych podatków i opłat, które w znaczącym stopniu różnią się między sobą i trudno jest je sklasyfikować w jednoznaczny sposób. Doprowadziło to do wykształcenia się rozbudowanej i rozległej systematyki podatków. Klasyfikacje podatków przeprowadza się według różnych kryteriów, którymi najczęściej są:

- przedmiot opodatkowania,
- podmiot opodatkowania,
- władztwo podatkowe,
- stosunek przedmiotu opodatkowanie do źródła podatku,
- podmiotowe źródła pochodzenia.

²⁹ Prawo finansowe, praca zbiorowa pod red. H. Litwińczuk, op. cit., s. 19.

³⁰ A. Nowak-Far, P. Zapadka, A. Mikos-Sitek, A. Partyka, R. Oktaba, J. Sokołowska, *Finanse...*, op. cit., s. 383.

Stosując kryterium przedmiotu opodatkowania można wyróżnić podatki przychodowe, dochodowe, konsumpcyjne i majątkowe.

Podatki przychodowe są nakładane na wszystkie przychody osiągnięte przez dany podmiot (osobę fizyczną lub prawną) bez potrącania kosztów ich uzyskania, czyli przychody brutto³¹. Przykładem takiego podatku może być podatek obrotowy od towarów i usług, jak również podatek od gier.

Kolejnym wymienionym podatkiem ze względu na przedmiot opodatkowania jest podatek dochodowy, który nakładany jest na dochody podatników, rozumianych jako nadwyżka przychodów nad kosztami ich uzyskania, np. podatek dochodowy od osób prawnych oraz podatek dochodowy od osób fizycznych.

Podatki o charakterze konsumpcyjnym (np. podatek od towarów i usług, podatek akcyzowy) należą do grupy podatków pośrednich, obciążających dochody osób fizycznych lub prawnych pośrednio, w wyniku dokonywania zakupów towarów i usług obciążonych podatkiem³². Podatek ten nazywany jest podatkiem cenotwórczym, gdyż wzrost stawki tego podatku przyczynia się do wzrost cen.

Ostatnimi z wymienionych podatków, sklasyfikowanych ze względu na kryterium przedmiotu, są podatki majątkowe. Pobierane są od wartości majątku lub jego wybranych elementów (np. nieruchomości, środków transportowych), przyrostu majątku (darowizna, spadek), obrotu majątkiem (odpłatne przeniesienie praw do majątku)³³. Są to podatki osobiste, dotykające bezpośrednio podatnika, będącego właścicielem posiadanego majątku.

Ważny jest również podział podatków ze względu na kryterium podmiotu opodatkowania. W ramach kryterium podmiotowego podstawą wyodrębniania poszczególnych grup jest rodzaj podmiotów objętych obowiązkiem podatkowym³⁴. Według tego kryterium wyodrębnić można podatki od osób fizycznych, podatki od osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej. Prowadząc działalność gospodarczą osoby fizyczne mają duży wybór w zakresie formy opodatkowania swojej działalności tj.: zasady ogólne ze skalą progresywną, zasady ogólne ze stawką liniową, ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, kartę podatkową. Formą opodatkowania dostępną dla wszystkich podatników są zasady ogólne ze skalą progresywną, zaś wybór pozostałych form uzależniony jest od spełniania dodatkowych, wskazanych w ustawach podatkowych warunków. Podmioty prowadzące

³¹ A. Krajewska, Podatki w Unii Europejskiej, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne S.A., Warszawa 2010, s. 64.

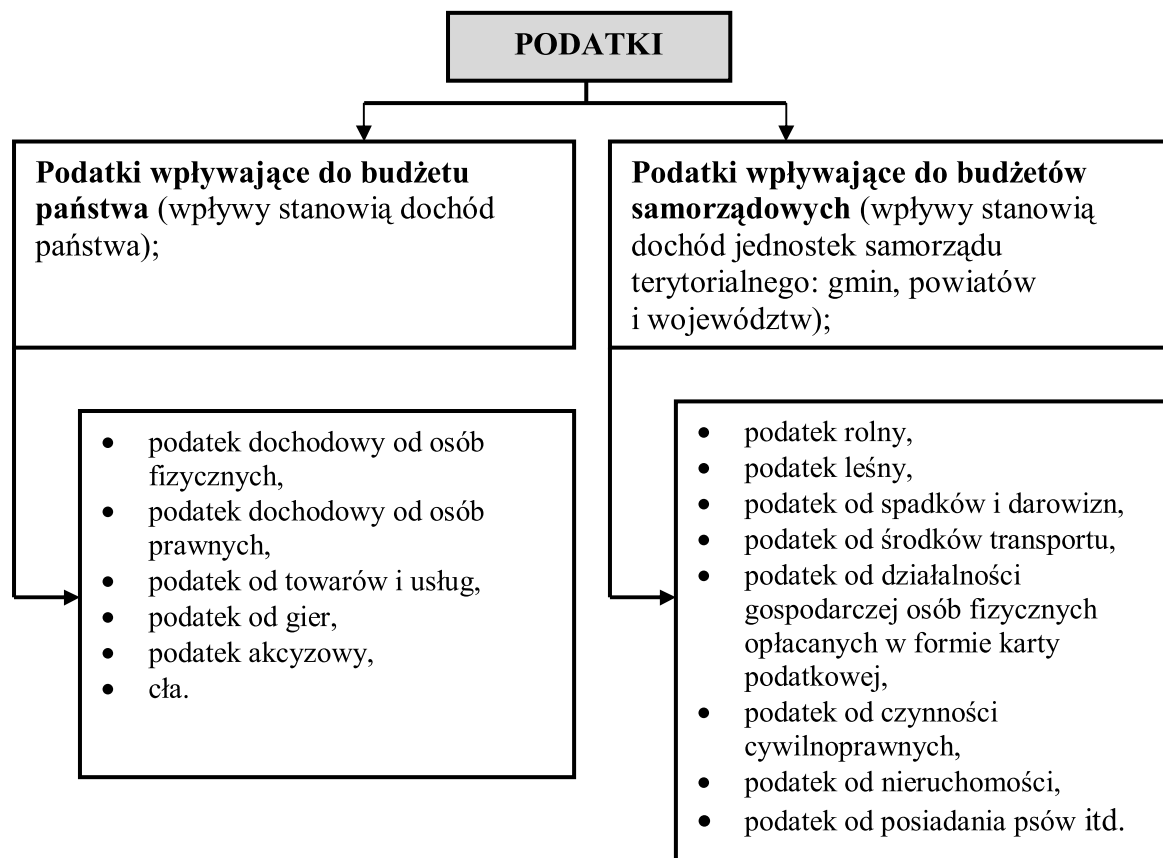
³² A. Borodo, Polskie prawo finansowe zarys ogólny, TNOiK Toruń, Toruń 2010, s. 146.

³³ Feliks P., Jamroży M., Szlęzak-Matusiewicz J., Podatki i składki w działalności przedsiębiorców, Difin, Warszawa 2010, s.27.

³⁴ L. Dorozik, J. Stanielewicz, B. Walczak, System..., op. cit., s. 32.

działalność gospodarczą posiadające osobowość prawną, jak i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z wyjątkiem spółek niemających osobowości prawnej, zobowiązane są natomiast płacić i ponosić ciężar podatku dochodowego od osób prawnych.

Występujące w państwie podatki można również sklasyfikować ze względu na budżet uprawniony do otrzymywania podatku. Wyróżnić tu można dwie grupy na rzecz których podatek jest ustawowo przekazywany: podatki budżetu państwa oraz podatki budżetów samorządowych. Zasadniczy podział podatków ze względu na budżet uprawniony do otrzymywania podatku przedstawiony został na rysunku 3.

Rysunek 3. Podział podatków ze względu na budżet uprawniony do otrzymywania podatku (Źródło: opracowanie własne).

Podatki mogą być również klasyfikowane według stosunku podmiotu opodatkowania do źródła podatku. Wyróżnić tu można podział podatków na podatki bezpośrednie oraz podatki pośrednie. Rodzaje podatków ze względu na stosunek podmiotu opodatkowania do źródła podatku prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Rodzaje podatków ze względu na stosunek podmiotu opodatkowania do źródła podatku

Podatki bezpośrednie	Podatki przychodowe <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podatek rolny ▪ Podatek leśny 	Podatki samorządowe
	Podatki dochodowe <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podatek dochodowy od osób fizycznych ▪ Podatek dochodowy od osób prawnych 	Podatki wspólne
	Podatki majątkowe <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podatek od nieruchomości ▪ Podatek od spadków i darowizn ▪ Podatek od środków transportowych ▪ Podatek od czynności cywilnoprawnych 	Podatki samorządowe
Podatki pośrednie	Podatki konsumpcyjne <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podatek od towarów i usług ▪ Podatek od gier ▪ Podatek akcyzowy 	Podatki rządowe

Źródło: opracowanie własne.

Podatki bezpośrednie to takie, których podstawą opodatkowania jest wprost dochód lub majątek podatnika, tak więc nominalne źródło podatku pokrywa się z realnym³⁵.

W przypadku podatków pośrednich realne źródło opodatkowania nie pokrywa się ze źródłem nominalnym, gdyż są one wliczane w cenę dóbr i usług (np. VAT, akcyza), a tym samym obciążają dochód (lub majątek) nabywcy³⁶.

Biorąc pod uwagę podmiotowe źródła pochodzenia można wyróżnić podatki płacone przez:

- przedsiębiorstwa,
- instytucje finansowe,
- sektor gospodarstw domowych,
- sektor zagranicy.

Podział ten jest istotny, gdyż pozwala na określenie w jakim stopniu dane grupy podmiotów ponoszą ciężary podatkowe.

³⁵ G. Szczodrowski, Polski..., op. cit., s. 22.

³⁶ Tamże., s. 22.

2. Podatek dochodowy od osób fizycznych

2.1. Ogólna charakterystyka podatku dochodowego od osób fizycznych

Podatek dochodowy od osób fizycznych wprowadzony został do polskiego systemu podatkowego 1 stycznia 1992 r. i zastąpił wówczas 5 innych podatków, które powiązane były z uzyskiwaniem przychodów przez osoby fizyczne. Podatek jest regulowany Ustawą z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych i Ustawą z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Prawa i obowiązki podatnika wynikają z postanowień Konstytucji RP, jak też wielu ustaw, ratyfikowanych umów międzynarodowych i rozporządzeń wykonawczych.

Konstrukcja podatku dochodowego od osób fizycznych oparta powinna być na trzech zasadach: powszechności, równości i opodatkowania czystego dochodu.

Pierwsza z wymienionych zasad ujmowana może być tak w aspekcie przedmiotowym jak i podmiotowym. W ujęciu przedmiotowym zasada powszechności wiąże się z brakiem stosowania jakichkolwiek zwolnień przedmiotowych i łącznym opodatkowaniem dochodów osoby fizycznej uzyskiwanych z różnych źródeł przychodu. Stąd, wszystkie opodatkowane dochody zostają zsumowane i utworzona zostaje jedna podstawa opodatkowania. Zasada powszechności w tym znaczeniu nie jest w pełni przestrzegana w polskim podatku dochodowym. Zgodnie z ujęciem podmiotowym zasady, podatek powinien objąć wszystkie osoby uzyskujące dochód na obszarze obowiązywania podatku. W ujęciu tym, w zasadzie wyklucza się stosowanie zwolnień podmiotowych – wyjątek stanowią tu jedynie zwolnienia określone w prawie międzynarodowym lub w zwyczajach międzynarodowych. W konstrukcji polskiego podatku dochodowego zasada powszechności w tym znaczeniu jest przestrzegana.

Druga z wymienionych zasad, nazywana zasadą równości lub zasadą sprawiedliwości, zakłada, iż wszyscy podatnicy, uzyskujący takie same dochody, powinni być w taki sam sposób traktowani, niezależnie od źródła pochodzenia dochodu.

Ostatnią z zasad, ujmowaną zarówno w aspekcie przedmiotowym jak i podmiotowym jest zasada opodatkowania tzw. czystego dochodu. Zgodnie z ujęciem podmiotowym opodatkowaniu podlegają jedynie dochody będące w dyspozycji podatnika, po uwzględnieniu wszystkich wydatków związanych z osiągnięciem przychodu. Zgodnie z przedmiotowym ujęciem tej zasady podatnikowi pozostawia się minimum dochodu wolnego od opodatkowania. Pominięcie tej zasady oznacza konieczność zwrotu pobranych przez państwo podatków w postaci chociażby różnorodnych zasiłków socjalnych na rzecz najuboższych¹.

¹T. Wołowicz, P. Wolak, Podatek dochodowy od osób fizycznych w krajach Unii Europejskiej, Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University, Nowy Sącz 2009, s. 34-35.

Podatek dochodowy od osób fizycznych należy do grupy podatków bezpośrednich i osobistych². Obowiązek płacenia podatku spoczywa na osobach fizycznych osiągających dochody podlegające opodatkowaniu. Podatek ten obliczany jest przez samych podatników lub płatników, którymi najczęściej są pracodawcy. W odniesieniu do niektórych dochodów obliczenia podatku dokonuje organ wypłacający świadczenia np. renty, emerytury.

2.1.1. Podmiotowy zakres opodatkowania

Zakresem podmiotowym podatku dochodowego od osób fizycznych objęte są osoby fizyczne, podlegające ograniczonemu bądź nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu, wynikającemu z miejsca zamieszkania osoby fizycznej. W każdym jednak z analizowanych przypadków należy brać pod uwagę umowy międzynarodowe, mające na celu zapobieżenie podwójnemu opodatkowaniu³.

W przypadku ograniczonego obowiązku podatkowego osoby fizyczne nie mają miejsca zamieszkania na terenie kraju. Osoby takie podlegają jedynie obowiązkowi podatkowemu od dochodów z pracy wykonywanej na obszarze kraju, niezależnie od miejsca wypłacania wynagrodzenia jak i innych dochodów osiąganych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Do takich dochodów (także przychodów) należą w szczególności⁴:

- otrzymywane wynagrodzenia z tytułu świadczeń pracy lub wykonywanych osobiście czynności na terenie RP, bez względu na miejsce wypłaty wynagrodzenia;
- osiągane z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie Polski;
- uzyskiwane z położonej na terenie RP nieruchomości, w tym także ze sprzedaży takiej nieruchomości.

Nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu podlegają natomiast osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z Ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych⁵ za osobę fizyczną mającą miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uważa się osobę, która:

- 1) posiada na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej centrum interesów osobistych lub gospodarczych,

² W. Maruchin, System podatkowy, Vizja Press & IT, Warszawa 2010, s. 60.

³ L. Jędrzejewski, Gospodarka finansowa samorządu terytorialnego w Polsce, BRANTA, Bydgoszcz-Gdańsk 2007, s.121.

⁴ W. Ziółkowska, Finanse publiczne. Teoria i zastosowanie, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2012, s. 236.

⁵ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 361 ze zm.), art. 3 ust. 1a.

2) przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dłużej niż 183 dni w roku podatkowym.

W przypadku nieograniczonego obowiązku podatkowego podatkiem objęta jest całość dochodów, niezależnie od miejsca położenia źródeł przychodów w kraju bądź też zagranicą.

Podatek dochodowy od osób fizycznych ma charakter osobisty (indywidualny). Oznacza to, iż zgodnie z zasadą generalną, małżonkowie podlegają odrębnemu opodatkowaniu od osiąganych dochodów. Ustawodawca przewiduje jednak wyjątki od tej zasady, stanowiąc, iż małżonkowie, między którymi istnieje wspólność majątkowa, pozostający w związku małżeńskim przez cały rok podatkowy, mogą być, na wniosek wyrażony we wspólnym zeznaniu rocznym, opodatkowani łącznie od sumy swoich rocznych dochodów.

Z kolei dochody małoletnich dzieci własnych i przysposobionych, z wyjątkiem dochodów z ich pracy, stypendiów oraz dochodów z przedmiotów oddanych im do swobodnego użytku, podlegające opodatkowaniu na terytorium RP, dolicza się do dochodów rodziców, chyba że rodzicom nie przysługuje prawo pobierania pożytków ze źródeł przychodów dzieci⁶.

W przypadku, gdy małżonkowie podlegają odrębnemu opodatkowaniu, dochody małoletnich dzieci dolicza się po połowie do dochodu każdego z małżonków.

2.1.2. Przedmiotowy zakres opodatkowania

Przedmiotem opodatkowania jest dochód, jako różnica między przychodami a kosztami uzyskania przychodów⁷. Przez dochód należy rozumieć nadwyżkę przychodów nad kosztami ich uzyskania w danym roku podatkowym. W przypadku, gdy koszty przewyższają uzyskany przychód, występuje strata. Przedmiotem opodatkowania są zatem różnego rodzaju dochody uzyskiwane przez podatnika z poszczególnych źródeł przychodów, z wyjątkiem takich, które pochodzą ze źródeł nieobjętych tym podatkiem bądź są zwolnione z podatku dochodowego. W sytuacji, gdy podatnik uzyskuje dochody z kilku źródeł przychodów przedmiotem opodatkowania jest suma dochodów ze wszystkich tych źródeł, które podlegają łącznemu opodatkowaniu. Do sumy dochodów nie wlicza się jednak takich dochodów, które są opodatkowane w postaci przychodów, a nie dochodów⁸. Dochody takie opodatkowane są odrębnie oraz proporcjonalnie do wysokości przychodu.

Podstawowym aktem prawnym regulującym opodatkowanie dochodów osób fizycznych jest Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych. W art. 10 ust. 1 Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych zawarte są źródła przychodów, które podlegają

⁶ W. Maruchin, System... op. cit., s. 64.

⁷ J. Ickiewicz, Obciążenia fiskalne przedsiębiorstw, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2009, s. 95.

⁸ W. Ziółkowska, Finanse..., op. cit., s.237.

opodatkowaniu podatkiem dochodowym. Spośród ogółu źródeł przychodów, stosując pewne uproszczenia, można wyodrębnić cztery grupy przychodów:

- 1) przychody uzyskiwane z własnej pracy podatnika w postaci⁹:
 - wynagrodzeń ze stosunku pracy, mianowania, powołania, pracy nakładczej, umów o dzieło i zlecenia itp.,
 - wolnych zawodów lub innej samodzielnie wykonywanej działalności o podobnym charakterze,
 - pozarolniczej działalności gospodarczej,
 - z działów specjalnych produkcji rolnej;
- 2) przychody o charakterze subwencyjnym, takie jak: renty, emerytury, niektóre stypendia, zasiłki itp.;
- 3) przychody z kapitałów i praw majątkowych oraz ich sprzedaży np. z udziałów w spółkach, akcji, obligacji, odsetek od oszczędności bankowych, sprzedaży i zmiany nieruchomości itp.;
- 4) przychody z innych źródeł, a wśród nich nieznajdujące pokrycia w ujawnionych źródłach lub pochodzące ze źródeł nieujawnionych.

Zakres przedmiotowy podatku uzależniony jest też od katalogu zwolnień poszczególnych przychodów od opodatkowania.

2.1.3. Podstawa opodatkowania

Podstawę opodatkowania w podatku dochodowym od osób fizycznych stanowi łączna suma dochodów z poszczególnych źródeł przychodów, osiągniętych przez podatnika w roku podatkowym. Tak określona podstawa nie obejmuje dochodów ze źródeł przychodów wyłączonych z działania podatku, oraz tych, które są objęte zwolnieniami przedmiotowymi. Do łącznie ustalonej podstawy opodatkowania również nie wlicza się tych dochodów, które opodatkowane są odrębnie. Najczęściej przy odrębnym opodatkowaniu podstawę stanowi przychód, a nie dochód uzyskany z takiego odrębnie traktowanego źródła. W sytuacji, gdy podatnik osiągnął dochody niemające pokrycia w ujawnionych źródłach przychodu bądź pochodzące z nieujawnionych źródeł przychodu podstawę opodatkowania stanowi dochód uzyskany z tych źródeł przychodu w ciągu roku podatkowego. Dochodu takiego nie sumuje się jednak z dochodami uzyskanymi z innych źródeł. Dochody uzyskane z pozostałych źródeł przychodu ulegają natomiast sumowaniu i opodatkowane są łącznie.

⁹ W. Ziółkowska, *Finanse...*, op. cit., s. 238.

Podstawa opodatkowania często różni się wielkością od podstawy obliczenia podatku. Obliczając podatek, uwzględnia się minimum wolne od podatku, a także pomniejszenia podstawy o przysługujące podatnikowi ulgi¹⁰. Dotyczy to sytuacji, gdy dochód uzyskiwany przez podatnika jest zarówno przedmiotem opodatkowania, jak i podstawą opodatkowania. W przypadku, gdy opodatkowanie dotyczy przychodu, nie odlicza się minimum wolnego od podatku i, poza uproszczonym opodatkowaniem w formie tzw. ryczału ewidencjonowanego, nie są również uwzględniane ulgi podatkowe.

Przy łącznym opodatkowaniu małżonków (oraz osób samotnie wychowujących dziecko) podstawę obliczenia podatku stanowi połowa łącznych dochodów uzyskanych przez małżonków (osobę samotną i dzieci) po odliczeniu – oddzielnie dla każdego małżonka – przysługujących mu ulg¹¹. Od tak obliczonej podstawy podatek należny powinien jednak być uiszczony w podwójnej wysokości. Istotne jest też to, iż do dochodów rodziców dolicza się dochody małoletnich dzieci zarówno własnych, jak i przysposobionych. Powiększona zostaje w ten sposób podstawa opodatkowania dochodów uzyskiwanych przez rodziców. W sytuacji, gdy rodzice małoletniego dziecka opodatkowani są oddzielnie dochody dziecka dolicza się po połowie do dochodów każdego z rodziców. Doliczeniu do dochodów rodziców nie podlegają jednak dochody z pracy dzieci, stypendiów oraz inne dochody opodatkowane w chwili ich otrzymania bądź związane z przedmiotami oddanymi dzieciom do swobodnego użytku.

W przypadku, gdy przedmiotem podatku jest przychód (a nie dochód) podatnika podstawą opodatkowania może być wielkość uzyskanego przychodu przez podatnika. Tak określonej podstawy opodatkowania nie pomniejsza się jednak o ulgi podatkowe. Możliwość skorzystania z ulg istnieje jedynie przy ustalaniu podstawy obliczenia podatku w formie tzw. ryczału od przychodów ewidencjonowanych.

Od dnia 1 stycznia 2004 r. wprowadzono możliwość opodatkowania podatników, uzyskujących dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej, na podobnych zasadach jak są opodatkowane osoby prawne, z zastosowaniem proporcjonalnej skali podatkowej i jednej 19% stawki¹². Podatnik wybierający ten sposób obliczania podatku, nie może pomniejszyć podstawy opodatkowania o ulgi podatkowe, jak też skorzystać z ulg odliczanych od podatku.

¹⁰ W. Ziółkowska, *Finanse...*, op. cit., s. 241.

¹¹ Tamże, s. 242.

¹² Tamże, s. 242.

2.1.4. Skala podatkowa

Wysokość podatku w największym stopniu jest zdeterminowana przez skalę podatkową i wchodzące w jej zakres stawki podatkowe¹³. W podatku dochodowym od osób fizycznych do 2008 r. zastosowanie miała skala progresywna ciągła z trzema przedziałami podatkowymi, a od 2009 r. obowiązuje skala progresywna ciągła z dwoma przedziałami podatkowymi. Zmiana skali podatkowej od 2009 r. wiąże się ze zmniejszeniem obciążeń podatkowych¹⁴.

Zgodnie z art. 27 Ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych w Polsce od 1 stycznia 2009 r. obowiązują dwa przedziały skali podatkowej, uzależnione od wysokości uzyskiwanych rocznych dochodów i przyporządkowane im stawki podatku, wynoszące odpowiednio 18% i 32%. Stawki określają wysokość podatku w relacji do podstawy opodatkowania. Stawki podatku dochodowego od osób fizycznych w Polsce obowiązujące od 2009 r. przedstawione zostały w tabeli nr 2.

Tabela 2. Stawki podatku dochodowego od osób fizycznych w Polsce od 2009 roku

Podstawa obliczenia podatku w złotych		Podatek wynosi
ponad	do	
	85 528	18% minus kwota zmniejszająca podatek 556 zł 02 gr
85 528		14 839zł 02gr + 32% nadwyżki ponad 85 528 zł

Źródło: www.finanse.mf.gov.pl/pit/stawki-podatkowe (28.05.2013r.)

Z przedstawionej konstrukcji skali wynika, iż uwzględnia ona dwie grupy dochodów: od najniższych dochodów do 85 528 zł, oraz dochody przekraczające kwotę 85 528 zł.

Określone w skali kwoty dochodu odnoszą się do dochodu rocznego. W zależności od osiągniętego dochodu, każdy podatnik będzie płacił podatek w innej wysokości, tym większy, im wyższe będą jego dochody, a właściwie podstawa obliczenia podatku¹⁵. Ta skala podatkowa nie ma zastosowania do dochodów opodatkowanych w formach uproszczonych, ma tylko zastosowanie w odniesieniu do dochodów opodatkowanych na zasadach ogólnych.

Od 2009 do 2013 roku kwota wolna od podatku wynosi 3091,00 zł, natomiast kwota zmniejszająca podatek rocznie 556,02 zł, miesięcznie u pracownika 46,33 zł. Według skali podatkowej opodatkowane są dochody wyszczególnione w art. 10 ust. 1 Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Źródła przychodów podlegające opodatkowaniu podatkiem dochodowym według skali podatkowej wymienione zostały również w podrozdziale 1.2.

¹³ R. Wolański, System..., op. cit., s.83.

¹⁴ Tamże, s.84.

¹⁵ Finanse, praca zbiorowa pod red. M. Podstawka, PWN, Warszawa 2010, s. 275.

2.2. Ulgi i zwolnienia w podatku dochodowym od osób fizycznych

Podstawę obliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych stanowi dochód danej osoby, pomniejszony o zwolnienia i ulgi podatkowe. Zarówno ulgi jak i zwolnienia podatkowe są jednym z elementów konstrukcji podatku dochodowego od osób fizycznych i pozostają z nimi w ścisłym związku.

Zgodnie z Ordynacją podatkową¹⁶ przez ulgę podatkową rozumie się przewidziane w prawie podatkowym zwolnienia, odliczenia, obniżki lub zmniejszenia, których zastosowanie powoduje obniżenie podstawy opodatkowania lub wysokości podatku, z wyjątkiem obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego, w rozumieniu przepisów o podatku od towarów i usług, i innych odliczeń stanowiących element konstrukcji tego podatku.

W ciągu kilkunastu lat funkcjonowania podatku wykaz stosowanych ulg i zwolnień podatkowych ulegał wielokrotnym zmianom. W istotny sposób konstrukcję podatku dochodowego od osób fizycznych zmieniono 1 stycznia 2004 r., likwidując m.in. wiele ulg oraz zwolnień podatkowych. Ze względu na duże zróżnicowane stosowanych ulg podzielić je można na 5 grup:

- 1) ulgi uwzględniające poniesione przez podatnika wydatki związane z uzyskaniem przychodu, (np. ulgi z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne);
- 2) ulgi stanowiące zwrot kosztów związanych z egzystencją podatnika, (np. ulgi z tytułu rehabilitacji podatnika, będącego niepełnosprawną osobą);
- 3) ulgi o charakterze rodzinnym (np. ulgi związane z rehabilitacją niepełnosprawnych członków rodziny);
- 4) ulgi o charakterze stymulacyjnym (np. ulgi z tytułu darowizn na cele społecznie użyteczne);
- 5) ulgi mające charakter zabiegu technicznego (np. zwrot nienależnie pobranych rent, emerytur, zasiłków).

Ulg podatkowe mogą polegać na zmniejszeniu podstawy opodatkowania, stawki podatkowej lub kwoty podatku¹⁷. Zastosowanie każdej z tych form odliczenia powoduje inne zmniejszenie ciężaru podatkowego. W odniesieniu do konstrukcji podatku stosowanie ulg podatkowych jest formą redukcji podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych, obniżania stawek podatkowych bądź też samej kwoty podatku należnego.

¹⁶ Ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2012 poz. 749), art. 3 ust. 6.

¹⁷ H. Dzwonkowski (red.), Prawo podatkowe, Wydanie 2, C.H. Beck, Warszawa 2011, s.10.

2.2.1. Odliczenia od dochodu

Stosowanie ulgi podatkowej w formie odliczenia od dochodu powoduje zmniejszenie podstawy opodatkowania, natomiast ostateczny efekt tej ulgi zależy od wysokości dochodów podatnika i zastosowanej do nich stawki podatkowej. Uwzględnione w rozliczeniu podatkowym składanym w 2013 r. odliczenia od dochodu, obniżające podstawę obliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych, przedstawione zostały w tabeli 3.

Tabela 3. Limity odliczeń od dochodu w podatku dochodowym od osób fizycznych w 2013 r.

Lp.	Rodzaj odliczenia	Wysokość odliczenia	Podstawa prawna
1.	Ulga rehabilitacyjna obejmująca wydatki poniesione na:		art. 26 ust. 1 pkt 6 i ust. 7a ustawy)
	<ul style="list-style-type: none"> zakup leków, których stosowanie zalecił lekarz specjalista 	Nadwyżka wydatków ponad 100 zł miesięcznie	art. 26 ust. 7a pkt 12 ustawy
	<ul style="list-style-type: none"> cele określone w art. 26 ust. 7a pkt 1-6, 9-11, 13 i 15 ustawy, 	Wydatki w wysokości faktycznie poniesionej w roku podatkowym	
	<ul style="list-style-type: none"> opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa 	Do 2.280 zł- limit roczny	art. 26 ust. 7a pkt 7 ustawy
	<ul style="list-style-type: none"> utrzymanie przez osoby niewidome i niedowidzące zaliczone do I lub II grupy inwalidztwa oraz osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczone do I grupy inwalidztwa psa asystującego 	Do 2.280 zł – limit roczny	art. 26 ust. 7a pkt 8 ustawy
	<ul style="list-style-type: none"> używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną zaliczoną do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne, które nie ukończyły 16 roku życia, dla potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne 	Do 2.280 zł – limit roczny	art. 26 ust. 7a pkt 14 ustawy
2.	Darowizny przekazane na:		

	<ul style="list-style-type: none"> • rzecz organizacji prowadzących działalność pożytku publicznego 	W wysokości dokonanej darowizny, nie więcej jednak niż kwota stanowiąca 6% dochodu	art. 26 ust. 1 pkt 9 lit. a) ustawy
	<ul style="list-style-type: none"> • cele kultu religijnego 	W wysokości dokonanej darowizny, nie więcej jednak niż kwota stanowiąca 6% dochodu	art. 26 ust. 1 pkt 9 lit. b) ustawy
	<ul style="list-style-type: none"> • cele krwiodawstwa 	Kwota odpowiadająca wysokości ekwiwalentu pieniężnego za pobraną krew określonego przepisami wydanymi na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy o publicznej służbie krwi, nie więcej jednak niż kwota stanowiąca 6% dochodu	art. 26 ust. 1 pkt 9 lit. c) ustawy
3.	Wydatki ponoszone z tytułu użytkowania sieci Internet	Do wysokości 760 zł rocznie	art. 26 ust. 1 pkt 6a i 6h ustawy
4.	Ulga na nabycie nowych technologii	W wysokości ustalonej zgodnie z art. 26c ust. 5, 6 i 8 ustawy. Wydatki odlicza się od podstawy obliczenia podatku (opodatkowania), ustalonej zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy	art. 26c ustawy
5.	W ramach tzw. praw nabytych - ulga odsetkowa	Odliczenie obejmuje wyłącznie odsetki od tej części kredytu, która nie przekracza w 2012 r. - kwoty 325 990 zł	art. 26b ustawy, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2007 r. oraz art. 9 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 217, poz. 1588 oraz z 2008 r. Nr 209, poz. 1316)

Zródło: www.finance.mf.gov.pl/wynik/-/asset_publisher/JLw0/content/limity-odliczen-w-podatku-dochodowym-od-osob-fizycznych-odliczenia-od-dochodu-przychodu-2013 (28.05.2013r.)

Pierwszą z wymienionych ulg w tabeli nr 3 jest ulga rehabilitacyjna, z której skorzystać mogą zarówno osoby niepełnosprawne, jak i ich opiekunowie. Ulga ta została uregulowana w Ustawie z 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych. Zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 6 ustawy podstawę obliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych stanowi dochód po odliczeniu kwot wydatków na cele rehabilitacyjne i wydatków związanych z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych, poniesionych w roku podatkowym przez

podatnika będącego osobą niepełnosprawną lub podatnika, na którego utrzymaniu są osoby niepełnosprawne. Ulga rehabilitacyjna podlega odliczeniu od dochodu (w przypadku osób rozliczających się według skali podatkowej) lub przychodu (w przypadku podatników opodatkowanych ryczałtem). Do zeznania rocznego PIT-28, PIT-36 lub PIT-37 należy dołączyć załącznik PIT/O, w którym podatnik wykazuje dokonane odliczenia. Odliczyć można jedynie te wydatki, które wcześniej zakwalifikowane zostały do kosztów uzyskania dochodu. Warunkiem odliczenia ulgi jest posiadanie przez osobę niepełnosprawną, której dotyczy wydatek:

- orzeczenia o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki),
- decyzji przyznającej rentę z tytułu całkowitej bądź też częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową lub rentę socjalną,
- orzeczenia o niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16 roku życia.

Prawo do odliczenia ulgi rehabilitacyjnej przysługuje również podatnikowi, na którego utrzymaniu pozostają następujące osoby niepełnosprawne:

- współmałżonek, dzieci własne i przysposobione, dzieci obce przyjęte na wychowanie, pasierbowie, rodzice, rodzice współmałżonka, rodzeństwo, ojczym, macocha, zięciowie i synowie, jeżeli dochody osób niepełnosprawnych nie przekroczyły w roku podatkowym kwoty 9120 zł.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt. 9 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, podatnicy od dochodu mogą również odliczyć niektóre darowizny. Od dochodu podatnicy odliczyć mogą darowizny przekazane na cele:

- organizacji pożytku publicznego;
- kultu religijnego;
- krwiodawstwa realizowanego przez honorowych dawców krwi.

W rocznym zeznaniu podatkowym podatnicy korzystający z odliczenia darowizn wykazują je, podając kwotę przekazanej darowizny, kwotę dokonanego odliczenia, dane pozwalające na identyfikację obdarowanego, w szczególności jego nazwę i adres.

Łączna kwota odliczeń od dochodu nie może przekroczyć w roku podatkowym kwoty stanowiącej 6% dochodu.

Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych mogą również skorzystać z tzw. ulgi internetowej. Od 2011 r. możliwe jest odliczenie ulgi za korzystanie z Internetu niezależnie od miejsca, w którym się z niego skorzysta i formy jego dostępu. W ramach tej ulgi mieszczą się zarówno wydatki poniesione w związku z użytkowaniem Internetu np. w domu poprzez

stałe łącze, bezprzewodowo, w kawiarence internetowej, jak również za pomocą urządzeń mobilnych w komputerze bądź w telefonie komórkowym. Łączna kwota odliczenia nie może jednak przekroczyć w roku podatkowym 760 zł. Dowodem poniesienia wydatków na użytkowanie Internetu może być przyjęty każdy dokument potwierdzający ten fakt. Z treści takiego dokumentu muszą wynikać jednak: dane identyfikujące kupującego i sprzedającego usługę, rodzaj zakupionej usługi oraz kwota zapłaty. Do zeznania rocznego PIT-28, PIT-36 lub PIT-37 należy dołączyć załącznik PIT/O, w którym podatnik wykazuje dokonane odliczenia z tytułu ulgi za korzystanie z sieci Internet.

Kolejną ulgą, podlegającą odliczeniu od dochodu, jest ulga na nabycie nowych technologii. Prawo do odliczenia ulgi na nabycie nowych technologii przysługuje podatnikowi, uzyskującemu przychody ze źródła określonego w art. 10 ust. 1 pkt 3 Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, czyli pozarolniczej działalności gospodarczej. Z prawa do odliczenia tej ulgi skorzystać mogą zatem osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą opodatkowaną na zasadach ogólnych. Istotą tej ulgi jest prawo do odliczenia od podstawy opodatkowania wydatków na nabycie nowych technologii. Za nowe technologie uważa się wiedzę technologiczną w postaci wartości niematerialnych i prawnych, która umożliwia udoskonalanie lub wytwarzanie nowych wyrobów i usług. W kategorii tej ważne są szczególnie wyniki badań naukowych, przyczyniające się do udoskonalania i wytwarzania nowych wyrobów i usług. Uldze podlegają wydatki poniesione na zakup nowej technologii, która nie jest stosowana na świecie dłużej niż pięć lat, co musi zostać potwierdzone opinią niezależnej od podatnika jednostki naukowej. Ustalenie wielkości odliczenia następuje na podstawie kwoty kosztów poniesionych przez podatnika w celu nabycia nowej technologii. Maksymalna wysokość odliczenia za nabycie nowych technologii nie może przekroczyć 50% tej kwoty. Odliczenia ulgi dokonuje się w zeznaniu podatkowym za rok, w którym poniesiono wydatki na rzecz nabycia nowych technologii. Dokonane odliczenia z tytułu nabycia nowych technologii podatnicy powinni wykazać w załączniku PIT/O.

Ulgą podlegającą odliczeniu do dochodu jest, w ramach tzw. praw nabytych, ulga odsetkowa. W 2007 r. ulga odsetkowa została zniesiona, ale podatnicy spełniający formalne wymagania kwalifikujące do odliczenia mogą skorzystać z niej w ramach tzw. praw nabytych. Z ulgi tej skorzystać mogą podatnicy, którzy wzięli kredyt lub pożyczkę na cele związane z zakupem mieszkania w latach 2002-2006. Podatnicy ci mogą odliczyć wydatki na spłatę odsetek od: kredytu mieszkaniowego, kredytu/pożyczki na spłatę kredytu mieszkaniowego i każdego kolejnego kredytu/pożyczki zaciągniętego na spłatę kredytu/pożyczki w związku z ww. punktami. Podatnicy mogą dokonywać odliczeń odsetek

od kredytu mieszkaniowego (pożyczki) przez okres spłaty kredytu (pożyczki) określony umową o kredyt (pożyczkę) zawartą przed 1 stycznia 2007 r., ale nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2027 r.

Stosując ulgę odsetkową po raz pierwszy do zeznania podatkowego dołączyć należy oświadczenie PIT-2K, w którym podaje się dane dotyczące kredytu wymagane przez urząd skarbowy. Ulga ta jest limitowana, w 2012 r. odliczeniu podlegają odsetki od tej części kredytu, która nie przekracza kwoty odpowiadającej 325 990 zł.

2.2.2. Odliczenia od podatku

Stosowanie ulg podatkowych w postaci odliczenia od podatku bezpośrednio zmniejsza jego ciężar, natomiast ich wysokość jest taka sama, bez względu na wysokość dochodów osiąganych przez podatnika. Uwzględnione w rozliczeniu podatkowym składanym w 2013 r. odliczenia od podatku dochodowego od osób fizycznych przedstawione zostały w tabeli 4.

Tabela 4. Limity odliczeń od podatku dochodowego od osób fizycznych w 2013 r.

Lp.	Rodzaj ulgi	Wysokość ulgi	Podstawa prawna
1.	Ulga na dzieci	W 2012 r. - kwota stanowiąca 1/6 kwoty 556,02 zł, za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym podatnik wykonywał władzę, pełnił funkcję albo sprawował opiekę, o których mowa w art. 27f ust. 1 ustawy Kwota maksymalnego odliczenia za 2012 r. wynosi 1.112,04 zł na każde dziecko.	art. 27f ustawy
2.	Ulga dla niektórych osób uzyskujących dochody za granicą	W 2012 r. - kwota stanowiąca różnicę między podatkiem obliczonym przy zastosowaniu metody odliczenia proporcjonalnego (art. 27 ust. 9 albo 9a ustawy) a kwotą podatku obliczonego od dochodów ze źródeł, o których mowa w art. 27g ust. 1 ustawy, przy zastosowaniu metody wyłączenia z progresją (art. 27 ust. 8 ustawy)	art. 27g ustawy
3.	W ramach tzw. praw nabytych – wydatki na systematyczne oszczędzanie w kasie mieszkaniowej	30% poniesionych wydatków nie więcej niż 11.340 zł (6% z 189.000 zł) – limit roczny	art. 27a ust. 1 pkt 2 ustawy (art. 14 ustawy ryczałtowej), w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2002 r. oraz art. 4 ust. 3 nowelizacji ustaw

			z dnia 21 listopada 2001 r.
4.	W ramach tzw. praw nabytych – wydatki poniesione przez osobę prowadzącą gospodarstwo domowe z tytułu opłacenia z własnych środków składek na ubezpieczenia społeczne osoby zatrudnionej w ramach umowy aktywizacyjnej	W wysokości udokumentowanej dowodami stwierdzającymi ich poniesienie	art. 27e ustawy (art. 14b ustawy ryczałtowej), w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2007 r. oraz art. 11 nowelizacji ustaw z dnia 16 listopada 2006 r.
5.	Wpłaty na rzecz organizacji pożytku publicznego działającej na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego Przekazania kwoty nieprzekraczającej 1% podatku należnego na rzecz organizacji pożytku publicznego dokonują, na wniosek podatnika, urzędy skarbowe.	W 2012 r. kwota w wysokości nieprzekraczającej 1% podatku należnego wynikającego z: 1) zeznania podatkowego złożonego w terminie określonym dla jego złożenia, albo 2) korekty zeznania, o którym mowa w pkt 1, jeżeli została dokonana w ciągu dwóch miesięcy od upływu terminu dla złożenia zeznania podatkowego - po jej zaokrągleniu do pełnych dziesiątek groszy w dół	art. 45c ustawy

Zródło: www.finanse.mf.gov.pl/abc-podatkow/znajdz-informacje/-/asset_publisher_faceted/e8GP/limity-odliczen-w-podatku-dochodowym-od-osob-fizycznych-odliczenia-od-podatku-2013 (28.05.2013r.)

Najpopularniejszą i najkorzystniejszą ulgą w podatku dochodowym od osób fizycznych jest ulga na dzieci. Prawo do odliczenia ulgi na dzieci przysługuje podatnikowi opłacającemu podatek na zasadach ogólnych, rozliczającemu się według skali podatkowej. Z ulgi tej nie mogą skorzystać podatnicy rozliczający dochody opodatkowane w sposób uproszczony – stawką liniową, ryczałtem ewidencjonowanym bądź kartą podatkową.

Ulgą na dzieci przysługuje rodzicom, opiekunom prawnym oraz rodzicom zastępczym wychowującym dzieci:

- małoletnie,
- bez względu na wiek, jeżeli otrzymywały zasiłek (dodatek) pielęgnacyjny lub rentę socjalną,
- do ukończenia 25 lat, uczące się w szkołach.

Prawo do skorzystania z tej ulgi przysługuje tym rodzicom, którzy nie zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej. W przypadku, gdy obojgu rodzicom przysługuje władza rodzicielska,

mogą oni odliczać ulgę w swoich zeznaniach podatkowych w częściach równych bądź też w dowolnie przez nich ustalonej proporcji.

Ulgą na dzieci polega na obniżeniu podatku o kwotę stanowiącą $1/6$ kwoty zmniejszającej podatek określonej w pierwszym przedziale obowiązującej skali podatkowej, za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym w stosunku do małoletniego dziecka wykonywana była władza rodzicielska, pełniona była funkcja opiekuna prawnego lub sprawowana była opieka poprzez pełnienie funkcji rodziny zastępczej na podstawie orzeczenia sądu bądź umowy zawartej ze starostą. W rozliczeniu za rok 2012 (tak samo za ostatnie 3 lata) można z tytułu wychowywania dzieci odliczyć od podatku kwotę 92,67 zł miesięcznie (maksymalnie 1112,04 zł) na każde wychowywane dziecko.

Do zeznania PIT-36 lub PIT-37 podatnik powinien dołączyć druk PIT-O. Załącznik ten musi zawierać dane dzieci – ich liczbę oraz numery PESEL. W przypadku, gdy dziecko nie ma jeszcze przyznanego numeru, należy podać jego imię, nazwisko i datę urodzenia.

Kolejnym odliczeniem od podatku jest ulga dla niektórych osób uzyskujących dochody za granicą, tzw. ulga abolicyjna. Ulga ta wprowadzona została ustawą z dnia 25 lipca 2008 r. o szczególnych rozwiązaniach dla podatników uzyskujących niektóre przychody poza granicami terytorium RP. Polega na odliczeniu od polskiego podatku kwoty, która jest różnicą pomiędzy podatkiem wyliczonym przy zastosowaniu metody odliczenia proporcjonalnego a podatkiem wyliczonym przy użyciu metody wyłączenia z progresją. Założeniem tej ulgi jest ujednoczenie podatkowych obciążeń podatników, osiągających dochody za granicą, niezależnie od metody unikania podwójnego opodatkowania przewidzianej w umowie z krajem, w którym osiągnięto te dochody. Ulga przysługuje podatnikom opodatkowanym według skali podatkowej, podatkiem liniowym 19% lub ryczałtem ewidencjonowanym. Prawo do tej ulgi przysługuje podatnikom, którzy osiągnęli dochody z tytułu:

- umowy o pracę, pracę nakładczą, spółdzielczego stosunku pracy, stosunku służbowego,
- działalności wykonywanej osobiście,
- działalności gospodarczej,
- z praw majątkowych w zakresie praw autorskich oraz praw pokrewnych, z wykonywanej poza terytorium RP działalności artystycznej, literackiej, naukowej, oświatowej oraz publicystycznej, z wyjątkiem dochodów uzyskanych z tytułu korzystania z tych praw bądź rozporządzania nimi.

Z ulgi tej nie można skorzystać w odniesieniu do podatku należnego od dochodów osiąganych w tzw. rajach podatkowych, czyli krajach bądź na terytoriach stosujących

szkodliwą konkurencję podatkową. Wykaz tych państw i terytoriów zawiera rozporządzenie Ministra Finansów z 16 maja 2005 r. w sprawie określenia krajów i terytoriów stosujących szkodliwą konkurencję podatkową dla celów podatku dochodowego od osób fizycznych.

Dla podatników korzystających z ulgi abolicyjnej przewidziano załącznik PIT-ZG, w którym podaje się informacje o państwie, w którym podatnik uzyskiwał dochody, wysokości dochodu i zapłaconego podatku. Kwotę ulgi abolicyjnej dotyczącej dochodu wykazanego w załączniku PIT/ZG należy wykazać w PIT/O.

Podatnicy w ramach tzw. praw nabytych mogą również skorzystać z odliczenia od podatku wydatków w ramach ulgi na systematyczne oszczędzanie w kasie mieszkaniowej. Prawo do odliczeń w ramach tej ulgi podatkowej przysługuje podatnikom, którzy w 2009 r. ponosili podlegające odliczeniu wydatki z tytułu systematycznego oszczędzania w kasie mieszkaniowej. Dotyczy to więc osób, które rozpoczęły oszczędzanie przed 1 stycznia 2002 r. oraz gromadzą oszczędności na tym samym rachunku oszczędnościowo-kredytowym, w tym samym banku prowadzącym kasę. Prawo do odliczenia tej ulgi przysługuje podatnikowi w granicach limitów przez cały okres oszczędzania w kasie mieszkaniowej ustalony w umowie o kredyt kontraktowy zawartej z bankiem przed 1 stycznia 2002 r. Podatek można pomniejszyć w zeznaniu podatkowym o 30 % oszczędności, nie więcej jednak niż 11 340 zł.

Ulgą nie jest objęta nadwyżka oszczędności. Utrata prawa do odliczenia ulgi z tytułu systematycznego gromadzenia oszczędności następuje w momencie wycofania oszczędności z kasy mieszkaniowej. Wyjątek stanowi sytuacja, w której wycofana kwota, po określonym w umowie o kredyt kontraktowy, okresie systematycznego oszczędzania, wydatkowana została zgodnie z celami systematycznego oszczędzania na rachunku prowadzonym przez kasę. Podatnik winien przeznaczyć środki na co najmniej jeden z celów systematycznego oszczędzania wymienionych w art. 8 ust. 2 ustawy o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego.

Podatnik może również dokonać odliczenia od podatku wydatków z tytułu darowizn przekazanych na rzecz organizacji prowadzących działalność pożytku publicznego. Podatnik rozliczający się na zasadach podatku liniowego (PIT-36L) jak również karty podatkowej (PIT-16A) nie ma możliwości dokonania odliczenia darowizny. Pozostali podatnicy mogą dokonywać odliczeń od podatku wydatków z tytułu darowizn. W przypadku ryczałtowców (PIT-28) darowiznę odliczyć można od przychodu. Odliczenia tego nie mogą zastosować podatnicy, którzy dokonali darowizn wytworzonych bądź nabytych produktów spożywczych, o ile zaliczyli takie darowizny do kosztów uzyskania przychodów.

Odliczenia darowizny można dokonać wyłącznie na cele pożytku publicznego realizowane przez organizacje, o których mowa jest w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, bądź przez organizacje równoważne, określone w przepisach regulujących działalność pożytku publicznego obowiązujących w innym niż RP państwie UE lub EOG, prowadzącym działalność pożytku publicznego w sferze zadań publicznych, realizującym te cele. Darowizna przekazana na rzecz organizacji prowadzących działalność pożytku publicznego może być przekazana w celu:

- pomocy społecznej (pomocy rodzinom, osobom w trudnej sytuacji życiowej, wyrównywania szans tych rodzin i osób),
- wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej,
- działalności charytatywnej,
- podtrzymywania oraz upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości, rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej oraz kulturowej,
- działalności na rzecz mniejszości narodowych, etnicznych, języka regionalnego,
- ochrony oraz promocji zdrowia,
- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych,
- promocji zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy oraz zagrożonych zwolnieniem z pracy,
- działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn,
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- działalności wspomagającej rozwój gospodarczy (w tym rozwój przedsiębiorczości),
- działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności, rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań w praktyce gospodarczej,
- działalności wspomagającej rozwój wspólnot oraz społeczności lokalnych,
- nauki, edukacji, szkolnictwa wyższego, oświaty i wychowania,
- wypoczynku dzieci oraz młodzieży,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury oraz dziedzictwa narodowego,
- wspierania oraz upowszechniania kultury fizycznej i sportu,
- ekologii, ochrony zwierząt, ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- turystyki oraz krajoznawstwa,
- porządku oraz bezpieczeństwa publicznego,
- obronności państwa oraz działalności Sił Zbrojnych RP,

- upowszechniania oraz ochrony wolności i praw człowieka, swobód obywatelskich, jak również działań wspomagających rozwój demokracji,
- ratownictwa oraz ochrony ludności,
- pomocy ofiarom klęsk żywiołowych, katastrof, konfliktów zbrojnych oraz wojen zarówno w kraju jak i za granicą,
- upowszechniania oraz ochrony praw konsumentów,
- działalności na rzecz integracji europejskiej, jak również rozwijania kontaktów oraz współpracy między społeczeństwami,
- promocji i organizacji wolontariatu,
- pomocy Polonii, Polakom za granicą,
- działalności na rzecz kombatantów oraz osób represjonowanych,
- promocji RP za granicą,
- działalności na rzecz rodziny, rodzicielstwa, macierzyństwa, upowszechniania oraz ochrony praw dziecka,
- przeciwdziałania uzależnieniom, patologiom społecznym,
- działalności na rzecz organizacji pozarządowych, jak też podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt 1-32.

Odliczeniu nie podlegają darowizny na rzecz:

- partii politycznych,
- związków zawodowych oraz organizacji pracodawców,
- samorządów zawodowych,
- fundacji utworzonych przez partie polityczne.

Odliczenie darowizn od dochodu jest limitowane i nie może przekroczyć 6% dochodu, przy czym do limitu tego wlicza się także darowizny przekazane na cele kultu religijnego i na cele krwiodawstwa. Warunkiem skorzystania przez podatnika z odliczenia jest odpowiednie udokumentowanie przekazania darowizny. Powinno to nastąpić dowodem wpłaty na rachunek bankowy obdarowanego, zaś w przypadku darowizny innej niż pieniężna – dowodu, z którego wynikają dane identyfikujące darczyńcę i wartość przekazanej darowizny z oświadczeniem obdarowanego o jej przyjęciu. Odliczenia na rzecz organizacji pożytku publicznego dokonuje się, wpisując w deklarację roczną kwotę dokonywanych odliczeń. Szczegóły wszelkich odliczeń umieszcza się w załączniku PIT/O, w którym należy podać: kwotę przekazanej darowizny, kwotę dokonanego odliczenia, dane pozwalające na identyfikację obdarowanego (jego nazwę i adres).

2.2.3. Zwolnienia podatkowe

Formą redukcji zakresu podmiotowego lub zakresu przedmiotowego podatku są z kolei zwolnienia podatkowe. Zwolnienia te polegają na całkowitym lub częściowym pominięciu dochodów uzyskiwanych z niektórych źródeł przy ustalaniu podstawy opodatkowania¹⁸, czyli na wyłączeniu określonej przepisami podatkowymi kategorii podmiotów lub przedmiotów spod opodatkowania. Mogą one mieć charakter przedmiotowy, jak i podmiotowy.

W podatku dochodowym od osób fizycznych zwolnienia te mają w zasadzie charakter przedmiotowy. Korzystanie z tych zwolnień nie wymaga zgody żadnego organu, gdyż są to zwolnienia z mocy samego prawa. Lista zwolnień przedmiotowych jest bardzo rozbudowana, zawiera ją art. 21 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Są to przykładowo zwolnienia odszkodowań, diet, rent inwalidów wojennych, świadczeń pomocy materialnej dla uczniów i studentów i inne¹⁹.

Zwolnienia o charakterze podmiotowym dotyczą głównie instytucji, których celem funkcjonowania jest działalność o charakterze społeczno-gospodarczym, non profit bądź spełnianie funkcji publicznych.

2.3. Formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i osiągające z tego tytułu dochód zobowiązane są do zapłaty podatku dochodowego. Prawo podatkowe w Polsce daje możliwość wyboru osobie fizycznej jednej z następujących form opodatkowania:

- opodatkowanie na zasadach ogólnych,
- ryczałt od przychodów ewidencjonowanych,
- karta podatkowa,
- ryczałt od przychodów osób duchownych.

Rozważając wybór formy opodatkowania należy wziąć pod uwagę następujące czynniki:

- rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej (wskutek dużych ograniczeń dla wielu działalności przy ryczałcie od przychodów ewidencjonowanych i karcie podatkowej),
- poziom planowanych przychodów i kosztów (przy niskich kosztach i wysokich przychodach najkorzystniejszą formą opodatkowania jest ryczałt i karta podatkowa),
- poziom dochodu (przy wysokich dochodach korzystniejszy jest wybór podatku liniowego niż opodatkowania według skali podatkowej),

¹⁸ A. Majchrzycka - Guzowska, *Finanse...*, op. cit., s. 108.

¹⁹ I. Dorozik, J. Stanielewicz, B. Walczak, *System...*, op. cit., s.27.

- łatwość rozliczania się (korzystanie przez podatników z uproszczonych form opodatkowania uwalnia z konieczności prowadzenia ksiąg i ewidencji podatkowych).

Dokonany wybór obowiązywał będzie podatników przez najbliższy rok podatkowy, a co do zasady, również w latach następnych. Wyboru formy opodatkowania należy dokonać w formie pisemnego oświadczenia do naczelnika właściwego urzędu skarbowego w terminie do 20 stycznia roku podatkowego. Rozpoczynając działalność gospodarczą w trakcie roku podatkowego, wyboru formy opodatkowania należy dokonać do dnia poprzedzającego rozpoczęcie tej działalności, nie później niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu. W razie niezłożenia odpowiedniego oświadczenia przyjmuje się, iż podatnik pozostaje na dotychczasowych zasadach rozliczania podatku dochodowego.

2.3.1. Opodatkowanie na zasadach ogólnych

Podstawową formą opodatkowania dochodu osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą jest opodatkowanie na zasadach ogólnych, które reguluje ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych. Na zasadach ogólnych podatnik rozlicza się jeśli dokonał takiego wyboru lub, gdy rozpoczynając działalność, nie dokonał wyboru formy opodatkowania. Opodatkowanie na zasadach ogólnych jest konieczne, gdy podatnik nie ma prawa do korzystania z karty podatkowej lub ryczałtu ewidencjonowanego.

Opodatkowaniu na zasadach ogólnych podlegają dochody osób fizycznych z działalności gospodarczej pozarolniczej, jak i działalność prowadzona np. w formie spółki cywilnej osób fizycznych, czy spółki jawnej osób fizycznych. Na zasadach ogólnych rozliczać się mogą podatnicy niezależnie od wysokości osiągniętego dochodu. Opodatkowanie to jest korzystne, gdy podatnicy ponoszą wysokie koszty działalności gospodarczej, bo od przychodów odliczyć można koszty uzyskania przychodów w faktycznie poniesionej wysokości. Podstawę podatku stanowi dochód, tj. różnica przychodu i kosztów jego uzyskania. Ustalenie dochodu odbywa się na podstawie podatkowej księgi przychodów i rozchodów albo księgi rachunkowej²⁰.

Podatek opłacany jest według skali podatkowej. Przekroczenie określonej kwoty w skali podatkowej powoduje obowiązek zapłacenia podatku. Podatek dochodowy w 2013 r. pobiera się od podstawy jego obliczenia zgodnie ze skalą podatkową przedstawioną w podrozdziale 1.4. w tabeli nr 1. Podana w tabeli forma rozliczeń pozwala na płacenie podatku w wysokości 18%, po obniżeniu jej o kwotę wolną od podatku 556,02 zł, bądź też według stawki 32% od nadwyżki ponad 85.528 zł podstawy opodatkowania. Ponadto kwotę podatku można również

²⁰ R. Lipniewicz, Prawo podatkowe w Polsce i w Unii Europejskiej, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy, Legnica 2006, s.39.

obniżyć o przewidziane w ustawie o podatkach dochodowych ulgi i odliczenia. Możliwe jest również odliczanie od podstawy opodatkowania – zapłaconych składek ubezpieczeniowych, natomiast od kwoty podatku – zapłaconej kwoty składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Podatnik, dokonując wyboru opodatkowania na zasadach ogólnych, nie musi składać w trakcie roku podatkowego deklaracji z wyliczeniem kwot zaliczek na podatek. Wybierając miesięczny lub kwartalny system opłacania zaliczek podatkowych ma on obowiązek obliczać i wpłacać terminowo na rachunek urzędu skarbowego zaliczki na podatek dochodowy. Zaliczki miesięczne płatne są do 20 dnia miesiąca następującego po danym miesiącu, natomiast zaliczki kwartalne płatne są w terminie do 20 dnia każdego miesiąca następującego po kwartale, za który wpłacana jest zaliczka na podatek dochodowy. Zaliczkę za grudzień lub ostatni kwartał roku podatkowego podatnik wpłaca w terminie do 20 stycznia następnego roku podatkowego. Zasady te obowiązują od rozliczenia za 2012 r., wcześniej bowiem istniała zasada rozliczeń w grudniu zaliczki w podwójnej wysokości zaliczki za listopad.

Do obowiązków podatnika należy też złożenie w terminie do 30 kwietnia następnego roku zeznania o wysokości osiągniętego dochodu w roku podatkowym (PIT36) i wpłacenie różnicy między podatkiem należnym od dochodu wynikającym z zeznania podatkowego, a sumą zaliczek należnych za dany rok. W razie, gdy podatnik nie uzyska dochodu, w zeznaniu o wysokości osiągniętego dochodu w roku podatkowym wskazuje wysokość poniesionej straty.

Rozliczając się wedle takich zasad podatnik zobowiązany jest do prowadzenia ewidencji wszystkich zdarzeń związanych z prowadzeniem działalności, czyli osiąganiem przychodów i ponoszeniem kosztów, w formie podatkowej księgi przychodów i rozchodów bądź też ksiąg rachunkowych. Rozpoczynając prowadzenie działalności gospodarczej podatnicy w terminie 20 dni od dnia jej założenia powinni zawiadomić w formie pisemnej właściwego naczelnika urzędu skarbowego o prowadzeniu podatkowej księgi przychodów i rozchodów. Obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych istnieje w przypadku, gdy przychody za poprzedni rok podatkowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 1 200 000 euro²¹.

Ponadto podatnicy płacący podatek na zasadach ogólnych obowiązani są do prowadzenia:

- ewidencji: wyposażenia, środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych,
- indywidualnych imiennych kart przychodów zatrudnionych pracowników, oraz do
- sporządzania i wpisywania do podatkowej księgi przychodów i rozchodów wartości spisu z natury, m.in. na dzień 1 stycznia oraz na koniec każdego roku podatkowego.

²¹ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 poz. 330), art. 2 ust. 1 pkt 2.

W razie wyboru zasad ogólnych podatnikowi przysługują różne przywileje, takie jak: kwota wolna od podatku, możliwość wspólnego rozliczania się z małżonkiem, preferencje dla samotnych rodziców, ulga prorodzinna, ulga za Internet²².

Osoby fizyczne opodatkowane na zasadach ogólnych mogą też skorzystać z możliwości płacenia podatku według jednolitej stawki wynoszącej 19% podstawy obliczenia podatku, niezależnie od wysokości osiągniętego dochodu i formy prowadzonej działalności.

Wybierając podatek liniowy podatnik zobowiązany jest do złożenia właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie do dnia 20 stycznia roku podatkowego pisemnego oświadczenia o wyborze tego sposobu opodatkowania. Gdy podatnik rozpoczyna prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej w trakcie roku podatkowego ma obowiązek złożyć pisemne oświadczenie o wyborze tego sposobu opodatkowania do dnia poprzedzającego dzień rozpoczęcia tej działalności, nie później niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu. Podstawą obliczenia podatku linowego jest dochód, pomniejszony o składki na ubezpieczenie społeczne. Dochód obliczany jest według takich samych zasad jak przy opodatkowaniu na zasadach ogólnych. Do obowiązków podatnika należy comiesięczne wpłacanie zaliczek na podatek dochodowy i wypełnianie deklaracji PIT-5L w terminie do dnia 20 każdego miesiąca za miesiąc poprzedni. Po zakończeniu roku podatnik zobowiązany jest do dnia 30 kwietnia roku następnego złożyć zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu w roku podatkowym. Podatnik, wybierając opodatkowanie według jednolitej stawki 19%, nie może skorzystać z określonych przywilejów podatkowych, m.in. z prawa wspólnego opodatkowania z małżonkiem, z preferencji dla osób samotnie wychowujących dzieci.

Od dochodów opodatkowanych w ten sposób oraz obliczonego w ten sposób podatku, podatnik nie może również dokonać poszczególnych odliczeń, w tym wydatków ponoszonych z tytułu użytkowania sieci Internet, darowizn czy też wydatków poniesionych z tytułu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Istnieje natomiast możliwość odliczania strat, składek na ubezpieczenie społeczne, składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz przekazania 1% podatku należnego na rzecz organizacji pożytku publicznego.

Istotne jest również to, iż osiągnięte przez podatników opodatkowanych podatkiem liniowym przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej nie łączą się z pozostałymi przychodami ze źródeł, z których dochód podlega opodatkowaniu według skali podatkowej.

²² B. Drózdź, Karta podatkowa, Wszechnica Podatkowa, Kraków 2011, s.7.

2.3.2. Uproszczone formy opodatkowania

W sytuacjach ściśle wskazanych w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych podatek dochodowy od osób fizycznych może być płacony w formach uproszczonych. Formami takimi są: karta podatkowa, ryczałt od przychodów ewidencjonowanych oraz zryczałtowany podatek dochodowy od przychodów osób duchownych. Wszystkie trzy formy uproszczone opodatkowania dochodu osób fizycznych uregulowane są przepisami ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne²³. Zgodnie z ustawą, z uproszczonej formy opodatkowania dochodów mogą skorzystać osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą o osoby uzyskujące dochody z tytułu najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze, jeżeli umowy te nie są zawierane w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej, a także osoby będące osobami duchownymi.

Dokonując wyboru formy opodatkowania dochodu osób fizycznych należy pamiętać, iż zgodnie z ustawą o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne²⁴ przychodów opodatkowanych w formach zryczałtowanych nie łączy się z przychodami z innych źródeł podlegającymi opodatkowaniu na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Z łącznego opodatkowania nie mogą zwłaszcza skorzystać małżonkowie, osoby samotnie wychowujące dzieci i te dzieci, jeżeli przynajmniej jedna z tych osób osiąga przychody, opodatkowane w sposób zryczałtowany.

Zazwyczaj uproszczenie zasad ogólnych polega na pominięciu niektórych elementów techniki podatkowej stosowanych w opodatkowaniu na zasadach ogólnych bądź też na zastosowaniu innej metody obliczania należnego podatku. Ustawodawca wprowadza uproszczenia podatku dochodowego najczęściej polegające na zmianie konstrukcji prawnej podstawy opodatkowania bądź też stawek podatkowych. Zważywszy na przyjętą dla ryczałtu metodę obliczania należnego świadczenia podatkowego wyróżnić można:

- ryczałt kwotowy – kwota należnego podatku określona jest na podstawie znamion zewnętrznych, takich jak np. rodzaj prowadzonej działalności, ilość zatrudnionych pracowników i miejsce prowadzenia działalności, natomiast kwota świadczenia wynika z przepisów powszechnie obowiązujących;
- ryczałt umowny: kwota należnego podatku na cały rok podatkowy ustalona jest z góry, w wyniku umowy zawartej między podatnikiem a właściwym organem podatkowym;

²³ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144, poz. 930 ze zm.) art. 1.

²⁴ Tamże, art. 3.

- ryczałt procentowy – przyjęcie specjalnej metody ustalania uproszczonej podstawy opodatkowania oraz właściwej stawki podatkowej dla tej podstawy opodatkowania.

Zasadą każdego ryczałtu powinna być jego fakultatywność. Wybór płacenia podatku dochodowego od osób fizycznych na zasadach ogólnych bądź też na zasadach uproszczonych powinien należeć do podatnika.

2.3.2.1. Karta podatkowa

Karta podatkowa jest najprostszą formą opodatkowania osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Zasady opodatkowania dochodu w formie karty podatkowej uregulowane są w ustawie z 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Opodatkowanie w formie karty pozwala na znaczne zminimalizowanie wysokości należnego podatku²⁵.

Zryczałtowany podatek dochodowy w formie karty podatkowej mogą płacić jedynie podatnicy, których działalność określona została w ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Zryczałtowany podatek dochodowy w formie karty podatkowej mogą płacić podatnicy prowadzący działalność²⁶:

- 1) usługową lub wytwórczo-usługową,
- 2) usługową w zakresie handlu detalicznego żywnością, napojami, wyrobami tytoniowymi i kwiatami, z wyjątkiem napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5%,
- 3) usługową w zakresie handlu detalicznego artykułami nieżywnościowymi – z wyjątkiem handlu paliwami silnikowymi, środkami transportu samochodowego, częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych, ciągnikami rolniczymi i motocyklami oraz z wyjątkiem handlu artykułami nieżywnościowymi objętego koncesjonowaniem,
- 4) gastronomiczną – jeżeli nie jest prowadzona sprzedaż napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5%,
- 5) w zakresie usług transportowych wykonywanych przy użyciu jednego pojazdu,
- 6) w zakresie usług rozrywkowych,
- 7) w zakresie sprzedaży posiłków domowych w mieszkaniach, jeżeli nie jest prowadzona sprzedaż napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5%,
- 8) w wolnych zawodach, polegającą na świadczeniu usług w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego,

²⁵ A. Bartosiewicz, R. Kubacki, Leksykon ryczałtu, Oficyna Wydawnicza UNIMEX, Wrocław 2011, s.562.

²⁶ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144, poz. 930 ze zm.), art. 23.

- 9) w wolnych zawodach, polegającą na świadczeniu przez lekarzy weterynarii usług weterynaryjnych, w tym również sprzedaż preparatów weterynaryjnych w związku ze świadczonymi usługami,
- 10) w zakresie opieki domowej nad dziećmi i osobami chorymi,
- 11) w zakresie usług edukacyjnych, polegającą na udzielaniu lekcji na godziny.

Ponadto warunkiem płacenia podatku w formie karty podatkowej jest również:

- nieprzekroczenie wyznaczonego limitu zatrudnienia pracowników najemnych,
- nieprowadzenie innej pozarolniczej działalności gospodarczej,
- nieprowadzenie działalności w zakresie tym samym co małżonek podatnika.

Zgodnie z ustawą o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne²⁷ podatnicy prowadzący działalność opodatkowaną w formie karty podatkowej są zwolnieni od obowiązku prowadzenia ksiąg, składania zeznań podatkowych i wpłacania zaliczek na podatek dochodowy. Podatnicy ci jedynie obowiązani są do prowadzenia książki ewidencji zatrudnienia oraz przechowywania jej w miejscu wykonywania działalności lub w miejscu wskazanym przez podatnika jako jego siedziba, jeśli działalność wykonywana jest bez posiadania zorganizowanego zakładu.

Prowadząc działalność w formie karty podatkowej podatnik ma obowiązek wydać na żądanie klienta rachunki oraz faktury, stwierdzające sprzedaż wyrobu, towaru bądź też wykonanie usługi, jak również ma obowiązek przechowywać kopie tych rachunków oraz faktur w kolejności numerów przez okres pięciu lat podatkowych, licząc od końca roku, w którym została wystawiona faktura bądź też rachunek.

Podatnik wybierając jako formę opodatkowania kartę podatkową nie może korzystać z ulg i odliczeń podatkowych, jak również z preferencyjnego rozliczania się wspólnie z małżonkiem czy w sposób przewidziany dla osób samotnie wychowujących dzieci.

Ustaloną w decyzji naczelnika urzędu skarbowego wysokość podatku w formie karty podatkowej podatnicy mają obowiązek wpłacania bez wezwania w terminach miesięcznych dnia 7 każdego miesiąca za miesiąc poprzedni, a za grudzień do dnia 28 grudnia danego roku na rachunek właściwego urzędu skarbowego. Kwota ta pomniejszona jest o zapłaconą składkę na powszechne ubezpieczenie zdrowotne. Pomniejszenie o zapłaconą składkę nie może przekroczyć 7,75% podstawy wymiaru tej składki.

W przypadku, gdy podatek dochodowy w formie karty podatkowej podatnicy opłacali w roku poprzedzającym rok podatkowy, zobowiązani są wówczas, do dnia otrzymania decyzji

²⁷ Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144, poz. 930 ze zm.), art. 24 ust.1.

określającej wysokość tego podatku, opłacić podatek dochodowy w formie karty podatkowej w wysokości stawki wyznaczonej w decyzji określającej jej wysokość na rok poprzedni. Kwoty podatku dochodowego zapłacone w okresie przed doręczeniem decyzji ustalającej opodatkowanie w formie karty podatkowej zalicza się na poczet podatku wynikającego z tej decyzji²⁸.

Podatnicy korzystający z opodatkowania w formie karty podatkowej zobowiązani są do końca stycznia następnego roku podatkowego złożyć deklarację PIT-16A o wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne, zapłaconej i odliczonej od karty podatkowej w poszczególnych miesiącach roku podatkowego.

Wniosek o zastosowanie opodatkowania w formie karty podatkowej, według ustalonego wzoru, na dany rok podatkowy, podatnik składa właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego, nie później niż do dnia 20 stycznia roku podatkowego²⁹. W przypadku, gdy podatnik rozpoczyna działalność w trakcie roku podatkowego wniosek według ustalonego wzoru składa właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego przed rozpoczęciem działalności.

Uwzględniając wniosek o zastosowanie karty podatkowej naczelnik urzędu skarbowego wydaje odrębnie na każdy rok podatkowy decyzję ustalającą wysokość podatku dochodowego w tej formie. W przypadku gdy działalność prowadzona jest w formie spółki, w decyzji tej wymienia się wszystkich jej wspólników.

Stwierdzając brak warunków do zastosowania opodatkowania w formie karty podatkowej naczelnik urzędu skarbowego wydaje decyzję odmowną. Podatnik w takim przypadku zobowiązany jest płacić ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, jeżeli spełnia warunki określone w ustawie, bądź też podatek dochodowy na zasadach ogólnych.

W przypadku, gdy podatnik do dnia 20 stycznia roku podatkowego nie zgłosił likwidacji działalności gospodarczej lub nie dokonał wyboru innej formy opodatkowania, uważa się, iż nadal prowadzi działalność opodatkowaną w tej formie. Wniosek o zastosowanie opodatkowania w formie karty podatkowej, w przypadku prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej, składa jeden ze wspólników.

W wyniku naruszenia warunków, na których przyznano prawo do opodatkowania w formie karty podatkowej następuje wygaśnięcie decyzji o wysokości podatku dochodowego w formie karty podatkowej i opodatkowanie podatkiem dochodowym na zasadach ogólnych.

²⁸ R. Lipniewicz, Prawo podatkowe. Zarys..., op. cit., s. 114.

²⁹ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144, poz. 930 ze zm.), art. 29 ust. 1.

2.3.2.2. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych

Kolejną uproszczoną formą podatku dochodowego od osób fizycznych jest ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Podstawowym aktem prawnym regulującym ryczałt od przychodów ewidencjonowanych jest ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.

Ryczałtem ewidencjonowanym opodatkowane mogą być osoby fizyczne, wykonujące pozarolniczą działalność gospodarczą bądź też świadczące usługi najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub też innych umów o podobnym charakterze, w tym także w formie spółki cywilnej i jawnej, oraz osoby duchowne. Zakres ten ogranicza jednak szereg wyłączeń, na podstawie których dany podmiot nie może korzystać z ryczałtu.

Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne przewiduje listę działalności, wyłączających możliwość opodatkowania w formie ryczałtu. Zgodnie z art. 8 ust. 1 opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych nie stosuje się do podatników³⁰:

- 1) opłacających podatek w formie karty podatkowej na zasadach określonych w rozdziale 3,
- 2) korzystających wg innych przepisów z czasowego zwolnienia od podatku dochodowego,
- 3) osiągających w całości lub w części przychody z tytułu:
 - a) prowadzenia aptek,
 - b) działalności w zakresie udzielania pożyczek pod zastaw (prowadzenie lombardów),
 - c) działalności w zakresie kupna i sprzedaży wartości dewizowych,
 - d) prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie wolnych zawodów, innych niż określone w art. 4 ust. 1 pkt 11,
 - e) świadczenia usług wymienionych w załączniku nr 2 do ustawy,
 - f) działalności w zakresie handlu częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych,
- 4) wytwarzających wyroby opodatkowane podatkiem akcyzowym, na podstawie odrębnych przepisów, z wyjątkiem wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii,
- 5) podejmujących wykonywanie działalności w roku podatkowym po zmianie działalności wykonywanej: a) samodzielnie na działalność prowadzoną w formie spółki z małżonkiem, b) w formie spółki z małżonkiem na działalność prowadzoną samodzielnie przez jednego lub każdego z małżonków, c) samodzielnie przez małżonka na działalność prowadzoną samodzielnie przez drugiego małżonka – jeżeli małżonek lub małżonkowie przed zmianą opłacali z tytułu prowadzenia tej działalności podatek dochodowy na ogólnych zasadach,

³⁰ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144, poz. 930 ze zm.), art. 8, ust.1.

6) rozpoczynających działalność samodzielnie lub w formie spółki, jeżeli podatnik lub co najmniej jeden ze współników, przed rozpoczęciem działalności w roku podatkowym lub w roku poprzedzającym rok podatkowy, wykonywał w ramach stosunku pracy/spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres działalności podatnika lub spółki.

Ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych opodatkowane są dochody z działalności gospodarczej nieprzekraczającej w roku podatkowym równowartości 150.000 euro. Limity ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych wyrażone w euro przelicza się na walutę polską według średniego kursu euro ogłaszanego przez NBP, obowiązującego w dniu 1 października roku poprzedzającego rok podatkowy. Średni kurs NBP 1 euro w dniu 1 października 2012 r., zgodnie z tabelą NBP nr 190/A/NBP/2012, wynosił 4,1020 zł, zatem w 2013 r. ryczałt od przychodów ewidencjonowanych:

1) płacić mogą podatnicy, którzy uzyskali w 2012 r. przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej prowadzonej wyłącznie:

- samodzielnie, w wysokości nieprzekraczającej 150.000 euro (tj. 615.300 zł),
- w formie spółki cywilnej osób fizycznych lub spółki jawnej osób fizycznych pod warunkiem, iż suma przychodów wszystkich współników nie przekroczy kwoty 150.000 euro (tj. 615.300 zł),

2) płacić mogą podatnicy, którzy rozpoczną w 2013r. prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej i wybiorą ryczałt od przychodów ewidencjonowanych jako opodatkowanie,

3) płacić mogą kwartalnie podatnicy, którzy osiągnęli w 2012 r. przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej prowadzonej wyłącznie:

- samodzielnie, w wysokości nieprzekraczającej 25.000 euro (tj. 102.550 zł),
- w formie spółki cywilnej osób fizycznych lub spółki jawnej osób fizycznych pod warunkiem, iż przychody spółki nie przekroczą kwoty 25.000 euro (tj. 102.550 zł).

Przedmiotem opodatkowania są przychody uzyskiwane z poszczególnych rodzajów działalności, opodatkowane zróżnicowaną według rodzaju działalności stawką procentową. Obowiązuje 5 stawek podatku płaconego w ryczałcie od przychodów ewidencjonowanych:

- 3% (m.in. usługi w zakresie handlu i gastronomii),
- 5,5% (m.in. działalność wytwórcza, budowlana),
- 8,5% (m.in. działalność gastronomiczna obejmująca sprzedaż napojów o zawartości alkoholu wynoszącej powyżej 1,5%),
- 17% (m.in. wynajem samochodów osobowych lub prowadzenie usług parkingowych),
- 20% (m.in. osiągane w zakresie wolnych zawodów).

Dokładny wykaz stawek podatku płaconego w systemie ryczału od przychodów ewidencjonowanych znajduje się w art. 12 ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.

Podatnik dla ustalenia wysokości osiągniętych przychodów zobowiązany jest prowadzić ewidencję przychodów na podstawie dokumentów potwierdzających sprzedaż. Dokumentami takimi mogą być m.in. faktury VAT, rachunki, paragony, dzienne zestawienia sprzedaży. Jeśli podatnik prowadzi działalność, z której przychody opodatkowane są różnymi stawkami wysokość ryczału ustala się przy użyciu stawki właściwej dla danego rodzaju działalności. W razie, gdy podatnicy jednocześnie korzystają z odliczeń, należy dokonywać odliczeń od każdego rodzaju przychodu w takim stosunku, w jakim poszczególne rodzaje przychodów opodatkowane różnymi stawkami pozostają w roku podatkowym w ogólnej kwocie przychodów. Podatnicy i spółki których wspólnicy są opodatkowani w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych, są obowiązani posiadać i przechowywać dowody zakupu towarów, prowadzić wykaz środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, ewidencję wyposażenia oraz, odrębnie za każdy rok podatkowy, ewidencję przychodów oraz obowiązani są sporządzić spis z natury towarów handlowych, materiałów (surowców) podstawowych i pomocniczych, półwyrobów, wyrobów gotowych, braków i odpadków³¹.

Ponadto ryczałtowcy ci zobowiązani są sporządzić spis z natury towarów handlowych, materiałów podstawowych i pomocniczych, półwyrobów, wyrobów gotowych oraz braków i odpadków na dzień zaprowadzenia ewidencji, czyli na dzień rozpoczęcia działalności oraz na koniec każdego roku podatkowego. Spis z natury przeprowadzać należy również w sytuacji, gdy następuje zmiana wspólnika lub umowy spółki oraz na dzień likwidacji działalności.

Podobnie jak pozostali podatnicy podatku dochodowego podatnicy płacący podatek dochodowy od przychodów ewidencjonowanych mogą korzystać z utrzymanych nadal ulg podatkowych. Ulgi te odliczane są od podstawy opodatkowania bądź od podatku.

W ryczałcie od przychodów ewidencjonowanych podstawę opodatkowania stanowi przychód z prowadzonej działalności bez pomniejszania o koszty uzyskania przychodów. Podatek ten ulega obniżeniu o kwotę składki zapłaconej na ubezpieczenie zdrowotne.

Obowiązkiem podatników jest obliczanie ryczału od przychodów ewidencjonowanych oraz wpłacanie go na rachunek urzędu skarbowego w terminie do dnia 20 następnego miesiąca, a za miesiąc grudzień – w terminie złożenia zeznania.

³¹ A. Jeleńska, Ryczałt w praktyce, Wszechnica Podatkowa, Kraków 2010, s.56.

W przypadku, gdy podatnicy wybrali rozliczenie kwartalne mogą ryczałt od przychodów ewidencjonowanych wpłacać na rachunek urzędu skarbowego w terminie do dnia 20 następnego miesiąca po upływie kwartału, za który ryczałt ma być opłacony, natomiast za ostatni kwartał roku podatkowego – również w terminie złożenia zeznania. Wybór przez podatników kwartalnej formy rozliczenia należy zgłosić do dnia 20 stycznia. Z kwartalnej formy rozliczenia mogą skorzystać podatnicy, których przychody otrzymane z działalności prowadzonej samodzielnie bądź też przychody spółki w roku poprzedzającym rok podatkowy nie przekroczyły kwoty 25.000 euro, czyli kwoty 110.280 zł.

Dokonując wyboru opodatkowania w formie ryczałtu ewidencjonowanego podatnik zobowiązany jest do złożenia pisemnego oświadczenia o wyborze formy opodatkowania na dany rok podatkowy. Oświadczenie to należy złożyć do naczelnika urzędu skarbowego właściwego według miejsca zamieszkania, nie później niż do 20 stycznia roku podatkowego. W przypadku rozpoczęcia działalności w trakcie roku podatkowego, oświadczenie należy złożyć w terminie do dnia poprzedzającego dzień rozpoczęcia działalności – nie później niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu.

W następnych latach, przy kontynuowaniu działalności gospodarczej w takiej formie podatkowej, nie ma obowiązku składania oświadczeń. W przypadku, gdy podatnik zamierza zrezygnować z ryczałtu na rzecz innej formy opodatkowania – do 20 stycznia roku podatkowego należy zgłosić likwidację działalności gospodarczej lub dokonać wyboru innej formy opodatkowania. Niezłożenie oświadczenia o likwidacji działalności gospodarczej bądź też o zmianie formy opodatkowania oznacza, iż nadal prowadzona jest działalność opodatkowana w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych.

Ponadto podatnicy osiągający przychody opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych mają obowiązek złożenia zeznania rocznego PIT-28. Podatnik zawsze składa tylko jedno zeznanie roczne PIT-28 nawet w przypadku, gdy uzyskuje także przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej, jak też z odrębnych źródeł przychodów: z najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy bądź też innych umów o podobnym charakterze.

Korzystanie z tzw. ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych jest, podobnie jak przy karcie podatkowej i ryczałcie dla osób duchownych, prawem, a nie obowiązkiem podatnika³². Podatnik może więc zrezygnować z takiej formy podatku i opłacać podatek na zasadach ogólnych.

³² W. Ziółkowska, *Finanse...*, op. cit., s. 246.

2.3.2.3. Zryczałtowany podatek dochodowy od przychodów osób duchownych

Trzecią uproszczoną formą opodatkowania jest zryczałtowany podatek dochodowy od przychodów osób duchownych, regulowany ustawą z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Zgodnie z ustawą o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne³³ osoby duchowne, osiągające przychody z opłat otrzymywanych w związku z pełnionymi funkcjami o charakterze duszpasterskim, opłacają od tych przychodów podatek dochodowy w formie ryczału.

O rozpoczęciu pełnienia funkcji o charakterze duszpasterskim osoby duchowne zawiadamiają właściwego naczelnika urzędu skarbowego w terminie 14 dni od dnia objęcia funkcji. W drodze decyzji naczelnika urzędu skarbowego, właściwego według miejsca wykonywania funkcji o charakterze duszpasterskim, ustalana jest wysokość ryczału, odrębnie na każdy rok podatkowy.

Stawki ryczału są kwartalne, ich wysokość uzależniona jest od pełnionej w kościele funkcji danej osoby duchownej (proboszcz, wikary oraz osoba sprawująca porównywalne funkcje w danym związku wyznaniowym). Oprócz wyżej wskazanych funkcji opodatkowanie i jego wysokość uzależnione są również od liczebności miejscowości i parafii, w której przez duchownego sprawowana jest posługa.

Zgodnie z obwieszczeniem Ministra Finansów z dnia 9 listopada 2012 r. w sprawie stawek karty podatkowej, kwoty do której można wykonywać świadczenia przy prowadzeniu niektórych usług z wyjątkiem świadczeń dla ludności, oraz kwartalnych stawek ryczału od przychodów proboszczów i wikariuszy, obowiązujących w 2013 r. (M.P. poz. 904) wysokość kwartalnych stawek ryczału od przychodów proboszczów przedstawiona została w tabeli nr 5.

Tabela 5. Kwartalne stawki ryczału od przychodów proboszczów w 2013r.

W parafiach o liczbie mieszkańców		Wysokość stawek w złotych
powyżej	do	
	1 000	416
1 000	2 000	473
2 000	3 000	509
3 000	4 000	558
4 000	5 000	606

³³ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144, poz. 930 ze zm.), art. 42ust. 1.

5 000	6 000	663
6 000	7 000	722
7 000	8 000	780
8 000	9 000	840
9 000	10 000	912
10 000	12 000	993
12 000	14 000	1077
14 000	16 000	1172
16 000	18 000	1269
18 000	20 000	1373
20 000		1488

Zródło: Załącznik nr 2 do obwieszczenia Ministra Finansów z dnia 9 listopada 2012 r. (poz. 904)

Do obliczenia wysokości kwartalnych stawek ryczałtu od przychodów proboszczów oraz wikariuszy przyjmuje się liczbę mieszkańców w parafii zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok podatkowy, za który opłacany jest ryczałt, według danych właściwych organów administracji miast i gmin, prowadzących ewidencje ludności.

Wysokość kwartalnych stawek ryczałtu od przychodów wikariuszy przedstawiona została w poniższej tabeli nr 6.

Tabela 6. Kwartalne stawki ryczałtu od przychodów wikariuszy w 2013r.

W parafiach o liczbie mieszkańców		Jeżeli siedziba parafii znajduje się		
		na terenie gminy lub miasta o liczbie mieszkańców do 5 000	w mieście o liczbie mieszkańców	
powyżej	do			powyżej 5 000 do 50 000
wysokość stawek w złotych				
	1 000	126	262	377
1 000	3 000	377	396	396
3 000	5 000	396	419	436
5 000	8 000	404	436	448
8 000	10 000	419	458	471
10 000		436	471	482

Zródło: Załącznik nr 3 do obwieszczenia Ministra Finansów z dnia 9 listopada 2012 r. (poz. 904)

W przypadku, gdy liczba wyznawców na danym terenie stanowi mniejszość w ogólnej liczbie mieszkańców, ustawowe stawki ryczału podlegają obniżeniu przez urząd skarbowy.

Kwartalna stawka ryczału ulega obniżeniu o kwotę składki na ubezpieczenie zdrowotne, opłaconej zgodnie z przepisami o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych bezpośrednio przez osobę duchowną w kwartale, za jaki uiszczany jest ryczałt, o ile składka nie została odliczona od podatku dochodowego. Kwota składki na ubezpieczenie zdrowotne, o którą zmniejsza się stawkę ryczału od przychodów osób duchownych, nie może przekroczyć 7,75% podstawy wymiaru tej składki.

Opłacające ryczałt, osoby duchowne zwolnione są od obowiązku składania zeznań podatkowych o wysokości osiągniętego dochodu ze źródła przychodu objętego ryczałtem, w związku z tym nie muszą prowadzić żadnej ewidencji uzyskanych przychodów, wykazywania kosztów uzyskania przychodów i dochodów.

W terminie do 20 następnego miesiąca po upływie kwartału osoby duchowne, bez wezwania, opłacają ryczałt, natomiast za czwarty kwartał ryczałt opłacany jest do dnia 28 grudnia roku podatkowego, na rachunek właściwego urzędu skarbowego.

Do dnia 31 stycznia roku następującego po roku podatkowym osoba duchowna zobowiązana jest złożyć w urzędzie skarbowym, właściwym według miejsca wykonywania funkcji o charakterze duszpasterskim, roczną deklarację, zgodnie z ustalonym wzorem, o wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne, zapłaconej i odliczonej od ryczału w poszczególnych kwartałach.

Zgodnie z ustawą o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne³⁴ osoby duchowne mogą zrzec się opodatkowania w formie ryczału za dany rok podatkowy, do dnia 20 stycznia roku podatkowego lub do dnia poprzedzającego dzień rozpoczęcia pełnienia funkcji o charakterze duszpasterskim w przypadku rozpoczęcia pełnienia tych funkcji w ciągu roku podatkowego, i opłacać za ten rok podatek dochodowy na ogólnych zasadach, prowadząc podatkową księgę przychodów i rozchodów na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Najczęstszym motywem podjęcia takiej decyzji jest bardzo mała liczba parafian czy też zła sytuacja materialna danej społeczności lokalnej. Wybór takiego sposobu opodatkowania, z jednej strony jest ucieczką od narzuconego ryczału, z drugiej zaś możliwością opłacania podatku od rzeczywiście otrzymanych dochodów.

³⁴ Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144, poz. 930 ze zm.), art. 51 ust. 1.

3. Charakterystyka Urzędu Skarbowego w Gorlicach

3.1. Ogólne informacje o Urzędzie Skarbowym w Gorlicach

Urząd Skarbowy w Gorlicach od 31 stycznia 2011 r. mieści się w nowym budynku położonym przy ulicy Bardiowskiej 9. Nieruchomość ta zaprojektowana jest do pełnienia funkcji administracyjnej z uwzględnieniem bezpośredniej obsługi klientów na sali obsługi. Budynek ten ma 3 piętra, przeszło 50 pomieszczeń biurowych i dużą przestronną salę obsługi klienta na parterze. W funkcji sali uwzględniono podstawowe potrzeby klientów związane z realizacją obowiązków podatkowych: składania dokumentów podatkowych i uzyskiwania informacji podatkowej. Nowa siedziba Urzędu przystosowana jest architektonicznie również do obsługi osób niepełnosprawnych, jej atutem jest także bardzo dobre położenie oraz duży, przyległy do budynku parking dla interesantów i pracowników urzędu.

Urząd Skarbowy w Gorlicach jest organem niezespólonej administracji rządowej, prowadzącym gospodarkę finansową, jako samodzielnie bilansująca się jednostka budżetowa. Podstawy prawne działania Urzędu Skarbowego w Gorlicach reguluje ustawa z 21 czerwca 1996 r. o urzędach i izbach skarbowych, rozporządzenie Ministra Finansów z 19 listopada 2003 r. w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib naczelników urzędów skarbowych i dyrektorów izb skarbowych, zarządzenie Nr 39 Ministra Finansów z dnia 21 września 2010 r. w sprawie organizacji urzędów i izb skarbowych oraz nadania im statutów.

Aktem stanowiącym podstawę wewnętrznego funkcjonowania Urzędu Skarbowego w Gorlicach jest nadany przez Naczelnika Urzędu Regulamin Organizacyjny, stanowiący załącznik do Zarządzenia nr 5 Naczelnika Urzędu Skarbowego w Gorlicach z dnia 28 grudnia 2010 roku. Na podstawie tego Regulaminu Naczelnik wydaje decyzje, komunikaty, pisma ogólnie odnoszące się do spraw organizacyjnych oraz podporządkowanych Urzędowi, jako akty prawa wewnętrznego. Niniejszy Regulamin w szczególności określa:

- strukturę organizacyjną Urzędu Skarbowego w Gorlicach,
- zakres zadań komórek organizacyjnych Urzędu,
- zasady organizacji pracy Urzędu Skarbowego w Gorlicach,
- zakres nadzoru Naczelnika Urzędu, jego Zastępcy i Głównego Księgowego,
- zakres spraw zastrzeżonych do osobistej decyzji Naczelnika, i stałych uprawnień do podejmowania decyzji, podpisywania pism i wyrażania stanowiska urzędu w pewnych sprawach przez Zastępcę, Głównego Księgowego i pozostałych pracowników.

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym do zakresu działań Urzędu Skarbowego w Gorlicach w szczególności należy:

- 1) prowadzenie dochodzeń w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe;
- 2) pełnienie w sprawach o przestępstwa i wykroczenia funkcji oskarżyciela publicznego;
- 3) wykonywanie kar majątkowych, w zakresie wyznaczonym w przepisach Kodeksu karnego wykonawczego oraz Kodeksu karnego skarbowego.

Funkcjonowanie Urzędu Skarbowego w Gorlicach opiera się na zasadach jednoosobowego kierownictwa, podporządkowania służbowego, podziału czynności oraz indywidualnej odpowiedzialności za wykonywanie powierzonych zadań.

W stosunku do Urzędu Skarbowego w Gorlicach organem wyższego stopnia jest Izba Skarbowa w Krakowie. Urzędem Skarbowym w Gorlicach kieruje Naczelnik Urzędu odpowiedzialny za prawidłową oraz terminową realizację zadań Urzędu, w stosunku do którego organem wyższego stopnia jest Dyrektor Izby Skarbowej w Krakowie.

Naczelnik Urzędu Skarbowego w Gorlicach wykonuje przypisane mu ustawowo zadania na terenie powiatu gorlickiego w województwie małopolskim. Do zadań Naczelnika należy pobieranie podatków na rzecz budżetu Państwa, i częściowo na rzecz budżetów podległych jednostek samorządu terytorialnego. Zadania statutowe Naczelnik realizuje, kierując pracą Urzędu przy pomocy Zastępcy Naczelnika, Głównego Księgowego, kierowników komórek organizacyjnych oraz innych pracowników zatrudnionych na samodzielnych stanowiskach.

3.1.1. Zasięg terytorialny

Gminy objęte działaniem Urzędu Skarbowego w Gorlicach przedstawiono na rysunku 4.

Rysunek 4. Mapa gmin objętych działaniem Urzędu Skarbowego w Gorlicach (Źródło: <http://www.gmina.gorlice.pl>).

Zasięg terytorialny działania Urzędu Skarbowego w Gorlicach szczegółowo określony został w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 listopada 2003 r. w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib naczelników urzędów skarbowych i dyrektorów izb skarbowych¹. Urząd Skarbowy w Gorlicach swoim zasięgiem działania obejmuje powiat gorlicki, Miasto Gorlice, w skład którego wchodzi Gminy: Biecz, Bobowa, Gorlice, Lipinki, Łuzna, Moszczenica, Ropa, Sękowa, Uście Gorlickie.

3.1.2. Struktura organizacyjna

Strukturę organizacyjną i zakres działania komórek organizacyjnych, wchodzących w skład poszczególnych pionów Urzędu Skarbowego w Gorlicach określają:

- ustawa z dnia 21 czerwca 1996 r. o urzędach i izbach skarbowych,
- rozporządzenie Ministra Finansów z 19.11.2003 r. w sprawie terytorialnego zasięgu działania i siedzib naczelników urzędów skarbowych i dyrektorów izb skarbowych,
- zarządzenie Nr 39 Ministra Finansów z dnia 21 września 2010 roku w sprawie organizacji urzędów i izb skarbowych oraz nadania im statutów,
- regulamin organizacyjny.

Według załącznika do zarządzenia nr 5/10 z dnia 28 grudnia 2010 r. Naczelnika Urzędu Skarbowego w Gorlicach Urzędem Skarbowym w Gorlicach kieruje Naczelnik Urzędu, korzystając z pomocy Zastępcy Naczelnika, Głównego Księgowego, kierowników komórek organizacyjnych oraz innych pracowników zatrudnionych na stanowiskach samodzielnych. Struktura organizacyjna Urzędu Skarbowego w Gorlicach składa się z następujących stanowisk, wyznaczających pionów organizacyjne w Urzędzie:

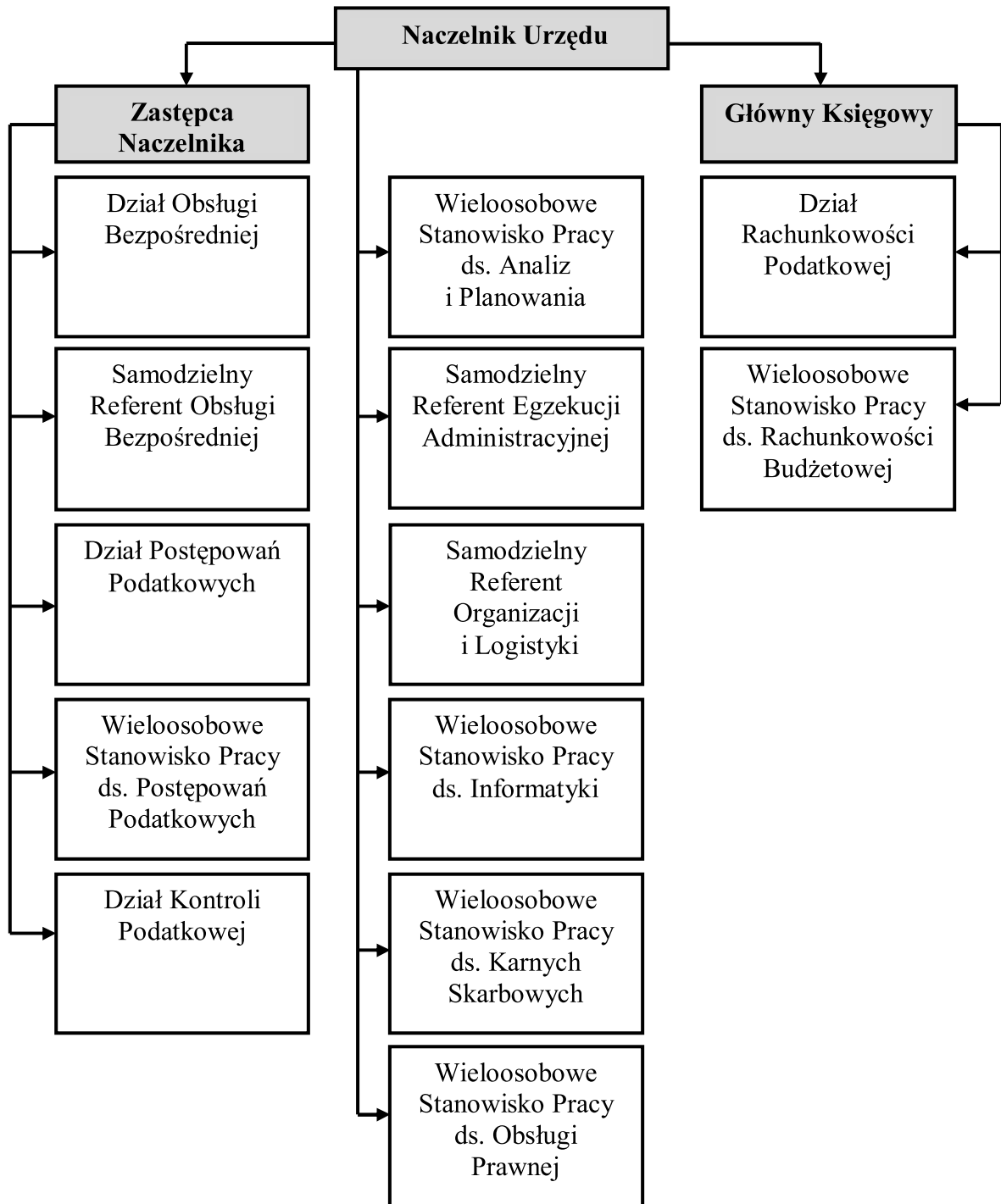
1. Naczelnika (NA),
2. Zastępcy Naczelnika (ZN),
3. Głównego Księgowego (GK).

Schemat organizacyjny Urzędu Skarbowego w Gorlicach z podziałem na komórki organizacyjne nadzorowane przez Naczelnika Urzędu, Zastępcy Naczelnika oraz Głównego Księgowego przedstawia rysunek nr 5.

W ramach pionów organizacyjnych, utworzono niżej wymienione komórki organizacyjne. I – nadzorowane bezpośrednio przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w Gorlicach:

1. Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Analiz i Planowania (AP),

¹Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 listopada 2003 r. w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib naczelników urzędów skarbowych i dyrektorów izb skarbowych (Dz. U. Nr 209, poz. 2027 z późn. zm.).

Rysunek 5. Struktura organizacyjna Urzędu Skarbowego w Gorlicach (Źródło: Załącznik do zarządzenia nr 5/10 Naczelnika Urzędu Skarbowego w Gorlicach z dnia 28 grudnia 2010 roku, s. 24.)

2. Samodzielny Referat Egzekucji Administracyjnej (EA),
3. Samodzielny Referat Organizacji i Logistyki (OL),
4. Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Informatyki (IF),
5. Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Karnych Skarbowych (KS),

II – nadzorowane bezpośrednio przez Zastępcę Naczelnika Urzędu Skarbowego w Gorlicach:

6. Dział Obsługi Bezpośredniej (OB I),
7. Samodzielny Referat Obsługi Bezpośredniej (OB II),
8. Dział Postępowań Podatkowych (PP I),
9. Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Postępowań Podatkowych (PP II),
10. Dział Kontroli Podatkowej (KP).

III – nadzorowane przez Głównego Księgowego Urzędu Skarbowego w Gorlicach:

11. Dział Rachunkowości Podatkowej (RP),
12. Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Rachunkowości Budżetowej (RB),
13. Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Obsługi Prawnej (OP).

Wszystkie komórki organizacyjne Urzędu, w ramach swych uprawnień, realizują zadania:

- podejmują działania, zapewniające realizację celów i zadań w sposób efektywny, oszczędny i terminowy oraz zgodny z prawem;
- wdrażają, utrzymują oraz doskonalą system zarządzania jakością;
- identyfikują obszary ryzyka i podejmują działania dla zminimalizowania jego skutków, współpracując z pełnomocnikiem ds. ryzyka wewnętrznego i zewnętrznego;
- zgłaszają uwagi do projektów aktów prawnych a także propozycje zmian w przepisach;
- przestrzegają oraz promują zasady etycznego postępowania;
- zajmują się sporządzaniem informacji, analiz oraz sprawozdań;
- udzielają informacji publicznych;
- zajmują się obsługą aplikacji informatycznych wymaganych do realizowania zadań komórki zgodnie z obowiązującymi zasadami;
- ewidencjonują dokumenty źródłowe w systemach informatycznych;
- prowadzą wymagane ewidencje i rejestry;
- zajmują się archiwizowaniem dokumentów zgodnie z przepisami prawa;
- przekazują informacje komórce ds. karnych skarbowych o naruszeniu przepisów ustaw podatkowych, mogących stanowić przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe;
- przekazują informacje osobie odpowiedzialnej w Urzędzie za realizację współpracy z Generalnym Inspektorem Informacji Finansowych o ujawnieniu transakcji, które na celu mogłyby mieć wprowadzenie do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych, lub nieujawnionych źródeł, bądź mogących mieć związek z przestępstwem;
- współpracują z innymi komórkami Urzędu przy realizacji zadań;
- współpracują na podstawie i w granicach prawa z innymi podmiotami.

3.1.3. Zatrudnienie

Stan zatrudnienia w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach na 31.12. 2012 r. wynosił 89 osób, w tym na stanowiskach urzędniczych 86 osób, na stanowiskach obsługowych 3 osoby. Wśród pracowników Urzędu dominują kobiety, zatrudnionych jest 56 kobiet i 33 mężczyzn. Liczbę osób zatrudnionych w poszczególnych komórkach organizacyjnych przedstawia tabela nr 7.

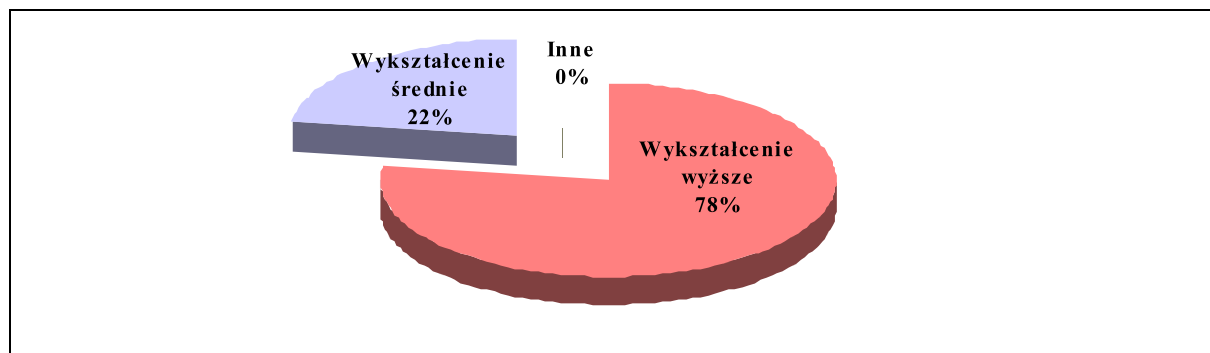
Tabela 7. Liczba osób zatrudnionych w poszczególnych komórkach organizacyjnych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach na dzień 31 grudnia 2011 roku

Lp.	Nazwa komórki organizacyjnej	Liczba osób zatrudnionych w komórkach organizacyjnych
1.	Naczelnik Urzędu	1
2.	Zastępca Naczelnika	1
3.	Główny Księgowy	1
4.	Dział Obsługi Bezpośredniej	15
5.	Samodzielny Referat Obsługi Bezpośredniej	6
6.	Dział Postępowań Podatkowych	14
7.	Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Postępowań Podatkowych	1
8.	Dział Kontroli Podatkowej	10
9.	Dział Rachunkowości Podatkowej	14
10.	Samodzielny Referat Egzekucji Administracyjnej	8
11.	Samodzielny Referat Organizacji i Logistyki	5
12.	Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Analiz i Planowania	3
13.	Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Informatyki	2
14.	Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Rachunkowości Budżetowej	2
15.	Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Karnych Skarbowych	2
16.	Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Obsługi Prawnej	1
17.	RAZEM	86

Zródło: opracowanie własne.

W Urzędzie Skarbowym w Gorlicach na 31 grudnia 2012 r. największy odsetek stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem wyższym, które posiadało 69 osób w Urzędzie, co stanowiło 78% ogółu zatrudnionych pracowników. Wykształcenie średnie posiadało 20 osób zatrudnionych w Urzędzie, co stanowiło 22% ogółu zatrudnionych pracowników. Struktura

zatrudnienia pracowników, ze względu na poziom wykształcenia w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach przedstawiona została na wykresie nr 1.

Wykres 1. Struktura zatrudnienia pracowników ze względu na poziom wykształcenia w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Skarbowego w Gorlicach).

Zatrudnienie w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach ze względu na staż pracy na 31 grudnia 2012 roku prezentuje tabela 8.

Tabela 8. Zatrudnienie w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach ze względu na staż pracy na 31 grudnia 2012 roku

Staż pracy w latach	Wyszczególnienie		Razem
	Kobiety	Mężczyźni	
do 1 roku	0	0	0
1-3	4	0	4
4-9	2	3	5
10-19	18	8	26
20-34	28	17	45
35-39	2	3	5
40 i więcej	2	2	4
Razem	56	33	89

Źródło: opracowanie własne.

W Urzędzie Skarbowym w Gorlicach według stanu na 31 grudnia 2012 roku najwięcej osób pracowało od 20-34 lat (45 osób) oraz w przedziale od 10 do 19 lat (26 osób).

3.1.4. Majątek Urzędu

Urząd Skarbowy w Gorlicach posiada majątek o łącznej wartości 17.628.789,74 zł. Strukturę majątku Urzędu Skarbowego w Gorlicach na 31.12.2012 r. przedstawia tabeli nr 9.

Tabela 9. Struktura majątku Urzędu Skarbowego w Gorlicach na 31 grudnia 2012 roku

Wyszczególnienie	Majątek	
	w zł	%
Grunty	409.126,00	2,32
Budynki i lokale	13.370.399,33	75,84
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	35.996,13	0,2
Kotły i maszyny energetyczne	59.104,47	0,34
Maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania	1.172.089,85	6,65
Urządzenia techniczne	1.220.390,71	6,92
Środki transportu	76.900,00	0,44
Narzędzia, przyrządy ruchomości i wyposażenie	288.066,93	1,63
Wartości niematerialne i prawne	115.915,93	0,66
Pozostałe wyposażenie	880.800,39	5
Razem	17.628.789,74	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Skarbowego w Gorlicach.

Największą wartość w majątku Urzędu mają budynki i lokale 13.370.399,33 zł. Jest to 75,84% całego majątku Urzędu Skarbowego w Gorlicach. Wysoki udział spowodowany jest tym, iż od 31.01.2011 r. Urząd mieści się w nowym budynku przy ul. Bardiowskiej 9. Obiekt ten w pełni zaspokaja potrzeby lokalowe Urzędu, został zaprojektowany do pełnienia funkcji administracyjnej, z uwzględnieniem bezpośredniej obsługi klientów na sali obsługi.

3.2. Wpływy podatkowe w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009 do 2011

Zasadniczym źródłem dochodów budżetowych Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego są podatki. Ich struktura i wysokość są istotnymi elementami polityki fiskalnej każdego państwa. W Polsce największe znaczenie dla prowadzenia działalności gospodarczej mają trzy podatki:

- podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT),
- podatek dochodowy od osób prawnych (CIT),
- podatek od towarów i usług (VAT).

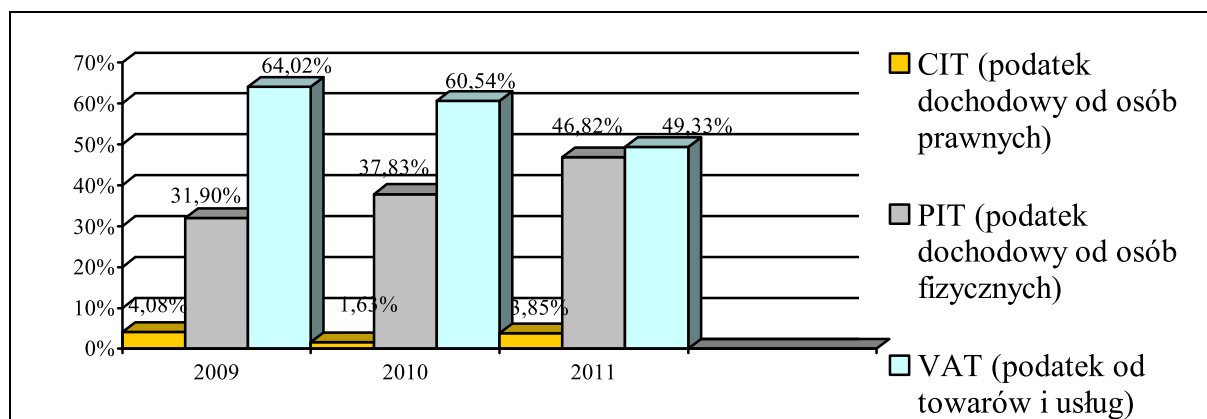
Wysokość wpływów podatkowych, w rozbiciu na różne tytuły podatkowe, w Urzędzie

Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011 przedstawiono w tabeli 10 i na wykresie nr 2.

Tabela 10. Wielkość wpływów podatkowych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011 w rozbiciu na różne tytuły podatkowe

Wyszczególnienie	2009	2010	2011
	w zł		
Wpływy podatkowe ogółem w tym:	94.114.832,24	87.836.719,22	92.066.226,28
CIT (podatek dochodowy od osób prawnych)	3.835.894,67	1.431.664,20	3.546.521,19
PIT (podatek dochodowy od osób fizycznych)	30.025.122,93	33.229.039,36	43.101.800,07
VAT (podatek od towarów i usług)	60.253.814,64	53.176.015,66	45.417.905,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Skarbowego w Gorlicach.

Wykres 2. Struktura wpływów podatkowych w rozbiciu na różne tytuły podatkowe w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011 (Źródło: opracowanie własne).

Analizując dane w tabeli 10 i zobrazowane na wykresie 2 można zauważyć, że każdego roku wysokość wpływów podatkowych z podatku dochodowego od osób fizycznych wzrasta. W 2009 r. wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych stanowiły 31,9% wszystkich wpływów podatkowych, a w 2011 aż 46,82%. Największe wpływy generuje podatek od towarów i usług, w 2009 r. wpływy z VAT były największe i wynosiły 60.253.814,64 zł, stanowiąc 64,02% wszystkich wpływów podatkowych. W kolejnych latach występuje spadek wpływów, w 2010 r. do kwoty 53.176.015,66 zł, a w 2011 r. zaledwie do 45.417.905,02 zł, czyli 49,33% wpływów podatkowych ogółem. Udział wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych we wpływach ogółem w US w Gorlicach był największy w 2009 r. i stanowił 4,08% wszystkich wpływów podatkowych. W 2010 r. udział wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych spadł, stanowił zaledwie 1,63% wszystkich wpływów ogółem, a w 2011 r. wzrósł do poziomu 3,85%. Spadek wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych może być związany z kryzysem na światowym rynku, gdyż wiele firm ogłosiło upadłość, przez co spadła liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy.

4. Analiza wpływów, zwrotów i ulg w podatku dochodowym od osób fizycznych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011

4.1. Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011

Podatek dochodowy od osób fizycznych jest to podatek odprowadzany przez podatników od uzyskiwanych dochodów wskutek wykonywanej przez nich pracy. Podatek ma charakter powszechny oraz przymusowy, co oznacza, iż każdy podatnik, który znalazł się w określonej sytuacji prawnej objętej podatkiem, zobowiązany jest płacić go pod groźbą sankcji karnych.

W rozdziale tym wyszczególniono wpływy z wpłaconego przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowanych na zasadach ogólnych oraz rozliczających się w formie ryczału. Wpływy te pochodzą z kilku, niżej podanych, źródeł.

1. Wpływy z PIT-37, formularz ten obejmuje podatników, którzy w roku podatkowym:

- uzyskali wyłącznie za pośrednictwem płatnika przychody ze źródeł położonych na terytorium RP, podlegające opodatkowaniu na ogólnych zasadach przy zastosowaniu skali podatkowej, tj. w szczególności z tytułu:
- wynagrodzeń oraz innych przychodów ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej,
- emerytur bądź rent krajowych (w tym również rent strukturalnych, rent socjalnych),
- świadczeń przedemerytalnych oraz zasiłków przedemerytalnych,
- należności z tytułu członkostwa w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych bądź innych spółdzielniach, zajmujących się produkcją rolną,
- zasiłków pieniężnych z ubezpieczenia społecznego,
- stypendiów,
- przychodów z działalności wykonywanej osobiście,
- przychodów z praw autorskich lub innych praw majątkowych,
- świadczeń wypłaconych z Funduszu Pracy bądź z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
- należności przysługujących za pracę tymczasowo aresztowanym i skazanym,
- należności z umowy aktywizacyjnej,
- nie prowadzili pozarolniczej działalności gospodarczej i działów specjalnych produkcji rolnej opodatkowanych na ogólnych zasadach przy zastosowaniu skali podatkowej,
- nie są obowiązani doliczać do dochodów uzyskanych dochodów małoletnich dzieci,
- nie obniżają dochodów o straty z lat ubiegłych.

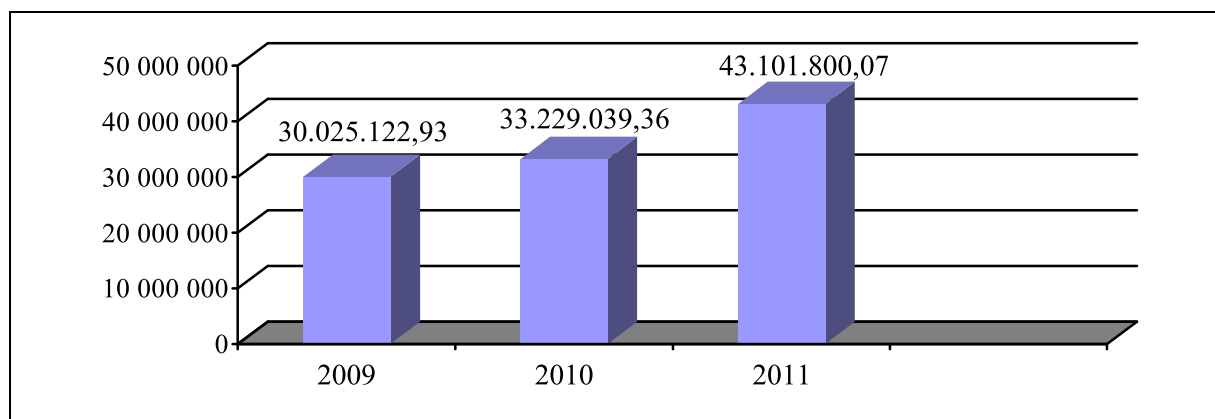
2. Wpływy z PIT-36, obejmującego podatników, którzy niezależnie od liczby źródeł przychodów:
 - prowadzili pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowaną na ogólnych zasadach przy zastosowaniu skali podatkowej,
 - prowadzili działy specjalne produkcji rolnej opodatkowane na ogólnych zasadach przy zastosowaniu skali podatkowej,
 - uzyskali przychody z najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub z innych umów o podobnym charakterze, opodatkowane na ogólnych zasadach,
 - uzyskali przychody od których byli obowiązani samodzielnie opłacać zaliczki na podatek,
 - uzyskali przychody ze źródeł przychodów położonych za granicą,
 - uzyskali przychody z innych źródeł, opodatkowanych na ogólnych zasadach przy zastosowaniu skali podatkowej, od których ani płatnik, ani podatnik w ciągu roku podatkowego nie miał obowiązku odprowadzania zaliczek,
 - korzystają ze zwolnienia na podstawie art. 44 ust. 7a ustawy o PIT (tzw. kredyt podatkowy),
 - są obowiązani dokonać doliczenia na podstawie art. 44 ust. 7f ustawy o PIT (w związku z kredytem podatkowym),
 - sporządzili remanent likwidacyjny w grudniu roku podatkowego,
 - są obowiązani doliczyć do swoich dochodów dochody małoletnich dzieci,
 - obniżają dochód o straty z lat ubiegłych,
 - wykazują należny zryczałtowany podatek dochodowy, o którym mowa w poz. 195 zeznania (art.29, 30, 30a ustawy o PIT), jeżeli podatek ten nie został pobrany przez płatnika,
 - wykazują należny podatek dochodowy ze sprzedaży nieruchomości oraz praw spółdzielczych (art. 30e ustawy o PIT).
3. Wpływy z PIT-36L, formularz przeznaczony dla podatnika, który uzyskał dochody opodatkowane podatkiem liniowym, bez względu na to, czy uzyskał dodatkowe dochody ujmowane w innym formularzu PIT, czy też nie. Formularz ten jest właściwym dla podatników uzyskujących dochody:
 - z działalności gospodarczej opodatkowanej podatkiem liniowym;
 - z działów specjalnych produkcji rolnej opodatkowanej podatkiem liniowym.

4. Wpływy z PIT-28, formularz ten wybierają podatnicy, którzy w roku podatkowym osiągają przychody z tytułu:

- odpłatnego zbycia:
- papierów wartościowych,
- pożyczonych papierów wartościowych,
- pochodnych instrumentów finansowych i realizacji praw z nich wynikających,
- udziałów w spółkach mających osobowość prawną,
- objęcia udziałów (akcji) w spółkach mających osobowość prawną lub wkładów w spółdzielniach w zamian za wkład niepieniężny w innej postaci niż przedsiębiorstwo bądź jego zorganizowana część.

Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych rozliczający się na ww. formularzach zostali uwzględnieni w pracy, gdyż tylko w tych przypadkach ustawodawca przewidział dokonywanie odliczeń od podatku i dochodu.

Wysokość wpływów podatkowych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011 przedstawiona została na wykresie 3.

Wykres 3. Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych do Urzędu Skarbowego w Gorlicach w latach 2009-2011 (Źródło: opracowanie własne).

Analizując wykres 3 można zauważyć, iż w badanych latach wpływy tytułem podatku dochodowego od osób fizycznych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach rosną. W 2009 roku wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 30.025.122,93 zł a w 2011 43.101.800,07 zł. Zjawisko to jest pozytywne, bowiem świadczyć może o wzroście dochodów osób fizycznych, powstawaniu nowych podmiotów gospodarczych oraz o spadku bezrobocia.

4.2. Zwroty z podatku dochodowego od osób fizycznych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011

Wysokość zwrotów z podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2009-2011 prezentuje tabela 11.

Tabela 11. Zwroty z podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2009-2011

Rok	Zwroty z podatku dochodowego od osób fizycznych w zł
2009	36.379.112,83
2010	37.930.697,69
2011	37.910.042,86

Zródło: opracowanie własne

Na podstawie danych zawartych w tabeli 11 można zauważyć, iż najniższe zwroty z podatku dochodowego od osób fizycznych były w 2009 r. tj. 36.379.122,83 zł. W okresie 2010 do 2009 zwroty z podatku dochodowego od osób fizycznych wzrosły o 1 551 574,86 zł, natomiast w 2011 r. w porównaniu z 2010 r. spadły o 20 654,83 zł.

4.3. Analiza ulg i odliczeń w podatku dochodowym od osób fizycznych w 2009-2011

Jednym z elementów konstrukcji podatku dochodowego od osób fizycznych są ulgi podatkowe. W podatku dochodowym od osób fizycznych ulgi mogą występować w formie odliczenia od dochodu lub odliczenia od podatku. Wysokość odliczeń od dochodu i od podatku Urząd Skarbowy Gorlice ustala po zakończeniu roku podatkowego na podstawie zeznań rocznych PIT składanych przez podatników. Wysokość odliczeń ulg podatkowych od dochodów i od podatków w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach przedstawiono w tabeli 12.

Tabela 12. Wysokość odliczeń od dochodu i od podatku ulg podatkowych podatników podatku dochodowego od osób fizycznych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011

Lata	Wysokość odliczeń od dochodu (w zł)	Wysokość odliczeń od podatku (w zł)
2009	25.350.465	16.426.513
2010	25.765.494	16.306.074
2011	24.998.017	15.708.681

Zródło: opracowanie własne.

Analizując dane tabeli 12 można zauważyć, iż w badanych latach najwyższa wysokość odliczeń od dochodu była w 2010 r. i wynosiła 25.765.494 zł. W 2010 r. w porównaniu do 2009 r. wysokość odliczeń wzrosła o 415.029 zł, a w 2011 r. w relacji do roku poprzedniego spadła o 767.477 zł. Na podstawie danych zawartych w tabeli można też zauważyć, iż wysokość odliczeń od podatku była najwyższa w 2009 r. i wynosiła wówczas 16.426.513 zł. W 2011 r. w porównaniu do 2009 wysokość odliczeń od podatku spadła o 717.832 zł.

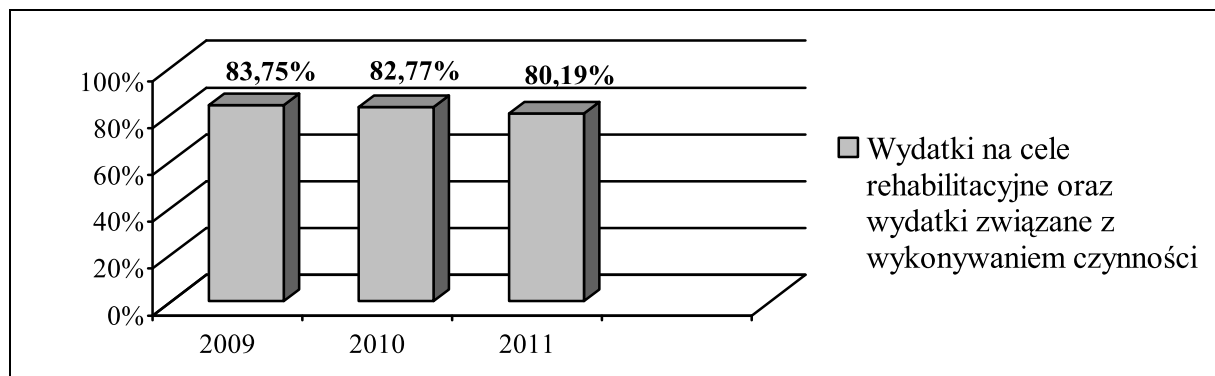
Wysokość odliczeń od dochodu ulg podatkowych dokonanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowanych na zasadach ogólnych w rozbiciu na poszczególne rodzaje ulg przedstawiona została w tabeli 13.

Tabela 13. Odliczenia od dochodu dokonane przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowanych na zasadach ogólnych w latach 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach

Odliczenia od dochodu (przychodu)	2009	2010	2011
	w zł	w zł	w zł
Darowizny o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 9	429.681	406.255	434.660
Darowizny wynikające z odrębnych ustaw	191.792	92.022	75.850
Wydatki na cele rehabilitacyjne oraz wydatki związane z ułatwieniami wykonywania czynności życiowych	21.161.801	21.265.687	19.993.975
Zwrot nienależnie pobranych świadczeń, które uprzednio zwiększyły dochód podlegający opodatkowaniu (w kwotach uwzględniających podatek), jeżeli nie zostały one potrącone przez płatnika	87.040	93.139	255.770
Wydatki z tytułu użytkowania sieci Internet	3.381.902	3.793.932	4.096.216
Wydatki na nabycie nowych technologii	0	360	29.484
Wydatki na indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego (KZE)	0	0	0
Pozostałe ulgi	17.084	42.624	48.821
Razem odliczenia od dochodu (przychodu)	25.269.300	25.694.019	24.934.776

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Skarbowego w Gorlicach.

Z danych zawartych w tabeli 13 można odczytać, iż największą ulgą stosowaną przez podatników w omawianym okresie jest ulga z tytułu wydatków na cele rehabilitacyjne oraz wydatków związanych z ułatwieniami wykonywania czynności życiowych. Ulga obowiązuje bowiem od czasu wejścia w życie przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, tj. od 1 stycznia 1993 r. Wysokość odliczeń od dochodu ulgi na cele rehabilitacyjne i wydatki związane z ułatwieniami wykonywania czynności życiowych jest w badanych latach najwyższa. W 2009 r. łączna kwota odliczenia od dochodu tej ulgi wynosiła 21.161.801 zł, w 2010 r. kwota odliczenia od dochodu tej ulgi zwiększyła się do 21.265.687 zł, a w 2011 r. odliczenie z tytułu tej ulgi zmniejszyło się do 19.993.975 zł. Udział odliczeń od dochodu w odliczeniach ogółem wydatków na cele rehabilitacyjne oraz związanych z wykonywaniem czynności życiowych przedstawiony został na wykresie 4.

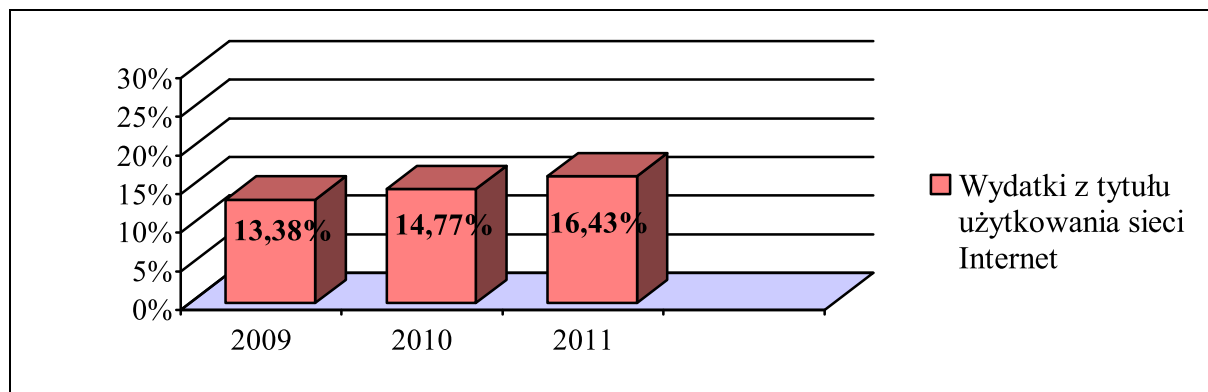

Wykres 4. Udział odliczeń od dochodu w odliczeniach ogółem wydatków na cele rehabilitacyjne i związanych z wykonywaniem czynności życiowych dokonanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowanych na zasadach ogólnych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach (Źródło: opracowanie własne).

Z wykresu 4 wynika, iż odliczenie od dochodu wydatków na cele rehabilitacyjne oraz wydatków związanych z wykonywaniem czynności życiowych w badanych latach stanowi ponad 80% wszystkich odliczeń od dochodu. Jest to główne odliczenie od dochodu, z jakiego korzystają podatnicy. Analiza danych wskazuje jednak, iż z roku na rok udział odliczeń od dochodu tej ulgi zmniejsza się, i tak w 2009 r. odliczenie to stanowi aż 83,75% ogółu odliczeń od dochodu, w 2010 r. odliczenie od dochodu tej ulgi stanowi 82,77%, a w 2011 r. 80,19%.

Na wykresie 13 przedstawiono udział ulgi internetowej w odliczeniach ogółem dokonanej przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowanych na zasadach ogólnych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011. Analizując dane tabeli nr 13 i wykres nr 5 można stwierdzić, iż dużą popularnością cieszyła się również ulga

internetowa. W badanych latach rosła kwota odliczeń od dochodu z tytułu tej ulgi. Łączna kwota odliczeń od dochodu wydatków z tytułu użytkowania sieci Internet w 2009 r. wynosiła 3.381.902 zł, jest to 13,38% odliczeń od dochodu ogółem. W 2010 r. kwota ta wzrosła w porównaniu z 2009 r. o 412.030 zł i odliczenie tej ulgi stanowiło wówczas 14,77% odliczeń od dochodu ogółem. W 2011 r. kwota odliczeń wydatków z tego tytułu wzrosła do 4.096.216 zł, odliczenie tej ulgi stanowiło aż 16,43% odliczeń od dochodów ogółem.

Wykres 5. Udział odliczeń od dochodu w odliczeniach ogółem wydatków z tytułu użytkowania sieci Internet dokonanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowanych na zasadach ogólnych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach (Źródło: opracowanie własne).

Z tabeli 13 widać też znaczny wzrost odliczeń od dochodu z tytułu nienależnie pobranych świadczeń, które uprzednio zwiększyły dochód podlegający opodatkowaniu. W 2009 r. łączna kwota zwrotów nienależnie pobranych świadczeń wynosiła zaledwie 87.040 zł, w 2010 r. wzrosła do 93.139 zł, a w 2011 r. wynosiła aż 255.770 zł.

Odliczenia od dochodu darowizn, o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 9, to w 2009 r. kwota 429.681 zł, stanowiąca 1,70% odliczeń od dochodu ogółem. W 2010 r. odliczenia od dochodu zmalały do 406.255 zł, stanowiły zatem 1,58%, a następnie wzrosły do 434.660 zł stanowiły wówczas 1,74%. W badanych latach z kolei odliczenia od dochodu darowizn wynikających z odrębnych ustaw spadły. W 2009 r. w odliczeniach od dochodów ogółem darowizny te stanowiły 0,76% w 2010 r. 0,36% a w 2011 zaledwie 0,30%.

Odliczenia od dochodu wydatków na nabycie nowych technologii w badanych latach wzrosło. W 2009 r. w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach nie było żadnych odliczeń od dochodu wydatków na nabycie nowych technologii. W 2010 r. łączna kwota wydatków na nabycie nowych technologii wynosiła 360 zł, a w 2011 r. w porównaniu do lat poprzednich nastąpił znaczny wzrost odliczeń od dochodu na łączną kwotę 29.484 zł.

Odliczenia od dochodu z tytułu pozostałych ulg w badanych latach rosły. W 2009 r.

wynosiły 17.084 zł, a w 2011 aż 48.821 zł.

Drugą możliwością obniżania obciążeń podatkowych dokonywanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych były odliczenia od podatku. Łączna kwota tego rodzaju odliczeń dokonywanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowanych na zasadach ogólnych wynosiła w latach :

2009 - 16.345.908 zł

2010 - 16.245.533 zł

2011 - 15.691.907 zł

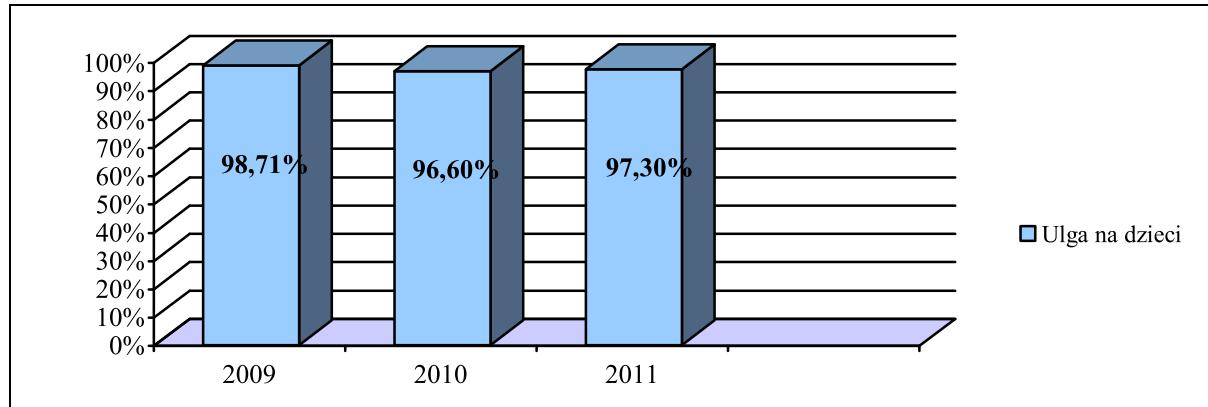
Kwoty odliczeń od podatku dokonanych przez osoby fizyczne opodatkowane na zasadach ogólnych wykazanych w załącznikach PIT/O w latach 2009-2011 przedstawiono w tabeli 14.

Tabela 14. Odliczenia od podatku dokonane przez osoby fizyczne opodatkowane na zasadach ogólnych wykazane w załącznikach PIT/O z 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach

Odliczenia od podatku	2009		2010		2011	
	w zł	%	w zł	%	w zł	%
Ulga za wykształcenie uczniów lub z tytułu zatrudnienia pracowników w celu przygotowania zawodowego, przyznana na podstawie decyzji	85.830	0,53	175.407	1,08	80.738	0,51
Składki na ubezpieczenia społeczne opłacane przez osobę prowadzącą gospodarstwo domowe z tytułu zawarcia umowy aktywizacyjnej z osobą bezrobotną	0	0	0	0	0	0
Ulga na dzieci	16.135.432	98,71	15.692.572	96,60	15.268.574	97,30
Ulga, o której mowa w art. 27 g ustawy	123.902	0,76	375.649	2,31	340.985	2,17
Pozostałe ulgi	744	0	1.905	0,01	1.610	0,01
Razem odliczenia od podatku	16.345.908	100	16.245.533	100	15.691.907	100

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu skarbowego.

Z tabeli 14 wynika, iż w kwocie odliczeń od podatku ulg podatkowych największy udział ma ulga na dzieci: 98,71% w 2009 r., 96,60% w 2010 r. i w 2011 r. 97,30%. Udział odliczeń od podatku ulgi na dzieci w kwocie ogólnej odliczeń, dokonanych przez osoby fizyczne opodatkowane na zasadach ogólnych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach ukazuje wykres 6.

Wykres 6. Udział odliczeń od podatku w ogólnej sumie odliczeń ulgi na dzieci dokonanych przez osoby fizyczne opodatkowane na zasadach ogólnych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach (Źródło: opracowanie własne).

Analiza tabeli 14 wskazuje, iż wysokość odliczeń od podatku ulgi, o której mowa w art. 27g ustawy w 2009 r. wynosi 123.902 zł, w 2010 r. widać znaczny wzrost odliczenia z tytułu tej ulgi, wynosi ono 375.649zł. W 2011 r. w porównaniu do 2010 r. zaobserwować można spadek odliczenia od podatku ulgi, o której mowa w art. 27g ustawy o 34.664 zł.

Odliczenie od podatku ulgi za wykształcenie uczniów i z tytułu zatrudnienia pracowników w celu przygotowania zawodowego, przyznanej na podstawie decyzji wynosiło w 2009 r. 85.830 zł. W 2010 r. odliczenie to znacznie wzrosło i wynosiło 175.407 zł. W 2011 r. nastąpił znaczny spadek odliczenia z tej ulgi, kwota odliczenia jest najniższa, tj. zaledwie 80.738 zł.

Odliczenia od podatku pozostałych ulg w 2009 r. wynosiły 744 zł. W 2010 r. nastąpił znaczny wzrost odliczenia od podatku pozostałych ulg; kwota ta w porównaniu do 2009 r. wzrosła o 1161 zł, a w 2011 r. odliczenie od podatku pozostałych ulg spadło do 1.610 zł.

Wysokość odliczeń od dochodu ulg podatkowych dokonanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych, rozliczających się w formie ryczałtu w latach 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach przedstawiono w tabeli 15. Analiza danych tabeli 15 wskazuje, iż w 2009 r. najwyższe odliczenia od dochodu przypadają na wydatki na cele rehabilitacyjne i związane z ułatwieniami wykonywania czynności życiowych, stanowiące aż 54,94% odliczeń od dochodu ogółem. W 2010 r. odliczenie od dochodów z tej ulgi spadło do 31.150 zł i stanowiło wówczas 43,58% odliczeń od dochodu ogółem. W 2011 r. zauważyć

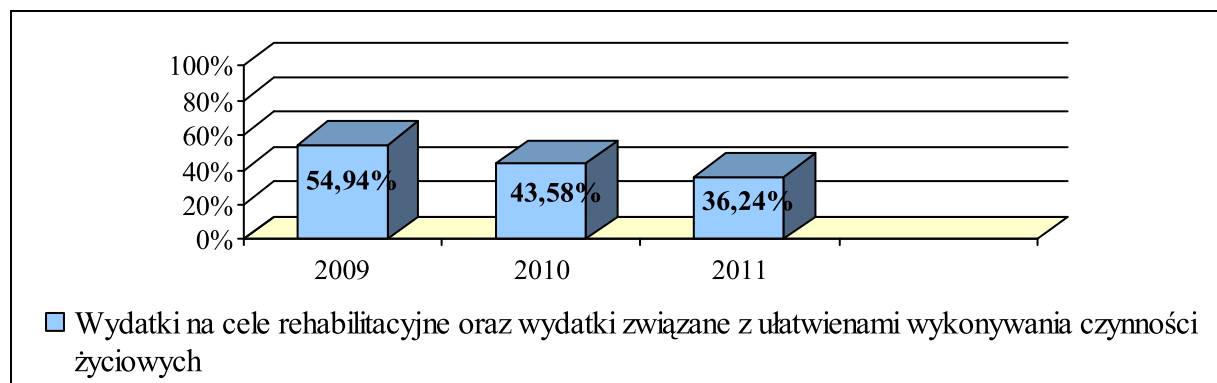
można dalszy spadek odliczeń od dochodu z tytułu tej ulgi; kwota odliczenia wynosiła wówczas 22.918 zł, odliczenie to stanowiło zaledwie 36,24% odliczeń od dochodu ogółem.

Tabela 15. Ulgi i odliczenia od dochodu dokonane przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych, rozliczających się w formie ryczałtu w latach 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach

Odliczenia od dochodu (przychodu)	2009		2010		2011	
	w zł	%	w zł	%	w zł	%
Darowizny o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 9	3.583	4,41	6.041	8,45	7.046	11,14
Darowizny wynikające z odrębnych ustaw	2.400	2,96	2.400	3,36	2.400	3,80
Wydatki na cele rehabilitacyjne oraz wydatki związane z ułatwieniami wykonywania czynności życiowych	44.591	54,94	31.150	43,58	22.918	36,24
Wydatki z tytułu użytkowania sieci Internet	30.591	37,69	31.884	44,61	30.877	48,82
Razem odliczenia od dochodu (przychodu)	81.165	100	71.475	100	63.241	100

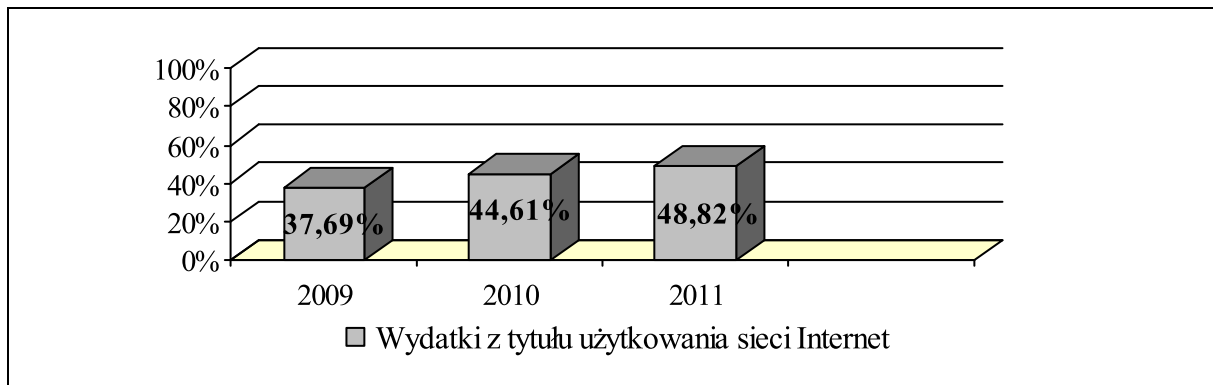
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Skarbowego w Gorlicach.

Udział w odliczeniach ogółem, odliczeń wydatków na cele rehabilitacyjne i związanych z ułatwieniami wykonywania czynności życiowych, dokonanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych rozliczających się ryczałtem przedstawiono na wykresie 7.

Wykres 7. Udział odliczeń wydatków na cele rehabilitacyjne oraz wydatków związanych z ułatwieniami wykonywania czynności życiowych w ogólnej sumie odliczeń dokonanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych rozliczających się w formie ryczałtu w latach 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach (Źródło: opracowanie własne).

Z danych tabeli 15 wynika, iż drugą, co do wielkości odliczenia od dochodu w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach, ulgą była ulga z tytułu użytkowania sieci Internet. W 2009 r. kwota odliczenia od dochodu wynosiła 30.591 zł, w 2010 r. wzrosła do 31.884 zł, a w 2011 r. spadła do 30.877 zł. Udział odliczeń od dochodu wydatków z tytułu użytkowania sieci Internet do odliczeń od dochodu ogółem w badanych latach rośnie. W 2009 r. wydatki z tytułu tej ulgi stanowiły 37,69% odliczeń od dochodu ogółem, w 2010 r. wzrosły do poziomu 44,61%, zaś w 2011 r. stanowiły aż 48,82% odliczeń od dochodu ogółem. Udział odliczeń wydatków z tytułu użytkowania sieci Internet przedstawiony został na wykresie 8.

Wykres 8. Udział odliczeń wydatków z tytułu użytkowania sieci Internet w ogólnej sumie odliczeń dokonanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych rozliczających się w formie ryczałtu w latach 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach (Źródło: opracowanie własne).

Nastąpił też znaczny wzrost darowizn o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 9. W 2009 r. odliczenie od dochodu wynosiło 3.583 zł, tj. 4,41% odliczeń od dochodu ogółem. W 2010 r. nastąpił wzrost odliczenia od dochodu tego typu darowizn do 6.041 zł, odliczenie to stanowiło wówczas 8,45% odliczeń od dochodu ogółem, a w 2011 r. odliczenie wynosiło 7.046 zł, czyli 11,14% odliczeń od dochodu ogółem.

W badanych latach kwoty odliczeń od dochodu z tytułu darowizn wynikających z odrębnych ustaw utrzymywały się w jednakowej wysokości 2.400 zł. W 2009 r. odliczenia od dochodu z tytułu darowizn wynikających z odrębnych stanowiły 2,96% ogółu odliczeń od dochodu, w 2010 r. 3,36%, a w 2011 r. 3,80%.

Wysokość odliczeń od podatku ulg podatkowych dokonanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych rozliczających się w formie ryczałtu w latach 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach przedstawiona została w tabeli 16.

Tabela 16. Ulgi i odliczenia od podatku dokonane przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych rozliczających się w formie ryczału w latach 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach

Odliczenia od podatku	2009	2010	2011
Ulga za wykształcenie uczniów lub z tytułu zatrudnienia pracowników w celu przygotowania zawodowego, przyznana na podstawie decyzji	80.605	60.541	16.774
Składki na ubezpieczenie społeczne opłacane przez osobę prowadzącą gospodarstwo domowe z tytułu zawarcia umowy aktywizacyjnej z osobą bezrobotną	0	0	0
Ulga na dzieci	0	0	0
Ulga, o której mowa w art. 27 g ustawy	0	0	0
Pozostałe ulgi	0	0	0
Razem odliczenia od podatku	80.605	60.541	16.774

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Skarbowego.

Z danych tabeli 16 wynika, iż jedynym odliczeniem od podatku w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w badanych latach jest odliczenie ulgi za wykształcenie uczniów lub z tytułu zatrudnienia pracowników w celu przygotowania zawodowego. Zaobserwować można znaczny spadek odliczeń z tytułu tej ulgi. W 2009 r. odliczenia wynosiły 80.605 zł, w 2010 r. zmniejszyły się o 20.064 zł, a w 2011 r. odliczenie od podatku tej ulgi, to zaledwie 16.774 zł.

4.4. Zmiany w systemie odliczeń i ulg w podatku dochodowym od osób fizycznych w 2013 roku

Zmiany w systemie odliczeń i ulg w podatku dochodowym od osób fizycznych w 2013 r. przewiduje nowelizacja ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, obowiązująca od 1 stycznia 2013 r. Nowelizacja ta ma zastosowanie do dochodów uzyskanych w 2013 r., zatem nowe regulacje zostaną uwzględnione w rozliczeniu podatkowym składanym w 2014 r.

Zmiany w sposobie rozliczania podatku dochodowego dotyczą ulgi na dzieci, ulgi na Internet oraz podwyższonych kosztów uzyskania przychodów w przypadku twórców.

Zgodnie z ustawą zmianie ulegną zasady ustalania prawa do ulgi prorodzinnej. Obecnie odliczyć można na każde dziecko 92,67 zł miesięcznie i wysokość ulgi nie zależy od sytuacji majątkowej rodziny. Od 2013 r. prawo do odliczenia w zeznaniu rocznym ulgi prorodzinnej zależeć będzie nie tylko od liczby dzieci będących na utrzymaniu, ale również w niektórych

przypadkach od dochodu rocznego podatnika. Po wprowadzonych zmianach prawo do ulgi prorodzinnej stracą rodzice, pozostający w związku małżeńskim, oraz wychowujący samotnie dziecko, którzy w roku podatkowym uzyskują dochody ponad 9,3 tys. zł miesięcznie, czyli 112 tys. zł rocznie i będą w posiadaniu tylko jednego dziecka. Ulga nie będzie przysługiwała podatnikowi, który wychowuje jedno dziecko i nie pozostaje w związku małżeńskim, gdy jego roczny dochód przekroczy 56 tys. zł. Jeśli dochody rodziny będą mniejsze, to od podatku będzie można odliczyć 92,67 zł miesięcznie. Zmiany odliczeń dla rodziny z jednym dzieckiem prezentuje tabela 17.

Tabela 17. Odliczenie dla rodziny z jednym dzieckiem

Odliczenie dla rodziny z jednym dzieckiem	dochód poniżej 85 tys.	dochód powyżej 85 tys.
	w zł	
przed zmianą	1112,04	1112,04
po zmianie	1112,04	0

Zródło: Money.pl

Dla rodzin wychowujących dwoje dzieci zasady rozliczeń pozostają bez zmian. Ulga przysługiwać będzie bez względu na wysokość dochodów i nadal od podatku odliczyć będzie można 92,67 zł za każdy miesiąc (czyli 1112,04 zł za rok). Po wprowadzonych zmianach możliwość skorzystania z większej ulgi będą miały osoby wychowujące troje i więcej dzieci. W 2013 roku wyniesie ona:

- 139,01 zł na trzecie dziecko (czyli 1668,12 zł za rok);
- 185,34 zł na czwarte i kolejne dziecko (czyli 2224,08 za rok).

Zysk dla rodzin wielodzietnych po zmianach wprowadzonych nowelizacją ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych obowiązującej od 1 stycznia 2013 r. przedstawiony został w tabeli 18.

Tabela 18. Zysk dla rodzin wielodzietnych

liczba dzieci	odliczenia przed zmianą	odliczenia po zmianie	zysk
	w zł		
dwójka	2224	2224	0
trójka	3336	3892	556
czwórka	4448	5560	1112
piątka	5560	7229	1668
szóstka	6672	8896	2224

Zródło: Money.pl

Proponowane zmiany zasad ustalania prawa do ulgi prorodzinnej przedstawia się jako wyraz prorodzinnej polityki rządu, wspierającej rodziny wielodzietne, jednak aby w pełni skorzystać z przyznanego prawa do odliczenia, rodzina powinna mieć odpowiednio wysoki dochód. Wielu podatników nie odczuje zatem korzyści mogących wynikać z tych zmian. W najgorszej sytuacji po wprowadzeniu zmian w odliczeniach ulg znajdują się podatnicy z jednym dzieckiem którzy zarabiają więcej niż 85 tys. 528 zł rocznie, bowiem całkowicie stracą prawo do odliczenia.

Wprowadzone zmiany w systemie odliczeń i ulg istotnie ograniczą również możliwość skorzystania z ulgi internetowej. Aktualnie, zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 6a ustawy o PIT, podatnicy mają prawo do odliczania w roku podatkowym ponoszonych przez nich wydatków z tytułu użytkowania sieci Internet w wysokości nieprzekraczającej kwoty 760 zł. Nowelizacja wprowadza istotne ograniczenia w tym zakresie. Początkowo projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych zakładał zniesienie ulgi internetowej. Jako przyczynę proponowanej zmiany rządzący podali między innymi: powszechność tej usługi, znikome znaczenie społeczne tej ulgi oraz obniżkę cen dostępu do sieci Internet. Formalnie Senat postanowił utrzymać ulgę, jednak uczynił to w taki sposób, iż mało kto będzie mógł z niej skorzystać. Odliczenie od dochodu ulgi internetowej w wysokości 760 zł będzie przysługiwać podatnikowi w kolejno po sobie następujących dwóch latach podatkowych, pod warunkiem iż wcześniej podatnik nie korzystał z ulgi internetowej. Zatem internauta, który w zeznaniu podatkowym składanym za 2012 r. skorzystał po raz pierwszy z ulgi internetowej, będzie mógł skorzystać z tego odliczenia wyłącznie za rok 2013.

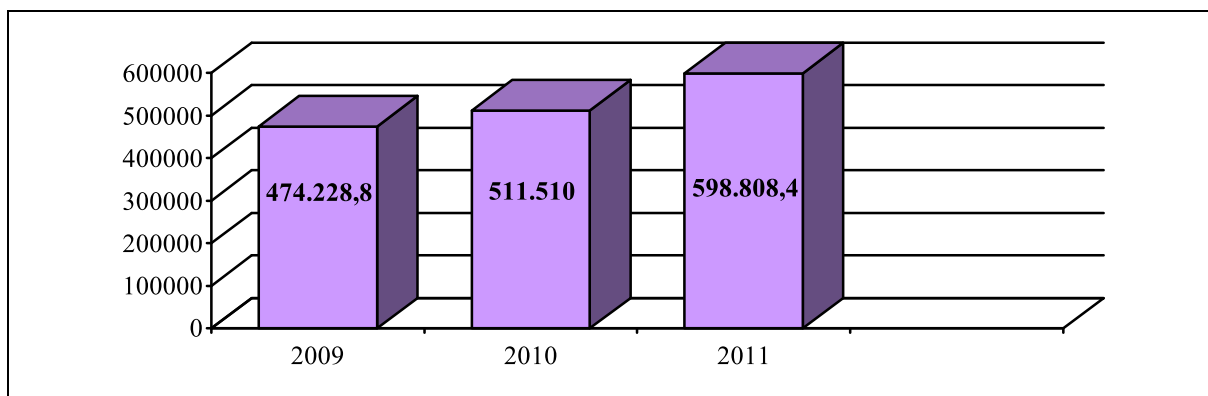
Wprowadzone zmiany ograniczą również prawo do zastosowania zryczałtowanych 50-procentowych kosztów uzyskania przychodów w stosunku do dochodów uzyskiwanych m.in. przez artystów, wynalazców, dziennikarzy oraz naukowców. Koszty uzyskania przychodów nie będą mogły przekroczyć w roku podatkowym połowy kwoty stanowiącej górną granicę pierwszego przedziału skali podatkowej (jest to kwota 85528 zł), a zatem nie będą mogły przekroczyć kwoty 42764 zł. Limit ten dotyczy łącznie wszystkich dochodów, do których zastosowanie mają wskazane koszty, bez względu na to, na podstawie jakiego tytułu uzyskano przychód. Do stosowania kosztów faktycznie poniesionych podatnik ma jednak prawo w przypadku udowodnienia, że są one wyższe od ryczałtowych. Podatnikowi przysługiwać będzie nadal prawo do odliczenia poniesionych kosztów.

4.5. Wysokość podatku należnego przekazanego na rzecz Organizacji Pożytku Publicznego w latach 2009-2011

Do polskiego systemu podatkowego z dniem 1 stycznia 2004 r. weszła w życie ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na mocy której, płacąc podatek dochodowy od osób fizycznych, podatnik może przeznaczyć 1% swojego należnego podatku na rzecz wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego, znajdującej się na oficjalnej liście tego rodzaju organizacji.

Początkowo przepisy dotyczące przekazania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych dla organizacji pożytku publicznego funkcjonowały na zasadzie ulgi podatkowej, wówczas podatnicy sami dokonywali wpłaty na rzecz wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego, o którą następnie zmniejszali należny podatek. Od 2007 r. zaczęły obowiązywać nowe przepisy dotyczące przekazywania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych dla organizacji pożytku publicznego. Na wniosek podatnika urzędy skarbowe zostały zobowiązane do przekazywania kwoty 1% podatku należnego, wynikającego z zeznania podatkowego na rzecz organizacji pożytku publicznego (OPP).

Na rzecz wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego 1% swojego należnego podatku przekazać może podatnik, rozliczający w danym roku podlegające opodatkowaniu przychody, które nie są z podatku zwolnione. Wysokość podatku należnego przekazanego na rzecz Organizacji Pożytku Publicznego w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011 przedstawiono na wykresie 9.

Wykres 9. Wysokość podatku należnego przekazanego na rzecz Organizacji Pożytku Publicznego w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011 (Źródło: opracowanie własne).

Na podstawie danych zawartych na wykresie 9 zauważyć można, iż w badanych latach kwota podatku należnego przekazanego na rzecz Organizacji Pożytku Publicznego wzrasta. Łączna kwota 1% należnego podatku przekazanego na rzecz Organizacji Pożytku

Publicznego w 2009 r. wyniosła 474.228,80 zł, a w 2011 r. 598.808,40 zł. Wzrost kwoty przekazanej na rzecz Organizacji Pożytku Publicznego związany może być z rozszerzeniem kręgu podatników, którzy mogą skorzystać z tej formy wsparcia działalności społecznie użytecznej (tj. o podatników rozliczających się na formularzu PIT-39).

Do wzrostu przekazywanych kwot na rzecz organizacji pożytku publicznego może również przyczyniać się wzrost świadomości podatników i ich stopień zaangażowania we wspieraniu szlachetnych celów propagowanych przez organizacje pożytku publicznego. Łącznie podatek należny przekazany został na rzecz bardzo wielu Organizacji Pożytku Publicznego. Wykaz Organizacji Pożytku Publicznego, na które podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych z terenu działania Urzędu Skarbowego w Gorlicach przekazali największe kwoty przedstawiony został w tabeli 19.

Tabela 19. Wykaz Organizacji Pożytku Publicznego, na które podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych z terenu działania Urzędu Skarbowego w Gorlicach przekazali największe kwoty

NAZWA ORGANIZACJI	NR KRS	KWOTA PRZEKAZANA
ROK 2009		
Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	0000037904	97.670,50
Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach	0000028676	23.343,80
Prawosławny Ośrodek Miłosierdzia Diecezji Przemysko-Nowosądeckiej „ELEOS”	0000316697	19.063,80
ROK 2010		
Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	0000037904	155.780,80
Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach	0000028676	18.753,00
Caritas Bliźni w Potrzebie	0000251723	17.060,60
ROK 2011		
Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	0000037904	190.338,80
Fundacja na Rzecz Ofiar Wypadków Komunikacyjnych i Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym „Zielony Liść”	0000052038	26.766,30
Stowarzyszenie Rodziców na Rzecz Pomocy Szkołom „Przyjazna Szkoła”	0000031762	23.244,70

Zródło: opracowanie własne.

Jak wynika z tabeli 19 największą popularnością wśród podatników w badanych latach cieszyła się Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”. Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych z terenu działania Urzędu Skarbowego w Gorlicach przekazali na nią największe kwoty. W 2009 r. wpłaty na Fundację Dzieciom „Zdążyć z Pomocą” wynosiły 97.670,50 zł. W okresie 2010/2009 wpłaty na rzecz tej Fundacji wzrosły o 58110,3 zł. W 2011 r. wpłaty na rzecz Fundacji wzrosły do 190.338,80 zł.

Drugą Fundacją pod względem wielkości wpłat w latach 2009-2010 była Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach, na rzecz której wpłaty w 2009 r. wynosiły 23.343,80 zł, a w 2010 r. 18.753,00 zł

Trzecią organizacją pod względem wielkości wpłat w 2009 r. był Prawosławny Ośrodek Miłosierdzia Diecezji Przemysko-Nowosądeckiej „ELEOS”, na rzecz którego dokonano wpłat w wysokości 19.063,80 zł. a w 2010 r. była to organizacja Caritas Bliźni w Potrzebie na rzecz której wpłaty wynosiły 17.060,60 zł.

W 2011 r. drugą pod względem wielkości wpłat Fundacją, na którą podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych z terenu działania Urzędu Skarbowego w Gorlicach przekazali największą kwotę była Fundacja na Rzecz Ofiar Wypadków Komunikacyjnych i Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym „Zielony Liść”, na rzecz której dokonano wpłaty w wysokości 26.766,30 zł.

Dużą popularnością wśród podatników w 2011 roku cieszyło się również Stowarzyszenie Rodziców na Rzecz Pomocy Szkołom „Przyjazna Szkoła”, na którą przekazano 23.244,70 zł. Na rzecz pozostałych Organizacji Pożytku Publicznego wpłaty wynosiły od kilkudziesięciu do kilkuset złotych, pochodziły prawdopodobnie od jednego bądź kilku sympatyków danej organizacji.

4.6. Znaczenie podatku dochodowego od osób fizycznych w wysokości wpływów podatkowych do budżetu państwa

Podstawowym źródłem dochodów budżetu państwa są podatki. Do najważniejszych podatków zasilających budżet państwa należą dwa podatki pośrednie: podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy oraz dwa podatki bezpośrednie: podatek dochodowy od osób prawnych (CIT) oraz podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT). Dochodami budżetu państwa są również, mające dużo mniejsze znaczenie od dochodów podatkowych dochody niepodatkowe oraz środki z Unii Europejskiej i z innych źródeł niepodlegające zwrotowi. Wykonanie dochodów budżetu państwa w latach 2009–2011 w podziale na główne źródła przedstawiono w tabeli 20.

Tabela 20. Dochody budżetu państwa według głównych źródeł w latach 2009–2011

Wyszczególnienie	2009	2010	2011
	w mln zł		
Dochody ogółem z tego:	274.183,5	250.302,8	277.557,2
Dochody podatkowe	214.878,8	222.552,7	243.210,9
Dochody niepodatkowe	27.433,4	24.501,6	32.274,5
Środki z UE i innych źródeł bezwrotnej pomocy zagranicznej	31.871,3	3.248,5	2.071,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Z danych zawartych w tabeli 20 odczytać można, iż dochody ogółem budżetu państwa wzrosły z kwoty 274.183,5 mln zł w 2009 r. do 277.557,2 mln zł w 2010 r. Łatwo można zauważyć, iż podstawowe źródło dochodów budżetu państwa stanowią dochody podatkowe.

W 2009 r. dochody podatkowe wynosiły 214.878,8 mln zł i stanowiły aż 78,4% dochodów ogółem, dochody niepodatkowe stanowiły 10%, natomiast dochody ze środków UE i innych źródeł bezwrotnej pomocy zagranicznej stanowiły 11,6% dochodów ogółem.

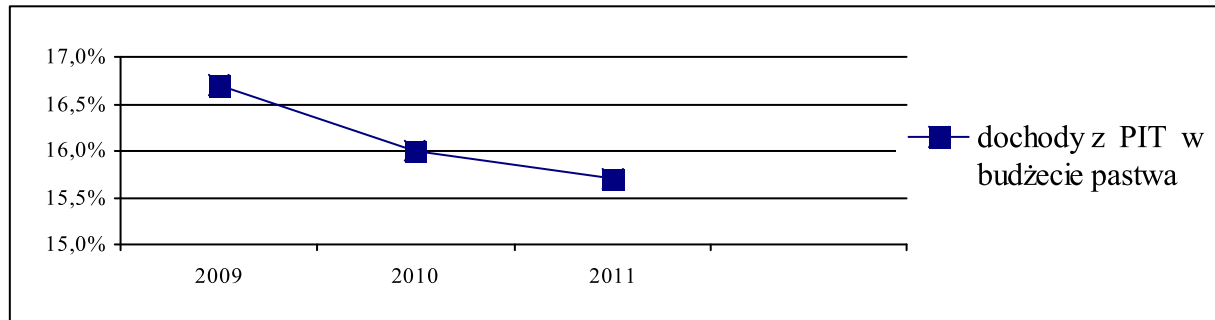
W okresie 2010/2009 dochody podatkowe były wyższe o 7673,9 mln zł i stanowiły 88,9% dochodów ogółem, natomiast dochody niepodatkowe stanowiły 9,8% dochodów ogółem, a dochody ze środków z Unii Europejskiej i innych źródeł bezwrotnej pomocy zagranicznej były niższe o 1176,7 mln zł i stanowiły 1,3% dochodów ogółem. W okresie 2011/2010 dochody podatkowe były wyższe o 20658,2 mln zł i stanowiły 87,6% dochodów ogółem, dochody niepodatkowe były wyższe o 7772,9 mln zł, zaś dochody ze środków z Unii Europejskiej i innych źródeł bezwrotnej pomocy zagranicznej były niższe o 1176,7 mln zł i stanowiły tylko 0,8% dochodów ogółem. Udział podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach podatkowych budżetu państwa w latach 2009-2011 ukazuje tabela 21.

Tabela 21. Wielkość oraz struktura dochodów budżetu państwa z podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2009-2011

Wyszczególnienie	2009		2010		2011	
	w mln zł	%	w mln zł	%	w mln zł	%
Dochody podatkowe	214.878,8	100	222.552,7	100	243.210,9	100
Dochody z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych	35.763,7	16,7	35.592,6	16,0	38.074,9	15,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Na podstawie tabeli 21 można stwierdzić, iż dochody z podatku dochodowego od osób fizycznych w 2009 r. zrealizowano w kwocie 35.763,7 mln zł. W 2010 r. dochody z podatku dochodowego od osób fizycznych zrealizowano w kwocie 35.592,6 mln zł, w porównaniu do wykonania w 2009 r. dochody te zostały wykonane na zbliżonym poziomie. W 2011 r. wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych w porównaniu do roku poprzedniego były wyższe o 2482,3 mln zł. Udział podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach podatkowych budżetu państwa w latach 2009-2011 prezentuje wykres 10.

Wykres 10. Udział podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach podatkowych budżetu państwa w latach 2009-2011 (Źródło: opracowanie własne).

Analiza wykresu nr 10 wskazuje, iż dochody z podatku dochodowego od osób fizycznych w budżecie państwa w 2009 r. stanowiły 16,7% dochodów podatkowych ogółem. W 2010 r. w stosunku do 2009 r. zauważa się spadek udziału podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach podatkowych budżetu państwa o 0,7 punktu procentowego. W 2011 r. udział podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach podatkowych budżetu państwa, zmniejszył się w porównaniu do 2010 r. o 0,3 punktu procentowego.

Opodatkowanie podatkiem PIT odgrywa ważną rolę dla działalności gospodarczej, gdyż często obejmuje swoim zakresem małe i średnie przedsiębiorstwa prowadzone przez osoby fizyczne i spółki osób fizycznych. Ponadto ma przełożenie na wysokość wynagrodzenia otrzymywanego przez zatrudnionych pracowników. Podatek ten w krajach UE jest podatkiem osobistym, zindywidualizowanym, dostosowanym do zdolności płatniczej podatnika. Opodatkowaniu podlega całkowity, pochodzący z różnych źródeł przychód dochód podatnika, po potrąceniu kosztów uzyskania przychodu. Przy określaniu podstawy podatku, różnicowanie dotyczy różnego traktowania źródeł dochodu, odmiennych progów podatku, różnorodnych ulg i zwolnień podatkowych. W większości krajów stosowana jest kwota wolna od podatku, odpowiadająca minimum biologicznemu. Ulgi i zwolnienia są zróżnicowane i podlegają częstym fluktuacjom, wynikającym ze zmieniającej się sytuacji społecznej i gospodarczej kraju, z preferencji partii rządzących czy fazy cyklu politycznego.

4.7. Podsumowanie i wnioski z przeprowadzonej analizy

Na podstawie wyżej przeprowadzonych badań dotyczących podatku dochodowego od osób fizycznych można sformułować następujące wnioski:

1. W badanych latach udział wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych we wpływach podatkowych ogółem odnotowanych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach systematycznie rośnie, co świadczyć może o wzroście dochodów osób fizycznych, powstawaniu nowych podmiotów gospodarczych oraz o spadku bezrobocia.
2. Znaczący wpływ na funkcjonowanie Urzędu Skarbowego w Gorlicach mają wpływy z podatku od towarów i usług (VAT). Zauważyć można jednak w badanych latach spadek wpływów z podatku od towarów i usług.
3. Korzystanie z ulg podatkowych jest powszechne i coraz szersze. Najpopularniejszą formą odliczeń od dochodu jest ulga rehabilitacyjna, pozwalająca inwalidom posiadającym orzeczenie lekarskie o stopniu niepełnosprawności odliczać od podstawy opodatkowania wydatki na cele rehabilitacyjne oraz ułatwiające czynności życiowe. Ulga ta jest typową ulgą socjalną, mającą na celu ułatwienie życia osobom niepełnosprawnym oraz umożliwienie im m.in. zakupu potrzebnego sprzętu czy też usług rehabilitacyjnych. Drugim pod względem wielkości odliczeniem od dochodu jest ulga z tytułu użytkowania sieci Internet.
4. Głównym odliczeniem od podatku jest ulga na dzieci. W badanych latach nastąpił jednak spadek wartości odliczeń z tytułu tej ulgi. Od 2009 r. odliczenie to przysługuje rodzicom wykonującym władzę rodzicielską, opiekunom prawnym, jeżeli dziecko zamieszkuje z opiekunem oraz rodzicom zastępczym.
5. Wysokość podatku należnego przekazanego na rzecz Organizacji Pożytku Publicznego w badanych latach wzrasta, co związane może być z rozszerzeniem kręgu podatników, którzy mogą skorzystać z tej formy wsparcia działalności społecznie użytecznej. Przyczynić się do tego mógł wzrost świadomości podatników oraz ich stopień zaangażowania we wspieraniu szlachetnych celów propagowanych przez organizacje pożytku publicznego. Wśród podatników w badanych latach największą popularnością cieszyła się Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”. Zainteresowanie budziły również stowarzyszenia lokalne, działające na rzecz miejscowego społeczeństwa.
6. Najważniejszym źródłem zasilania budżetu państwa są dochody podatkowe, w tym pochodzące z podatków pośrednich i bezpośrednich. Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych stanowią ok. 16% wpływów podatkowych Państwa. Wprowadzone

ulgi podatkowe powodują znaczne uszczuplenie dochodów budżetowych i mają istotny wpływ na wysokość dochodów Skarbu Państwa.

Cel główny pracy i cele cząstkowe zostały zrealizowane. Założona we wstępie hipoteza badawcza, iż ulgi i zwolnienia podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych mają istotne znaczenie w wysokości wpływów z podatku dochodowego na terenie działania Urzędu Skarbowego w Gorlicach została pozytywnie zweryfikowana w rozdziale empirycznym pracy i potwierdzona rzeczywistymi danymi uzyskanymi z Urzędu zaprezentowanymi w tekście pracy. Można z pełnym przekonaniem stwierdzić, iż hipoteza ta w odniesieniu do Urzędu Skarbowego w Gorlicach jest prawdziwa.

W rekapitulacji można stwierdzić, iż podatek dochodowy od osób fizycznych, jako bezpośrednia forma opodatkowania dochodów, jest najbardziej „rozpoznawalną” przez obywateli formą opodatkowania. Podatek ten jest zarówno ważnym źródłem dochodów budżetowych jak i instrumentem realizacji socjalnych, społecznych, stymulacyjnych oraz redystrybucyjnych funkcji opodatkowania. Pomimo, iż podatek dochodowy od osób fizycznych obowiązuje w Polsce już od 22 lat, prawidłowe rozliczanie się z fiskusem z tytułu tego podatku stwarza nadal trudności wielu obywatelom. Mimo to, korzystanie z ulg podatkowych jest powszechne oraz coraz szersze.

Rok 2013 przyniesie wiele zmian w obowiązującym prawie podatkowym, zmienia się bowiem zasady odliczania ulg podatkowych. Największe kontrowersje w społeczeństwie wzbudza tzw. ulga prorodzinna (ulga na dzieci). Zmiany zasad ustalania prawa do ulgi prorodzinnej przedstawia się jako wyraz prorodzinnej polityki rządu wspierającej rodziny wielodzietne. Aby jednak w pełni skorzystać z przyznanego prawa do odliczenia, rodzina powinna mieć odpowiednio wysoki dochód, dlatego też większość podatników nie odczuje korzyści z tych zmian. Znacznie korzystniejsze byłoby zatem zastąpienie odliczeń określonych kwot od podatku, odpowiadającymi im wysokością, odliczeniami od dochodu. Każda rodzina, mająca wówczas niewielki przychód oraz rodzina mająca wyższy przychód rozkładający się na większą liczbę dzieci, mogłyby zauważyć pozytywne skutki zmian.

Istotnie ograniczona zostanie możliwość skorzystania z ulgi internetowej, jednej z często stosowanych ulg podatkowych. W 2013 r. ulga ta przysługiwać będzie tylko tym podatnikom, którzy wcześniej z niej nie korzystali. Osoby te będą mogły odliczać wydatki na dostęp do Internetu wyłącznie przez dwa kolejne lata podatkowe. Ograniczenie tej ulgi może mieć efekt bardziej propagandowy niż realnie sprzyjać upowszechnieniu dostępu do Internetu.

Obecnie trudno jest oceniać istniejące ulgi. Jedynie ulga rehabilitacyjna nie wzbudza żadnych zastrzeżeń.

Wykazy rzeczowe

I. Wykaz rysunków

Rysunek.1. Zasady podatkowe A. Smitha	12
Rysunek.2. Elementy konstrukcji podatku	14
Rysunek.3. Podział podatków ze względu na budżet uprawniony do otrzymywania podatku	19
Rysunek. 4. Mapa gmin objętych działaniem Urzędu Skarbowego w Gorlicach.....	54
Rysunek. 5. Struktura organizacyjna Urzędu Skarbowego w Gorlicach	56

II. Wykaz tabel

Tabela 1. Rodzaje podatków ze względu na stosunek podmiotu opodatkowania do źródła podatku	20
Tabela 2. Stawki podatku dochodowego od osób fizycznych w Polsce od 2009 roku.....	26
Tabela 3. Limity odliczeń od dochodu w podatku dochodowym od osób fizycznych w 2013 r.	28
Tabela 4. Limity odliczeń od podatku dochodowego od osób fizycznych w 2013 r.....	32
Tabela 5. Kwartalne stawki ryczału od przychodów proboszczów w 2013r.....	50
Tabela 6. Kwartalne stawki ryczału od przychodów wikariuszy w 2013r.....	51
Tabela 7. Liczba osób zatrudnionych w poszczególnych komórkach organizacyjnych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach na dzień 31 grudnia 2011 roku.....	58
Tabela 8. Zatrudnienie w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach ze względu na staż pracy na 31 grudnia 2012 roku.....	59
Tabela 9. Struktura majątku Urzędu Skarbowego w Gorlicach na 31 grudnia 2012 roku.....	60
Tabela 10. Wielkość wpływów podatkowych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011 w rozbiciu na różne tytuły podatkowe	61
Tabela 11. Zwroty z podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2009-2011	65
Tabela 12. Wysokość odliczeń od dochodu i od podatku ulg podatkowych podatników podatku dochodowego od osób fizycznych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011	65
Tabela 13. Odliczenia od dochodu dokonane przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowanych na zasadach ogólnych w latach 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach	66
Tabela 14. Odliczenia od podatku dokonane przez osoby fizyczne opodatkowane na zasadach ogólnych wykazane w załącznikach PIT/O z 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach.....	69

Tabela 15. Ulgi i odliczenia od dochodu dokonane przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych, rozliczających się w formie ryczałtu w latach 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach	71
Tabela 16. Ulgi i odliczenia od podatku dokonane przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych rozliczających się w formie ryczałtu w latach 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach	73
Tabela 17. Odliczenie dla rodziny z jednym dzieckiem.....	74
Tabela 18. Zysk dla rodzin wielodzietnych	74
Tabela 19. Wykaz Organizacji Pożytku Publicznego, na które podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych z terenu działania Urzędu Skarbowego w Gorlicach przekazali największe kwoty	77
Tabela 20. Dochody budżetu państwa według głównych źródeł w latach 2009–2011	79
Tabela 21. Wielkość oraz struktura dochodów budżetu państwa z podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2009-2011	79

III. Wykaz wykresów

Wykres 1. Struktura zatrudnienia pracowników ze względu na poziom wykształcenia w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach.....	59
Wykres 2. Struktura wpływów podatkowych w rozbiciu na różne tytuły podatkowe w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011.	61
Wykres 3. Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych do Urzędu Skarbowego w Gorlicach w latach 2009-2011	64
Wykres 4. Udział odliczeń od dochodu w odliczeniach ogółem wydatków na cele rehabilitacyjne i związanych z wykonywaniem czynności życiowych dokonanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowanych na zasadach ogólnych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach.....	67
Wykres 5. Udział odliczeń od dochodu w odliczeniach ogółem wydatków z tytułu użytkowania sieci internet dokonanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych opodatkowanych na zasadach ogólnych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach. ..	68
Wykres 6. Udział odliczeń od podatku w ogólnej sumie odliczeń ulgi na dzieci dokonanych przez osoby fizyczne opodatkowane na zasadach ogólnych w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach.....	70
Wykres 7. Udział odliczeń wydatków na cele rehabilitacyjne oraz wydatków związanych z ułatwieniami wykonywania czynności życiowych w ogólnej sumie odliczeń dokonanych	

przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych rozliczających się w formie ryczałtu w latach 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach.....	71
Wykres 8. Udział odliczeń wydatków z tytułu użytkowania sieci internet w ogólnej sumie odliczeń dokonanych przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych rozliczających się w formie ryczałtu w latach 2009-2011 w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach.	72
Wykres 9. Wysokość podatku należnego przekazanego na rzecz Organizacji Pożytku Publicznego w Urzędzie Skarbowym w Gorlicach w latach 2009-2011	76
Wykres 10. Udział podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach podatkowych budżetu państwa w latach 2009-2011.....	80

Bibliografia

I. Pozycje książkowe

1. Bartosiewicz A., Kubacki R., Leksykon ryczału, Oficyna UNIMEX, Wrocław 2011.
2. Borodo A., Polskie prawo finansowe zarys ogólny, Wyd. TNOIK Toruń, Toruń 2010.
3. Brzeziński B., Prawo finansów publicznych, Wydawnictwo Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa Dom Organizatora, Toruń 2010.
4. Denkiewicz D., Podatek dochodowy od osób fizycznych ze szczególnym uwzględnieniem opodatkowania wynagrodzeń, Wydawnictwo SKwP, Warszawa 2011.
5. Dorozik L., Stanielewicz J., Walczak B., System podatkowy Polski, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Szczecin 2008.
6. Red. naukowy Dzwonkowski H., Prawo podatkowe, Wydanie 2, Skrypty Becka, Wydawca C.H. Beck, Warszawa 2011.
7. Feliks P., Jamroży M., Szlęzak-Matusiewicz J., Podatki i składki w działalności przedsiębiorców, Wydawnictwo DIFIN, Warszawa 2010.
8. Fiedor B., Rymarczyk J. (red.), Ekonomia i międzynarodowe stosunki gospodarcze, Wydawnictwo AE Wrocław, Wrocław 2007.
9. Głuchowski J., Patyk J., Zarys Polskiego prawa podatkowego, Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa 2009.
10. Gomułowicz A., Małecki J., Podatki i prawo podatkowe, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2008.
11. Guziejewska B., Finanse publiczne wobec wyzwań globalizacji, Poltext, Warszawa 2012.
12. Ickiewicz J., Obciążenia fiskalne przedsiębiorstw, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2009.
13. Jarocka E. Finanse przedsiębiorstw systemu bankowego, budżetowego, ubezpieczeń, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2009.
14. Jeleńska A. Ryczałt w praktyce, Wszechnica Podatkowa, Kraków 2010.
15. Jędrzejewski L., Gospodarka finansowa samorządu terytorialnego w Polsce, Wydawnictwo BRANTA, Bydgoszcz-Gdańsk 2007.
16. Krajewska A. Podatki w Unii Europejskiej, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne S.A., Warszawa 2010.
17. Nowak-Far A, Zapadka P, Mikos-Sitek A, Partyka A, Oktaba R, Sokołowska J., Finanse publiczne i prawo finansowe, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011.

18. Lipniewicz R., Prawo podatkowe w Polsce i w Unii Europejskiej, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy, Legnica 2006.
19. Lipniewicz R., Prawo podatkowe zarys wykładu, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy, Legnica 2011.
20. Litwińczuk H., Prawo finansowe, Wyd. Oficyna Prawa Polskiego, Warszawa 2012.
21. Majchrzycka-Guzowska A., Finanse i prawo finansowe, LexisNexis, Warszawa 2007.
22. Maruchin W., System podatkowy, Wydawnictwo Vizja Press & IT, Warszawa 2010.
23. Red. naukowy Podstawka M., Finanse, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
24. Rosiński R., Polski system podatkowy: poszukiwanie optymalnych rozwiązań, Wydawnictwo Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2008.
25. Szczodrowski G., Polski system podatkowy, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007.
26. Walczak B., Systemy podatkowe: Teoria i stan obecny polskiego systemu podatkowego, Wydawnictwo PTE, Szczecin 2003.
27. Wolański R., System Podatkowy w Polsce, Wydawnictwo Oficyna, Warszawa 2009.
28. Wołowicz T., Wolak P., Podatek dochodowy od osób fizycznych w krajach Unii Europejskiej, Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University, Nowy Sącz 2009.
29. Wyrzykowski W., Polski system podatków i opłat w zarysie, Wydawnictwo Scientific Publishing Group, Gdańsk 2004.
30. Ziółkowska W., Finanse publiczne. Teoria i zastosowanie, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2012.

II. Publikacje:

1. Dróżdż B., Karta podatkowa, Wszechnica Podatkowa, Kraków 2011.

III. Akty normatywne

1. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r. nr 152, poz. 1223 ze zm.; tekst jednolity Dz. U. z 2013 nr 47, poz. 330)
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997, Nr 78 poz. 483 z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 361 ze zm.)
4. Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144, poz. 930 ze zm.)
5. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2012 poz. 749).